

ANTIQUAE

TABVLAE MARMOREAE

Solis effigie, symbolisque exculptæ
ACCVRATA EXPLICATIO

*Qua prisca quedam mythologie, ac nonnulla preterea vetera
monumenta marmororum, gemmarum, nomisma-
tum illustrantur.*

A V C T O R E
HIER. ALEANDRO
IVNIORE.

*Accessit non absimilis argumenti expositio sigillorum zone
veterem statuam marmoream cingentis.*

Editio II. ab eodem aucta & recognita.

LVTETIAE PARISIORVM,

Ex Officina Niuelliana,
Sumptibus SEBASTIANI CRAMOYSI, via
Iacobæa, sub Ciconijs.

M. D C. XVII.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

НАДУВАТЬ
ПАНЯОМЯМ

СИДІВАТЬ ЕКІЛІОГІЯ
СІДІВАТЬ ЕКІЛІОГІЯ

ОДІВАТЬ АЛЯНІ
ЗЛОІВІ

ODOARDO FARNESIO

S. R. E. CARDINALI
AMPLISSIMO.

HIER. ALEANDER.

NON abs re videmus, CARDINALIS AMPLISSIME, φιλομόδios vocari Philosophos ab ipso- rum coryphæo Aristotele. quod fabulae ex rebus constent admirandis, ha-ingenia excitant ad rerum caussas indagandas. quod fit, ut poëtarum scripta, & quæ ijs respondent, pictura, calaturæ, alia id genus in sapientum manibus cum voleitate versentur. Philologos præsertim, qui variam multiplicemque in veterum libris eruditionem venantur, antiqua nomismata, gemmarum sculpuras, exculta marmora, cælatas tabulas mira quadam solertia

A ij

perscrutantes cernimus. ut enim hæc de libris, ita de his
libri lucem persæpe mutuantur.

— alterius sic

Altera poscit opem res, & coniurat amicè.

Ea me quoque dulcis insanìa (quid ni fatear?) ludit.
nomine vtor, quo fortasse studium hoc nostrum appellabunt seuerioris homines supercilij. nec abnuo, si cum
ijs conferant, quæ ad res diuinæ, aut Reip. admini-
strationem spectant, cæterùm illos nihil moror, qui ma-
gnum quid facere sibi videntur, quum aut ambitioni
sinum laxant, aut coaceruandis opibus inuigilant. qui
sanè si litterarias hasce amœnitates res ludicras voca-
bunt, ego vicissim illorum studia. num ridendi tantum
sunt pueri, quos videmus

Ludere par impar, equitare in arundine longa;
illi non item, qui vetita legibus alea integra addicunt
patroniā? magna ludas, an parua, lusus sunt & nu-
ge, quæcumque ad aliam dirigitus metam, quām quæ à
summo rerum conditore proposita est. Hominum insu-
per conditio id iure suo vindicare videtur, ut fatigato
serijs animo queramus remissionum diuerticula. nec id
prudentes viri improbant. quanto minus tu, Card.
Illustriss. qui vt auctoritate, ita prudentia præpolles?
Proinde libellum hunc tibi meum offerre non sum veri-
sus; quum nollem præsertim sine munusculo te conueni-
re. vt enim affecti diuinitus beneficio templum adeunt
cum stipe, & votiva tabella; ita ego, qui te iamdiu
præsens venerari in votis habebam, differre malui,
quām vacuus accedere. An ignoras, quantum ego,

quantum tota gens Aleandra Serenissimæ tuae Domini debere profitemur? siquidem Hieronymus aui mei frater à summo optimoque Pontifice Paulo III. in Cardinalium senatum adscitus, amplissimisque legationibus honestatus est. pater vero meus Scipio, eiusque germanus Franciscus Archiepiscopus Brundusinus in fidem suscepit & clientelam magni tui patrii Alexandri Cardinalis omnibus seculis prædicandi, plurimum sibi semper rebusque suis accessisse præsidij senserunt. itaque degenerem merito ne quis arguat, nisi te mihi patronum adoptem, in quo & heróicam illam maiorum tuorum indolem florere video, & præclararam inire concordiam cum summo isto honoris gradu summam humanitatem. cuius si quis nescius audaciam sugillet meam, quasi munus tribuam tuae magnitudini impar, is animaduertat velim, quædam esse, quæ plus artificio debent, quam materia; alia contraria, ubi opus sordeat, plurimum ex materia habere pretij. Fac igitur, quæ à me elaborata sunt, parui esse aut nihil; at argumentum omnino probabitur, Sol nimirum in tabula exhibitus, à quo nos fabularum nebulas amouere conamur. Ea res principibus viris congruit, tibi vero præ ceteris. Et calor è Sole, & splendor dimanat. Tu quum beneficentia emineas, qui sanè calor est, quo vos Principes meritos homines, & fœcunda fouetis ingenia, ne in sterilitatem degenerent; splendore tamen quam maximè excellis. non eum dico, quo effulges ob clarissimos natales, & sacram istam purpuram, sed quem sapientia, quem virtutes largè tribuunt, pietas

in primis & magnificentia sacro magnoque principe
dignæ. Accedit , quod suaorem ad eam rem habui
amplissimum, tisque studiosissimum Octauium Car-
dinalem Bandinum, cuius domi meus hic fœtus natus
educatusque est. Quin me hac ratione mihi metipsi ca-
uisse, nemo non fatebitur. sunt homines hac tempestate
adeo lyncei, ut vel in Sole maculas deprehendant. quid
ni meis in scriptis quamvis de Sole loquentibus ? at pro-
fecto sub cui nominis patrocinio , quasi sub tutelari
Genio, nihil mihi fuerit pertimescendum.

APPROBATIO.

Imprimatur.

Si videbitur Reuerendiss. P. Mag. Sacr. Pal. Apostol.
Cæsar Fidelis Viçesg.

EX commissione Reuerendiss. P. F. Hyacinti Petronij Sacri Apostolici Palat. Magistri, duo haec Opuscula, explanatio-
nem scilicet Antiquæ tabulæ marmoreæ, & Expositionem zone veterem statuam marmoream cingentis à Hietonymo Aleandro Iuniore scripta quām maxima potui diligentia semel & iterum
legi, nec quicquam in iis, quod fidei, christianaque religioni
adversetur, reperi. Imo vero elaborata, docta, eruditaque adeo
omnia sunt, ut dignissima quæ typis mandentur, censuerim, &c.
Romæ die 30. Maij 1616.

VINCENTIVS GRAMINIUS.

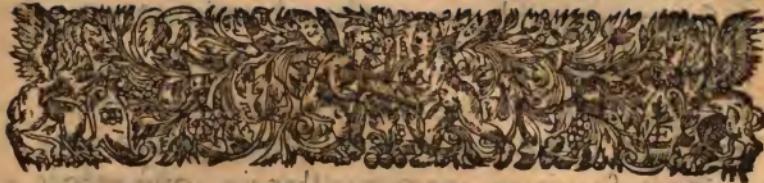
Imprimatur.

Fr. Gregorius Donatus Mag. Reuerendissimi P. Fr. Hy-
acinti Petronij Sacri. Apost. Pal. Mag. Soc. &c.

Typus antiquæ tabulæ ex albo marmore magnitudinis
pedum sesquitrium ex unoquoque latere.

Extat Romæ in ædibus Hasdrubalis Matthæi
Marchionis Iouij.

EXPLICATIO

TABVLÆ HELIACÆ

HILOSOPHORVM omnium , ne-
dum poëtarum patens Homerus se-
rias disciplinas tegumento fabula-
rum iauoluens , præclaram animis
hominum instillare veritatem suavi quadam
persuasione conatus est . vt enim doceret , supre-
num illud numen ; quem Deum vocamus , non
cælestes tantum sibi sedes vindicare , sed & per
hanc rerum vniuersitatem diffusum esse , suaque
majestate atque adeo præsentia compleere omnia ,
quæ aut oculis metimur , aut intellectu percipi-
mus , Deos innumeros quibuslibet rebus , locisq;
inseruit . nec tantum ætheri Iouem præfecit , Iu-
nonem aëri , mari Neptunum , terræ Cybelem , sed
& montibus , pratis , sfluis , fontibus , & fluminis-
bus , vrbibus ac regionibus , cunctisq; propemo-
dum terræ angulis suos tribuit genios . ac , vt cum
Maximo Tyrio loquar , οὐρανού μέρης Ομήρου ἀριστον.
Norat quidem præstantissimus vates (vel Iustino
martyre teste) vnicum esse summum illum rerum
omnium moderatorem atque opificem ; verum

A

infixam iampridem mentibus hominum πολυτείαν, roboratámque Orphei auctoritate, háud ita prouum erat euellere. At infeliciter res cecidit, nám deliniti homines Homericorum carminum suauitate, atque præstantia, quō magis ille (quis scit, an ex industria?) non credenda, ac prorsus indigna de Diis cecinerat, eō maiorem fabulis illis adhibuere fidem, admittente humani generis hoste, cui optimam veritatis frugem adulterina femente corrumpere voluēt. Enim uero illis, qui acriori iudicio prædicti erant, licet integrum non fore, vnicum tantum rudioribus persuadere numen, utpote qui veterum poetarum auctoritatem plurimi facerent, quibusq; à recepta de Diis sententia recedere religio esset, conati sunt tamen poeticis figmentis corticem detrahere, ac delitescentem, quo quomodo posset, eruere veritatem. ac minimē quidem aut Apollini, aut Mercurio, cæterisve institutam ab antiquis venerationem prohibere, ne capitis fortasse discrimen subirent, quod olim Socrates; sed ita colendos docere, ut referrentur omnes ad vnicum illud numen, quem deorum patrem Plato appellat. Verum permolestum compluribus videbatur, intellectu tantummodo peruestigare Deum, non etiam visu usurpare; ut propterea Iudeos deriderent, quasi incertum Deum (quem iadmodum nominat Lucanus.) cohererent, aut, ut ait Petronius, sumimas cæli aduocarent auriculas. ac videtur David non semel con-

queri in psalmis; exprobratum illi esse, ubi deus suus foret, quasi nusquam esset; qui sub aspectum non caderet. Quapropter quum nihil Sole pulchrius, utiliusq; in conspectum sese daret, Solem ipsum Deum arbitrati sunt, utpote quem etsi non omnia corporis sui magnitudine occupare, terras tamen, ac maria vi radiorum peruaderem viderent, atque animantibus & plantis salutem, ac vitam afferre; reliquis insuper astris lumen impertiri, cælumq; ipsum conspicuum reddere. eleganter Minutius Felix in Octauio: *In Sole adeo rursus intende, cælo affixus sed terris omnibus sparsus est; pariter præsens ubique interest, & miscetur omnibus.* Et c. ac sane vel ipse Plinius; qui fabulosam de diis persuasionem irridet, num quis præter Solem deus sit, ambigere videtur. quod verò de Sole canit Homerus, eum scilicet inspicere, exaudi-reque cuncta;

Hēlios ή ὁ πάντες ἐφοργεῖς, καὶ πάντες ἐπακρύδεις; affirmari de Deo opt. max. tantummodo potest, idq; maximum vatem allegoricòs innuisse faterendum est, ne sibi aduersari dicamus, quin alibi Solem fabuletur non ante suorum cædem boum à sociis Vlyssis patratam cognouisse; quām id ab aliis fuisset nuntiatum. Perspicuum sane omnibus ex Pausania, Xenophonte, aliisque, unum Deum Solem Persis creditum. tradit etiam Philo Biblius (Eusebio referente) ex sententia Sacionianonis, qui de Phœnicum theologia conscripsit, Solem apud Phœnices deum existimatum,

quem Beelsamonem vocabant, hoc est cæli dominum. Ex qua persuasione effectum est, ut quandoque apud scriptores Dei vocabulum absolute pro Sole positum inueniatur, quemadmodum libro secundo Emend. animaduertit Carrio. forrassis etiam vox ἥλιος apud Græcos ab Hebræa, ἥν quæ Deum significat; originem sumpsit. At præ cæteris Macrobius primo Saturnaliorum pluribus argumentis euincere contendit, deos omnes ad Solem referri, idque vnum esse numen, quod sub varia nominum appellatione gentes venerentur. Quò etiam spectasse dicat aliquis antiquæ tabulæ auctorem, quam ex Romano marmore signis parum prominentibus exculpto delineationibus ad amissim expressam hic dedimus. in ea cum radiato Solis capite præcipua Apollinis insignia arcum nempe, & pharetram inspicimus; poculum item Bacchi hedera circumcatum; clauam ac leoninam pellem Herculis, Mercurij caduceum. Erit etiam qui existimet, cum qui tabulam exculpendum curauit (seu Romanus fuerit, seu Græcus) morem probasse Augusti, & Hadriani Impp. qui tametsi Romana sacra reuerentissime colerent, peregrinas ceremonias contemptui habuerunt. neque enim Osirim hic inseruit Ægyptiorum, aut Horum, aut Anubin, non Assyriorum Adonin, non Phrygium Attinem, non Mithram Persarum, non Hammonem Libyæ; quanquam & hosce sub nomine Solis comprehendi, Macrobius aliquæ

asserant. Licet verò Liberi patris sacra ex Urbe, & Italia olim Senatus consulto fuerint exterminata, ut libro nono quartæ decadis tradit Liuius, & meminuit Tertullianus Apologetico aduersus gentes, ejus tamen veneratio pertinaciter semper adhæsit. Nam quod de Marte, & Ioue subtiliter nimis Macrobius differit, non tam theologicam, aut physicam rationem sequi videtur, quam suæ caussæ inferuire; quum totus in eam curâ incumbat, ut legentibus persuadeat, deos omnes ad Solē referri. Nos verò propriam quoque significatiōnem huius tabulæ argumentis contineri arbitramur, quam in secunda nostri commentarij parte explicabimus, prius enim inquirendum, quibus rationibus præter eas, quæ à Macrobio afferuntur, quattuor isthæc numina Apollinis, Bacchi, Herculis, Mercurij ad Solem referantur, cætraque discutienda, quæ in tabula inspiciuntur.

SOLIS CAPVT RADIATVM.

PRæcipuum in tabula locum obtinet Solis caput, non eo modo effictum, qualis re vera Sol est, sed qualem existimabant, & recepto more colebant. Intuemur autem ad aliorum discriminem deorum magnis circundatum radiis; iusta sanè ratione, quum nullum sit corpus lucidum, quod projectis a se radiis tantum spacijs transmitat, quantum fieri à Sole videmus. Itaque Solem Heraclitus fontem cælestis lucis appellatbat teste:

Macrobius, quo exemplo & à Lucretio lib. v. largius
fluum fontem dictum scimus,

Quod mira; ac terras omnes, calumque rigando
Compleat, & calido perfundat cuncta vapore.

Diis sanè omnibus radiorum corona; seu ful-
gens quoddam lumen appendi quandoque soli-
cum, alibi à me doctum est. id propria quadam
appellatione nimbum, vocabant, ut pluribus locis
testatur Seruius. neque verò quis putet, cæteris
quidem nimiribus solidum tantummodo. lui-
men, & quasi continuum effigi consueisse. So-
li verò in radios dispergitum: nam & ijs, homi-
nibusque quibus diuinitas tribuebatur, dabani-
tur radij. Lucianus de Dea Syria: Ήτι ιεφαλην ακ-
τίνας φορει. & in Misanthropo, adulator nescio
quis auream Timoni statuam verbis erigit ~~χειρανθού~~
~~ει τη δέξια έποτα~~, ~~και ακτίνας οντι ιεφαλην~~. Plutarchus
etiam in libello ad principem in eruditum däm-
nat eos, qui ακτινοσολιας imitabantur; & legimus
apud Lucantum lib. vii.

Fulminibus manes, radiisque ornabit, & astris.

Suetonius quoque Aug. cap. xii. Octauium
Augusti patrem somniasse refert, filium mortali
specie ampliorem cum fulmine, & sceptro, ex uniusque
Iouis opt. max. ac radiata corona super laureatum cur-
rum bissenis equis candore eximio trahentibus. quam
radiatam Iouis coronam Martianus Capella
flamantem nominat. Falsus verò est Lævinius
Torrentius in suis ad Horatium Comment. dum
credidit, Iouis Anxuri imaginem in argenteo

C. Vibij nummo radiata m esse, cum denariū ap-
pinxit Ful. Vrſinus in libro de Romanis familiis,
plures verò videre mihi licuit in Musæo huma-
nissimi viri Pompeij Pasqualini; atque iis diligen-
ter inspectis aio, néquaque m esse radios, qui ca-
put illius Iouis coronant, sed prominentia folia
siue oleæ, quam Iouis fuisse coronamentum tra-
dit Phurnutus; siue lauri, de qua ita Seruius ad
i. Acn. ex additionibus è Fuldeſi codice sumptis:
nec aquila, nec laurus dicitur fulminari. Ideo Iouis ales
aquila; Iouis coronam lauream accipimus, & qui triū-
phant, lauro corōnantur. quod magis firmaretur,
si validiore argumento, quām sit coniectura, Vr-
ſini sententia inniteretur affirmantis, Iouis item
Anxuri effigiem esse, quam ex alio denario pro-
fert in gente Carisia. Cæterū radiorum orna-
tus ad Solem ~~xat~~ ~~de~~ ^{ex} referri videtur. quam
obrem inter præcipua argumenta, quibus eun-
dem cum Sole Mattem fuisse Macrobius ad-
struit, radiis cum insignitum enarrat apud quos-
dam Hispaniæ populos. Præcipue verò Arnobius lib. vi. contra gentes, vbi fabulosorum enu-
merat insignia deorum, haud alia re quām ra-
diorum ornatu Solem ab aliis distingui innuit:
integrū locum præstat adscribere: Ecce, inquit,
si aliquis vobis nescientibus, & ignaris rex urbanus &
caſtidus ex foribus suis Solem tollat, & in Mercurij
transferat sedem: Mercurium rursus arripiat, & in
Solis faciat commigrare delubrum (uerque enim à vo-
bis glaber, atque ore compingitur lanu) dicit; hanc radios,

Solis capiti petasunculum superponat, quibus modis internoscere poteritis, virum ne Sol iste sit, an ille Mercurius; quem habitus vobis deos, non oris soleat proprietas indicare? Nihil porro aliud radius est, quam imago lucis, seu species producta à corpore lucido, quæ quidem non discriminatim, sed continuato tenore effluit. at nostrorum imbecillitati oculorum distinctis inter se spiculis, acuminatisque apicibus exilire videtur. propterea acutos nominat Solis radios Phædra apud Ouidium Epist. ad Hippol.

Quod sit annus radiis frontem vallatus acutis,

Purpureo tepidum qui mouet axe diem.

Et quocunque oblongum sensim in acumen definit, radij speciem gerere dicimus. eius imaginem obeliscis inesse animaduertit Plinius lib. xxxvi. Trabes, inquit, ex eo fecere reges quodam certamine obeliscos vocantes, Solis numini sacratos. Radiorum eius argumentum in effigie est, ita significatur nomine Ægyptio. & in palmæ foliis Apuleius lib. xi. Metam. quum ait: caput decorè corona cinxerat palmæ candidæ folijs in modum radiorum prossentibus. Quosdam etiam Æthiopiæ populos, qui capite vtebantur vice pharetræ sagittas ei circumponentes, id in radiorum morem facere dicit Lucianus dial. de Saltat. οὐδὲντες αὐτῷ ἀκτινῶδη τὰ βέλη. quemadmodum & Heliodorus lib. ix. Æthiop. hist. qui eleganter illam sagittarum circumpositionem describit: πλέγμα γάρ τι κυκλωτέρες τῇ κεφαλῇ στεγάστες, εἴ τοι βέλεσι χεῖ τὸ κύκλον στεγάσαντες, διὰ τοῦτο

TABVLÆ HELIACÆ.

ἐπιτερωμένον τῷ Βέλος πορείᾳ τῇ κεφαλῇ φέπεται, τοῖς
άκιδας δῆ ακτίνας εἰς τὸ κύτος περιβέλλεται: circulari
quodam inuolucro caput ambientes, illudq; sagittis in or-
bem configentes, pinnas quidem ad caput conuertunt, cuf-
pides vero ad instar radiorum extrorsum protendunt.
quem morem pluribus locis tangit Claudianus;
de nupt. Honor.

----- quantum crinita sagittis
Attulit extremo Meroë circumflua Nilo.
in poëmatio de Nilo :

Et gens compositis crinem velata sagittis.
Panegyr. in tertium Consul. Honor.

Ignauas Meroë traxit de crine sagittas.
lib. i. de laud. Stilicon.

Venerat & paruis redimitus Nuba sagittis.
paruis ait, vt Heliodorus μηροῖς βέλεσσι. Id etiam
animaduersum in leonis iuba; atque ob eam caus-
sam sacrum Soli id animal quidam suspicatis sunt.
Horapollo lib. II. κεφαλίων γέ ἔχει μεγάλων τὸ ζῷον,
Ἐπειδὲ καὶ κόρας πυράδεις, τὸ δὲ περιστοπον τεργυγύλον, καὶ
τοῦτο αὐτὸν ακτίνας τείχας, καὶ μιμονήλις. οὗτον καὶ τοῦ
τὸ δεργον τὸ ὄρπε λέοντας πανθίσασι, δεικνύοντες πορείας
τὸν θεὸν τὸ ζῷον σύμβολον: magnum habet caput hoc animal,
& pupillas ignitas faciem vero rotundā, & circumfusos
radiorum more pilos instar Solis. quare & Hori solio
leones supponunt, huius animalis cum deo illo similitudi-
nem indicantes. eapropter sunt qui autument, di-
ctum iubar à iuba. Varro lib. vi. de lingua lat.
Jubar dicitur stella Lucifer, que in summo habet diffu-
sum lumen, ut leo in capite iubam. & lib. v. eadem

stella vocatur iubar, quod iubata. Vide & Festum Pompeium. Eadem quoque de causa radij, & radioli, seu radiolæ dictæ sunt oleæ quædam. Isidorus lib. xvii. Orig. cap. vii. *Radioles*, pro eo, quod oblongæ sint in modum radiorum. sic radij in rota appellantur ligna, quæ à centro ad circulum canthis inclusum ducuntur. sic vocatur textoria quædam instrumenta, & virgæ, quibus mathematici, & geometræ utuntur. eadem ratione radiatam galli gallinacei cristam agnoscit Plinius lib. x. cap. xxi. & vetus poëta.

Crista riget radiis, ignea barba micat.
vt è contra Solem cristatum radijs dicit Claudianus. Phœnicis quoque caput radiatum fuisse innuit Lactantius Firmianus, seu quisquis fuit auctor elegiæ de Phœnicio :

Æquatur toto capiti radiata corona,
Phœbei referens verticis alta decus :
neccnon Ausonius eo versiculo:

Ales cinnameo radiatus tempora nido.
quo loci si Iosephi Scaligeri admittenda foret emendatio ex quadam eius epistola, quæ inter postuma opuscula extat, vt pro *nido* legeremus *nimbo*, nullo tamen pacto eius interpretationi acquiescendum esset. ineptè enim metaphoram ex metaphora petiisset Ausonius, dum caput, & collū phœnicis descripturus rubro colore aspersum, ad theatralem croci sparsionem eo vocabulo respicere voluisset. siquidem metaphorice sparsionem illam nimbum appellauit Martialis iis.

locis , quos Lipsius adducit cap. xvi. de Amphitheatro. quo circa sumenda esset potius interpretatio ex Seruio, qui (ut & suprà attigimus) affirmat , nimbū dici lumen illud, quo deorum capita cingebantur. quasi radiorum similitudinem affinxerit Ausonius phœnici , non respectu rubri, aureivè coloris , sed prominentium potius in capite pinnularum , de quibus Plinius lib. x. cap. ii. cristis faciem caputque plumeo apice cohonestante. & Solinus cap. xxxvi. capite honorato in conum plumis extantibus , cristatis fauibus , circa collum fulgore aureo, &c. Tiaram vocat Physiologus Epiphanius : ηάει γάρ φέρει θητή την κεφαλιον. at in morem circuli esse testatur Achilles Statius lib. iii. de amor. Leuc. & Clit. cōque circulo imaginem Solis referri , cui auis illa sacra esse dicebatur. ideōque pinnarum illæ proiectiones ηεπον αιαπλαι ab eo appellantur, voce de Solis exortu usurpari solita. neque aliò (vt mea fert sententia) respexisse videtur Philostratus, quem phœnicem ex se radios emittere dixit. his enim verbis usus est lib. iii. de vita Apollonij cap. xiii. εἰναὶ δὲ ἡρα ἐκδιδωμένων τὸν αὐτήν. &, ni fallor, allusit Claudianus de Phœnice ita loquens:

-----rutilo cognatum vertice fidus

Attollit cristatus apex. -----

Cæterū in Ausonio nihil temerè muto; quum illud radiatus tempora absolute sit positum. subaudiendum autem $\tau \infty$ in, vel $\tau \infty$ ex, visitato poetis loquendi genere , vt intelligatur in nido, vel ex nido. quippe phœnicem ex odooratis ramusculis, cinna-

momo præsertim nidum sibi, seu rogum construere, testantur passim scriptores, quorum testimonia prudens omitto, Solino contentus, qui eodem cap. xxxvi. *rogos*, inquit, *suos struit cinnamis*, *quos propè Panchatam concinnat*. Ceterū, vt ad tabulam reuertamur, fabri vitio, incuriaue factum crediderim, vt vndecim tantū radij Solis caput cingant. duodecim enim exculpere oportuit, quum totidem Solari coronæ tribuerentur, teste Virgilio, qui lib. xii. de Latino Rege à Sole originem ducente sic canit:

----- *ingenti mole Latinus*
Quadrijugo vehitur curru, cui tempora circum
Aurati bis sex radij fulgentia cingunt,
Solis aui specimen. -----

Eo numero duodecim menses designabatur, quibus annuus eius cursus perficitur, quod ex Artemidoro patet lib. III. Or̄egreutnōv, cap. xxxv. referente, quendam, qui somniarat, solem se factum esse, ac vndecim insignitum radiis per forum progredi, consequutum quidem esse dignitatem, at vndecimo mense obiisse, propterea quod perfectum radiorum numerum non haberet. Et aperi-
tius Martianus Capella de Nupt. Philolog. lib. II.

Solem te Latium vocitat, quòd solus honore
Post patrem sis lucis apex; radiisque sacratum
Bissenis perhibent caput aurea lumina ferre;
Quòd totidem menses, totidem quòd conficis horas.
Quare minimè assentiendum est Nonno, qui li-

bro xxxviii. Dionys. septifidos radios Solis fuisse sic innuit :

Ἐπτάτοντες δικτύας ὅτι πλοκάμειον ἐλίξας.

nisi quis ad septem cœlestes sphæras referre hunc numerum velit; quemadmodum de septichorde lyra inferius dicetur. nam & Romæ in regione Templi Pacis colossum fuisse septem radiis insignitum, tradit P. Victor. coronam planè septem radiorum Martianus lib. i. Palladi tribuit, innuens fortasse perfectam, absolutamque septem artium scientiam. Albicicus philosophus in libello de Deorum imaginibus duodecim etiam gemmas Solari coronę tribuit sic scribens : *coronam verò capite gestabat Apollo duodecim lapidum pretiosorum.* quę fuerint eae gemmę, quaque serie conexæ, pluribus declarat Martianus, ut infra perpendemus.

A P O L L O   S O L.

QVAMUIS apud Homerum alias videtur Sol esse, alias Apollo; plerique tamen poetrarum, aliorumque scriptorum nullum inter ipsos discrimen statuunt. fuere, qui crederent, Solis filium esse Apollinem; ideo Themistius Oratione xvii nominat ἡλιον· τὸν ταρφόντον ΦΑπόλωνος, Solem Apollinis progenitorem. alij patrem dixerunt: Plutarchus libro de Oracul. defectu: οὐ εἴτε ἡλίος ἢ θυντήρ, εἴτε κύριος ἡλίος, οὐ πατήρ, οὐ ἐπέκεινα τοῖς ὄργαστροι πατέροις, εἰς siue Sol est, siue dominus paterq; Solis, cunctaque visibilia excedens, εἰς at nihil facilius Mythologi affirmant, quam unum, eundemque cum Sole esse

Apollinem; quem ideo adolescentulum singis solitum dixerunt, quod Sol, inquit Isidor. VIII. Orig. quotidie oriatur, & noua luce nascatur: siue ad innuendam, ut Phurnuto videtur Solis formositatem; ut enim nihil apparet Sole pulchrius in hanc rerum vniuersitate, ita nulla hominis etas adolescentiam pulchritudine anteit. aut certe, ut alij autumant, quia Solis vis, calorque vnde vitam cuncta hauriunt, idem semper est, neque vñquam senescit.

Sol semper iuuenis, rapidum qui diuidis axem,
 ait vetus poeta: quia occidendo, inquit Fulgentius primo Mythol., & renascendo semper est iunior; sive quod nunquam in sua virtute deficiat, ut luna, que crescit, & minuitur. Intonsum quoque fingeabant Apollinem, aureoque capillatio, longam significantes emissionem, aureumque Solarium radiorum fulgorem, ut assentit Macrobius. eodem respectu *χρυσοκόμας* appellatum præter eundem Macrobius testatur Phurnutus. vnde Martianus Capella lib. I. de nupt. Philok. Solis, inquit, *augustum caput radiis perfusum, circumactumq; flammantibus velui auratum cesariem rutili verticis imitatur:* Eundem radiotum iactum representant arcus, & sagittæ, quibus Apollinem insignibant, ut Macrobius animaduertit. Lucianus de Astrologia: *ἡ τε οὐλίς τὰς βολὰς; τὰ δὴ ἐγένετα ταῦτα συμβούλους, & Solis iacula, quae sane ego radiorum ictus esse coniicio. quam obrem* Fulgentius primo Mythologic. arcum vero huic, sagittasq; conscribunt, quod de circulo eius radij in

modum sagittarum exilient. Martianus lib. i. hinc quoque sagittarius, hinc quoque vulnificus, quod possit radiorum iaculis icta penetrare. Eandem ob caussam non Apollini solum, sed & Diana sagittas tribuebant, quam Lunam existimabant, Phurnutus : ἐχομένως τόνια φέρειν Απόλλων ὁ ἥλιος ἔστι, Αρτεμις δὲ οὐσιάνη, σχεῖ τὸν γαρ καὶ τοξότης ἀμφοτέρως παρήγαγεν, τὴν ωστεὶ ἄφεσιν πόρρω τῷ αὐτὸν αἰνιθόνῳ, deinceps ὁ fili, Apollo sit tibi Sol, Diana Luna; ob id enim utrisque dant sagittas, radiorum illam in longum iaculacioni quodammodo innuentes. Idem scribit Plutarchus lib. de Homero, & meminit D. Augustinus lib. vii. de Ciuit. Dei cap. xvi. quamobrem radij à Lucretio, & Ausonio tela diei, à Prudentio spicula dicuntur. Aliam quoque allegoriam sub Apollinaribus sagittis deprehendit Fulgentius : quod, inquit, suorum radiorum manifestatione omnem dubietatis scindat caliginem. Verum id potius indicare voluit antiquitas, dum vaticiniorū præsidem statuit Apollinem. siquidem per ambiguitates, quæ diuinatione tolluntur, tenebræ significantur, quas fugat lucis exortus. Tripodem vero eidem tribuebant ad tres partes temporis notandas, quarum auctor Sol est, id Fulgentius videtur innuere, qui ait: *Tripum quoque Apollini adiiciunt, quod Sol et præterita nouerit, et præsentia cernat, et futura visurus sit.* & Martianus Capella lib. viii. Ipsaq; tripus trini cursus præsgia pollicetur, hoc est extantis instantis, et rapti. dixerat etiam lib. vii. in tria se spacia temporis cursus alternat, ideoque tribus diuinatio memoratur.

posteriora verba ferri possunt in Martiano; propè tamen est, ut reponam, *tripus diuinationis memoratur*. Suidas quoque *τρίποντος*, inquit, *Ἄλλος τριῶν παρτεύομενος. ἐτέστη, πρελυθότα, οὐ μέλοντα;* *tripus circa tria tempora vaticinatur, præsens, præteritum, & futurum.* Cæterum musicus, & citharedus inducebatur Apollo, quia Sol omnia temperat, ut visum Georgio Codino in libello de Origin. Constantini. & vniuersi harmonia est. Suidas: *Απόλλωνος ἀγαλμα κιθαρεγα.* Ήττο *χρήσις ἔχει πλάθουσι. οἰογεὶ τὸν πλαισιον τῷ παντὸς ἀφοίλας,* *Apollinis simulachrum fingunt citharam manibus tenens, quasi sol sit harmonia vniuersi.* Quare musicum singi Apollinem ait Phurnutus, quod Sol debita mensura feriat, regatque omnes mundi partes, efficiatq; ut mutuo concentu concinnus ubique sit mundus nulla dissonantia apparente. Verum de Apollinis lyra, eiusq; significatione non semel postea dicemus. Porro ex temperie, quam Solis calor progignit, quum salus animantibus exoriatur, medicum indigitarunt Apollinem. Macrobius lib. i. Saturn. Idem auctor est publicæ sospitatis, quam creditur Sol animantibus praestare temperie. & mox: quia temperatus Solis calor morborum omnium fuga est. Aiunt præterea ex Sole præcipue cordis vigorem pendere, calorēmque naturalem, vnde & seruatur sanitas, & morbi fugantur. Herbae quinetiam, quibus medicorum filij ad sanitatem tuendam, reparandāmque conficiunt pharmaca, Solis vi proueniunt. Sed & non hæ tantum, verum etiam omnes, quæ animanti- bus

bus victum suppeditant. ideo pastor Apollo di-
ctus, boum quidem à nonnullis, ouium à Pinda-
ro, equarum à Callimacho, ut omne genus ani-
mantes à Sole pasci significantur. Duas itidem
aues Apollini dedicatas inuenimus, Cycnum, &
Coruum, vt eius quidem candore dies, huius ve-
rò nigredine nox denotaretur. quæ fieri videmus
Solis accessu decessuque, quod inquit Martianus
Capella lib. viii. & apertius Apuleius lib. Flori-
dorum Æsopicum enarrans apogenum.

B A C C H V S   S O L.

Quod in tabula subiacet lyræ poculum, id
Bacchi esse nemo in dubium reuocauerit,
quum magnum videat, quum ansatum, quum
hedera circumseptum. Ac proprium quidem Li-
beri pattis poculum fuisse Cantharum tradit Macrobius
quinto Saturnal. quod poculi genus ma-
gnum fuisse, docet Athenœus lib. xi. quapropter
in antiqua inscriptione Arimini mentio est Bac-
chi statuæ cum Cantharo. scribit etiam Plinius
lib. xxxiii. cap. xi. C. Marium post victoriam
Cimbricam cantharis potasse Liberi patris: quod
& Valer. Max. refert lib. iii. cap. vi. Hinc Sido-
nius Baccho triumphanti cantharum dexteræ ap-
plicat, quasi præcipuum gestamen:

Cantharus, & thyrsus dextra, lauaq; feruntur.
Sed & Arnobius lib. vi. in Liberi dextera pendens po-
torius cantharus. Itaque Virgilius Ecl. vi. aptissimè

Sileno Bacchi nutritio cantharum assignat ansa
pendentem:

Et grauis attrita pendebat cantharus ansa.
 grauem dicit, propterea quod magnus esset. hinc
 verò patet, ansas habuisse id genus poculi, quem-
 admodum in tabula inspicimus. Scio equidem,
 aliam formam cantharo tribui à nonnullis, quod
 in antiquis monumentis Bacchus effingatur cum
 ansato vase ventrioso quidem, at non lati admodum
 oris. verū is fortasse cōtylus est, seu cōtyliscus, qui
 vnicam tantum habebat ansam, & Bacchi nihilo-
 minus proprius, testibus Atheneo lib. xi. & Iulio
 Polluce lib. vi. Tabulæ opifex nostræ magnum,
 latumque poculum exhibere voluit; aut cantha-
 rum adumbrans, cui nauigij forma (forsitan ad
 dimidij ouï speciem) inerat, aut phialam; quæ
 rotunda, & aut lebeti similis, aut balneorum ca-
 meræ, nec non vtrinque ansata, ut ex Atheneo
 palam est. Quocirca Bacchi poculum phiala Ari-
 stoteli dicitur libro de Poëtice, ubi de metapho-
 ra agit, docens, Bacchi clypeum pro phiala, Mar-
 tis phialam pro clypeo usurpari posse. quo loco
 scite considerauit Alexander Piccolomineus Ca-
 steluetrium carpeus, phialam intelligi, quæ for-
 ma haud longe distaret à clypeo, quo magis in ea
 metaphora proportio locum habeat. Huc etiam
 respexit Vitellius, qui magnam illam patinam à se
 dedicatam clypeum Mineruae dictabat, teste Sue-
 tonio cap. xii. nec alia sanè ratione scutellam no-
 minamus, quod scuti formam quodammodo ge-

rat. à scuto enim scutellam deriuari tradunt veteres
 grammatici, Diomedes lib. 1. Cledonius, & Co-
 sentius in arte. Atque eò magis probatur, quòd
 Strabo lib. xiv. in enarranda historia architecti
 illius, qui montem Athon in Alexandri simula-
 chrum effingere meditabatur, phialam vocat,
 quam Vitruvius pateram dicit in præfatione libri
 secúdi. Verisimile autem mihi fit ex forma, quam
 indicauimus, phialam pede caruisse, ut ex Parthe-
 nio, & Apollodoro videtur innuere Athenèus;
 vnde illam pocillatores (testante Polluce) sum-
 mis digitis sustinebant. Verùm ornamenti ratio
 habita est in tabula, in qua fabrilia errata non se-
 mel deprehendentur. Atqui hederæ circumpli-
 catio eò magis Bacchi poculum arguit, quod pro-
 pterea Cissibium nominare posses. Pollux lib. vi.
 cap. xvi. ἡ δὲ κισσὸς υἱὸς καράρος τελέθει, αὐτὸν δὲ τὴν ὄρο-
 ςα, Cissibium verò hedera ambit, unde & nomen
 sumpfit. tametsi ita appellari scribit Athenèus, non
 quòd hederaceis foliis circundatum, sed quòd ex
 hederæ ligno effectum esset. additque altera tan-
 tūm parte fuisse auritum. Cæterūm apud Non-
 num lib. xix. saltationum præmia à Baccho pro-
 ponuntur maximi crateres aurei, argenteique he-
 dera ornati. ac sanè id ornamenti genus poculis
 indebat, quare Trebellius in Claudio ex episto-
 la Gallieni exhibet discum corymbiatum, lancem
 pampinatam, pateram hederatam ex argento.
 Cur verò Baccho hedera sacra? si fabulas audia-
 mus, ob Cissi commutationem. is ex Bacchi sal-

tatoribus erat, qui quum ex saltu prolapsus interiisset, in hederam versus dicitur, ut refert Constantinus Cæsar lib. xi. cap. xxxi. Aliam fabulam narrant alij, nempe infantem Bacchum à perquirente Iunone hedera occultatum. Ouidius tertio Fastor.

*Nisiades nymphas, puerum querente nouerca,
Hanc frondem cunis apposuisse ferunt.*

Plinius tamen lib. xvii. cap. iv. *Antiquitus* (ait) *corona nulla nisi Deo dabatur; feruntq; Liberum patrem primum omnium imposuisse capiti suo ex hedera.* At Phurnutus ideo Baccho tribui hederam scribit, quod eius folia vitis foliis, corymbi racemis vnde sint similes. quod nescio quis apud Plutarchum considerat lib. iii. Symp. quæ i. fabulam vero sapit opinio de vitis feracitate, si putator eius hedera fuerit redimitus; quam vide apud Constant. Cæsarem lib. v. cap. xxiv. Alias caussas assignat Festus: *in tutela, inquit, Liberi putabatur esse quia vt ille iuuenis semper, ita haec viret. vel quia ita omnia, sicut ille mentes hominum, illigat.* an non potius quia habet hedera πνεῦμα μανίας ἐχαρκόντες τὸ διαφορικὸν spiritum quo furor excitatur, & commouetur, vt vilum Plutarcho? an vero quia hedera antipharmacum est (vt loquitur Isidorus) ebrietatis æquum enim fuit, vt Bacchus, qui vini potum inuenit, malis etiam inde enascéribus succurreret, quemadmodum Plutarchus eod.lib. iii. Symp. & Atheneus lib. xv. considerant. quam fuisse quoque Varronis sententiam innuit Seruius ad vii. Ecl.

Virg. siue id efficiat hedera refrigerando, ut praeter nuper laudatos auctores Clemens quoque Alexandrinus affirmat Pædag.lib. II. c. xxviii. siue quia sua illa acrimonia vapores digerit in cerebrum sublatos. An igitur hederæ corona poëtis datur, quasi vinosis? idem Seruius loco laudato: *Hedera autem ideo coronantur poëtae, quoniam poëtas semper vino plurimo manifestum est uti, &c. nam vinum non immoderatè sumptum incitabulum ingenij videtur esse ad virtutes, & litteras; quod & Plato non negat. qua de re Plutarch. sympos. vii. quæst. x. aliter tamen alij. Hedera coronantur poëtae, inquit Seruius ad vii. Virg. Eclog. quasi Libero consecrati; qui etiam ut Bacchæ insaniunt. vel quod semper virent hederæ, sicut carmina æternitatem merentur. Dicendum tamen, poëtarum præsidem statui Bacchum, quia non aliis est ab Apolline. ideo & Musas ei comites addunt. Diodorus lib. iii. de Bacchi peregrinatione loquens: φασὶ δὲ χρή τὰς μούσας ἀντρῷ οὐραποδημεῖν, aiunt quoque Musas cum eo peregrinè iunisse. Quod si Apollo Sol, itidem & Bacchus. atque ipsa hedera, quæ modò alba dicitur, modò nigra, diem fortasse, noctemque indicabat, quemadmodum de Apollinis cycno, & coruo dictum est. Si Apollo vates, similiter & Bacchus, ut Macrobius docet. si medicus ille, hic etiam medicinae peritus, ut Plutarchius auctor est iii. Sympos. illum Græci ἀκρεσχόμενον, hunc δύχαιτην dixerunt, unde Tibullus:*

Solis perpetua est Phœbo, Bacchoq; iuuenta,

- Nam decet intonsus crinis utrumque deum.*

In super in utriusque tutela Parnassus erat. Lucanus lib. v.

----- *Parnassus gemino petit æthera colle*

*Mons Bromio, Phœbōque sacer, cui numine mixto
Delphica Thebanæ referunt Trieterica Bacchæ.*

Eapropter (ut diximus) etiam sub Baccho Sol intelligitur, ut pluribus docet Macrobius. Itaque Bacchantes sic Ouidius iv. Metam. inducit canentes in Orgiis:

----- *tibi enim inconsumpta iuventa est:*

Tu puer æternus, tu formosissimus alto

Conspiceris calo. -----

& cum Eumolpus nominat in Bacchicis carminibus apud Diodorum libro primo.

Αεροφαν Διόνυσος εστι κτίνεοι πυρωπόν.

Sidereum Dionysum igni radiante coruscum.

Ac quod plures ex Philosophis, Empedocles scilicet, Anaximander, Xenophanes, Democritus, Metrodorus, Plato ipse Solem rati sunt aut ignem esse, aut ex igne conflatam massam, ut videre est apud Plutarchum de placit. philos. lib. II. cap. vi. & xx. fabula exorta est, Bacchum ex vetero matris perustæ, tanquam ex igne prodiisse. eleganter vetus poeta:

Sic Apollo, deinde Liber sic videtur ignifer.

Ambo sunt flammis creati, profatique ex ignibus.

Ambo de comis calorem, & ambo radios conserunt.

Noctis hic rumpit tenebras, hic tenebras pectoris.

Atque ad indicandam radiorum projectionem aureis cornibus Liberi frontem insignibant. ex quo eum Græci Χειροχέφας cognominarunt. Horatius lib. II.

Te vidit insens Cerberus aureo

Cornu decorum.

Sidonius Apollinaris:

caput aurea rumpunt

Cornua, ex indigenam iaculantur fulminis ignem.

Quòd verò Liberum tradunt totum obiisse orbem, ut est apud Diodorum lib. III. quid aliud, quam solarem excursionem commōstrare voluerunt? nec minus tigres, lynxes, pantheræ velocissima animalia eidem sacra Solis pernicitatem denotare queunt. quanquam sunt qui credant, ideo adscriptas Baccho huiusmodi animantes, quòd calidissimæ sint; ut de panthera præcipue testatur Philostratus primo Imaginum. Concinne existimant alij, maculosas earum pelles stellatum cælum significare, quod de hinnulea pelle, qua Bacchus amiciebatur, aperte libro primo prodit Diodorus iis verbis: φασὶ δὲ τινες ὅτι ἐν πυρα αὐτῷ τὸν νεβελῆδον δόπον τὸν ἀγριων ποικιλίας τελεῖν φέρει; nonnulli quoque ideo nebride Bacchum amictum esse dicunt, ut astrorum varietas significetur. id ex Orpheo sumpsit, qui hinnuleam Bacchi pellemi dixit esse

Aερων δειδελέσσων μέμηντι ιερῷ τε πόλειοι
apud Macrob. primo Satir. cap. xx. nam sideribus Sol constitutus est moderator. Martianus lib. II.

Nam medium tu curris iter dans solus amicam
Temperiem superis, compellens, atque coërcens
Sidera sacra deum, quum legem cursibus addis.

At vero quia fœcunditatis largitor Sol est, Bacchum salacem finxerunt, & Priapi parentem, satyrōsque ei addiderūt, nec non in sacrīs eius phallus circunferebatur, testibus Eusebio de Præpar. Euang. & Augustino lib. vii, de Ciuit. Dei, qua de re non nihil etiā Arnobius aliisque. Porro descensus Bacchi ad inferos, Solis occasum commostrat, quo recidit (ut Ennius loquitur) *in infera noctis*. Nec omnino insuperhabendum quod scribit Plutarchus quæst. Rom. xxviii. Bacchi ius iurandum sub teēto minime fieri. id enim eandem rationem habere videtur, qua Tertullianus cap. viii. de Speēt. affirmat, Solis effigiem non sub teēto templi, sed in aperto collocari solitam, quum Sol se omnibus semper videndum præbeat. Qua de re & Isid. lib. xvii. Orig. verbis ipsis à Tertulliano mutuatis. Vitruvius lib. i. cap. ii. *Ioui fulguri, & Cælo, & Soli, & Lunæ ædificia sub diuo, hypæthraq; constituuntur. horum enim deorum & species, & effectus in apero mundo, atque lucenti præsentes videamus.* Indiam à Libero patre subactam perhibent, quia Soli ea regio maximè subiecta, & vi radiorum quasi perdomita. color incolarum id arguit. Solinus de Indis loquens: *vim sideris, inquit, prodit hominum color.* Plinius dixit, *colore præferunt fidus.*

HERCVLES SOL.

Claua cum superaddita Leonis pelle Herculis sunt insignia. quem alienum à natura Solis neutiquam esse, quibusdam argumentis evincere contendit Macrobius cap. xx. lib. i. Saturn. præcipue verò ex nominis etymo, quod hisce verbis tradit: *Et reuera Herculem Solem esse vel ex nomine claret. Heracles enim quid aliud est, nisi regis id est aëris, nleos id est gloria? quæ porrò alia aëris gloria est, nisi Solis illuminatio, cuius recessu profunditate spiritus oculitur tenebrarum? quæ explicatio ita arrisitse Pontano videtur, ut eam versibus comprehenderit lib. i. de Stellis.*

— — — — — *Herculeo latus cognomine, quando
Disiicit aërias nubes, lumenque ministrat
Aëris ipse decus, decus & sua gloria cœli.*
aliam etymi rationem sectatur Porphyrius, cuius
haec verba leguntur apud Euseb. tertio de Præ-
par. Euang. cap. III. ἦρκλεα αὐτὸν τερποῦτον εἰς τὴν
κλασθανάτην ταῦτα τὸ δέργα, αὐτὸν αἰστολῆς εἰς δύσιν ἴστρα;
Herculem ipsum vocarunt ex eius in aëre refractione,
dum ob ortu ad occasum pergit. quamobrem ab Or-
pheo in hymnis siue indigitamentis dicitur Her-
cules Χεόντα πάτηρ, quin duodecim labores, qui
Herculi tribuuntur, ad Solem signiferi circuli
domicilia percurrentem referri, idem Orpheus
innuit iis versibus:

Ος τεκνογόνος φορεῖς ἡσά, χύνεται μέλαγχα,

Δώδεκα δέ αἰπολιῶν ἄγει δυσμῶν ἀθλα δέρπων,

Qui validè fers auroram, noctémque nigrantem,

Sex bis ad occasum exanthlans certamina ab ortu.

perspicuè Porphyrius apud Eusebium: δώδεκα δὲ
ἄθλας σκηματίσιν ἐμιδοποίουσαν, τὸ καὶ τὸ γεννὸν διαιρέσσας
τὸ γεννὸν τὸ σύμβολον ὑπερφυμοτετες; duodecim laboriosa
certamina effinxerunt, quasi symbolum assignantes duo-
decim cœlestium signorum. Eius quoque arma, claua
nimirum, & pellis leonina vim exprimunt Sola-
rem, idem Porphyrius: ῥόπαλον δὲ αὐτῷ τὸ λεονῖτιν
τείχεον, Θρόνον τὸ αἰωνιόλιας μετέψυχε. Θραντὰ τὸ γεννὸν
τρυφαντὸν ιχνός; clauam illi, & leoninam pellem ac-
commodant, alteram, ut indicent inæqualitatem motus,
alteram vero, quoniā vires suas in leone præcipue ostendit. Ac præter ea, quæ de leone ex Horapolline
antè protulimus, obscurum nemini esse arbitror,
leonem Soli dedicatum esse, solaréque animal
vocitatum, adstipulantibus Plutarcho iv. Sym-
pos. & Proclo lib de sacrif. & mag. Constat etiā ex
Æliano lib. xii. de Nat. animal. Solis domicilium
ideo ab Ægyptiis Leonem esse constitutum, quod
igneum sit id animal. lubet hic in medium affer-
re, quæ scribit Macrobius primo Saturn. cap. xxii.
Ægyptiis, inquit, animal in Zodiaco consecravere ea
caeli parte, qua maxime annuo cursu Sol valido efferueret
calore. Leonisque inibi signum domicilium Solis appell-
lant; quia id animal videtur ex natura solis substantiam
deducere. primumq; impetus & calore prestat animalia,
ut prestat Sol sidera: validiusque est leo pectore, & prio-

re corporis parte, ac degenerat posterioribus membris.
e quæ solis vis prima parte diei ad meridiem increscit, vel
prima parte anni à vere in estatem; mox elangescens
deducitur vel ad occasum, qui diei, vel ad hiemem, que
anni pars videtur esse inferior. idemque oculis patentibus,
atque igneis cernitur semper, ut Sol patenti igneoq;
oculo terram conspectu perpetuo, atque infatigabili cernit.
Solem quoque cum leonino capite effungi solitu-
tum, docuit ex Lutatio, aliisque Laur. Pignorius
penitiorū antiquitatum solertissimus indagator
in Expositione Mensæ Isiacæ. Præter clauam, &
pellem tertium armorum genus Herculii tribue-
batur, nempe arcus, & sagittæ. ideo à Tertulliano
dicitur Scytalo-sagitti-pelliger. id esse radiorū sym-
bolum suprà docuimus. quod vt magis in Hercu-
le pateat, ipsum ab Apolline sagittas accepisse
scribit Apollodorus lib. II. Biblioth. quin ait
lib. primo, ab Apolline lœvum Ephialte oculum,
dexterum ab Hercule sagittarum iœtu effosso.
qui sit ephialtes, compertum est medicis. prava
quædam affectio est, quum quis se noctu ab alio
inuadi, grandique mole opprimi imaginatur. id
malum tum innati caloris vi, tum die superue-
niente, abscedit. idcirco finxit vetustas, gigantem.
fuisse Apollinis Herculisq; sagittis confectum.
Nec tantummodo sagittatorem, sed medicum
quoque fecerunt Herculem, & diuinatorem, &
musicum, vt cum Apolline omnino connecte-
rent. Medicinæ peritum fuisse, tradit Plutarchus
in Amator. ideo non minus atque Apollo ægæl-

κακος dictus, ut videmus apud Lucianum, Hesychium, Macrobius, alios. eius epitheti ratio est, quod omnium rerum salus à Sole pendet. Porphyrius apud Eusebium tertio de Præp. ἀπαλεξίκακος δέ τὸ θερικόν ὁ ἥλιος, ἡρακλέας αὐτὸν τομεῖπον, eo quod mala ab inferioribus hisce Sol procul expellat, Herculem ipsum dixerunt. Audiit etiam vaticinator, ut testatur Plutarchus lib. de EI apud Delphos. quapropter Apollini tripodem rapuisse traditur. quin auctore Apollodoro L. I. Biblioth. τὸ τετράδα βασιόντες, καποθάρητοι μετέποντες, aucto tripode propriam sibi vaticiniorum sedem construxit. Herculem quoque μυσητήν inuenio, quod Apollinis cognomentum erat, ut Pausanias in Atticis, Plutarchus Symposiacis meminere. ideo Romæ templum fuit Herculiac Musis communne, non propterea quod Euandrum literas docuerit Hercules, ut visum Plutarcho quæst. Rom. Lix. aut quia mutatis operis, & præmiis iuuari, ornariq; deberent Musarum quies defensione Herculis, virtus Herculis voce Musarum, ut ait Eumenius Rhetor Orat. de Scholis instit. sed fortasse ob rationem illam Theologicam, qua Hercules idem censebatur cum Apolline Musarum deo. Corona Herculis populea diei, noctisq; vicissitudines ex Solis ortu, & recessu demonstrabat: sunt enim populi folia altera ex parte albicantia, ex altera nigro virore infuscata. Probus ad viL Virg. Eclog. Physici Herculem tempus dicunt interpretantes, ideoq; populum ei adsignari allegoricos, ut quia bicolor sit, partes tempa-

ris accipere possimus, id est noctis, atque diei. Quod terrarum orbem peragrasse traditur, quid aliud, nisi perpetuus Solis excursus designatur? Aiunt etiam penetrasse ad Inferos, nimirum ut Solis indicarent occasum, quo sub terras ferri videtur. Per Apollinis tripodem significari diximus tripartitum tempus. ad eandem indicationem introductum videtur Gerionis figmentum ab Hercule perdomiti, quod Tzetzes perspicue innuit Chil. II. cap. xxxvi. quod autem de aureis Hesperidum malis ibidem ait.

Νύμφας τὰς ὥρας λέγοντας, καὶ μῆλα αἴτεράς,

Nymphas horas dicentem, & mala astra,

eorum subindicat sententiam, qui fabulam de Hercule ex hortis Hesperidum rapiente aurea mala eo interpretamento prosequuti sunt, ut promalis aureis stellas intelligerent, pro Hercule Solem, cuius aduentu stellæ ē cœlo abripi videntur. sanè enim Hesperides Noctis filiae & ab Hesiodo in Theogonia, & ab Hygino libro fabularum dicuntur. & horti illi in Mauritania fuisse perhibentur, ut ex-fusco incolarum colore nocturnum tempus ē magis denotaretur. Figmentum de quinquaginta fœminis, quas Hercules unica nocte compressit, vim Solis genitalem designat, quæ terrenæ fœcunditatis auctor est. ac propterea numerosam Herculi prolem tribuunt Plutarchus de Frater. amo. & Apollod. lib. II. eadēmque de causa Hermulæ, qui tam Herculis, quam Mercurij gestabant effigiem, cum arrectis virilibus figurabantur, ut apud eos vi-

dcre est , qui veteres statuas asseruant , & meminit Macrob. lib. 1. Satur. c.xix. nam fationi , & generationi penem attribuebant, ut ex Porphyrio tradit Eusebius II. de Præp. Euang. Obseruat etiam Plutarchus quæst. Rom. xxviii. eos qui Herculem iuraturi essent , sub dio prodiisse. id quare institutum , suprà indicaimus. quum de Baccho loqueremur. De illorum etiam opinione verba habuimus , qui Solem ex igne conflatum esse dicebant. quod fortassis occasionem fabulæ dedit de Oeteo rogo , quo combustus Hercules ad superos ascendit , ideoque dictus est Iuuenali Sat. x.

----- *flammis ad sidera missus.*

quod & elegans Antipatri epigramma iñnuit de Baccho , & Hercule :

Αμφότεροι Θίβης, καὶ ἀμφότεροι πολεμεῖν,

Καὶ τὸν Ζεύσον. θύρος δεῖνος, οὐδὲ ροπάλω.

Αμφοῖν δὲ σῆλαι σωτέρμνονες, εἴκελαι δὲ ὄπλα.

Νεκεῖος, λευκῆτη; κύμβαλα δὲ, πλατάνη.

Ηρη δὲ ἀμφοτέροις χαλεπὴ θεός. οἱ δὲ ἐπὶ γάινος

Ηλιότεροι αἰθανάτοις οὐ περοῦς ἀμφότεροι.

id nos olim ita latinum fecimus:

Ex Thebis ambo, Jove nati, prælia amantes:

Hunc thyrsi, hunc clavis pondera ferre iuuat.

Parque columnarum positus, par cultus in armis.

Hic cerui exuuias, ille leonis habet.

Vtrique æra crepat: Juno graue numen utrique:

E terra ad superos ignis utrumque tulit.

M E R C V R I V S S O L

AD Caduceum, atque adeo ad Mercurij cum Phœbo connexionem veniendum est, quorum communem aram in templo Iouis Olympici fuisse tradit Pausanias lib. v. Mercurium veteres illi Mythologi iuuensem imberbem ac Iouis filium æquè ac Apollinem finxerunt. A las capiti, pedibusque addiderunt, ut velocem Solis excursionem exprimerent. Nuncium dixerunt, quod Sol lucis beneficio, quæ secreta sunt atque incognita patefaciat. πάτερ γάρ ἀξελέγχει, οὐδὲν τοιοῦτα τοιοῦτα, cuncta enim reuelat, & conspicua facit, ait Artemidorus lib. II. Fur creditus, nam & Sol furari, ac rapere videtur, ideo Cleanthes, apud Macrobius, *Lycium Apollinem appellatum notat*, quod veluti lupi pecora rapiunt, ita ipse quoque humorem eripit radius, (quanquam fuisse lupum Apollini sacrum ob magnū oculorum acumen testatur enarrator Arati) vel quia umbras populatur, ut loquitur Pontanus primo de Stellis. aut quia, ut sentit Macrobius primo Saturn. cap. xx. in eum omnia terrena redeunt, dum immesso calore rapiuntur. Lucri, mercatorumq; deus habitus est Mercurius, quod die, per lucem mercimonia, & contractus peragantur. Musices fuisse inuentorem à Plutarcho libro de Iside, & Osir. & à Commentatoribus in Homeri Odysseam traditur, quod Apollini Musarum Deo tributum esse, neminem fugit. ideo lyra utrique communis

tum apud Horatium, tum apud alios auctores.
 Gallus in eius tutela fuisse fertur teste Luciano
 in Somnio, Fulgentio lib. i. Mythol. Albrico Phi-
 losopho in libello de Deor. imaginib. vigilantissi-
 mum animal, quodque Solaris numinis particeps
 dicitur à Proclo in lib. de Sacrif. & Mag. quin &
 Soli sacrum erat auctore Pausania lib. v. Refert
 etiam Albricus, Mercurij galerum ex dimidia
 parte album, nigrum ex altera dimidia fuisse. id
 quod diem ex aduentu, noctem ex decessu Solis
 procreatam designare poterat, quemadmodum
 suprà dictum est de Cycno, & coruo Apollinis, de
 Bacchi hedera, de populo Herculis. Fingebatur
 etiam nunc è cælo ad Inferos, nunc ex inferis ad
 superna commeare; quoniam Sol ab exortu suo
 in cælum quodammodo se tollere videatur; sub
 terram properare, quum ad Oceasum declinat.
 Inter cætera verò, quæ de Mercurio dicuntur,
 præcipua est fabula de Argo multis insignito
 oculis ab eodem imperfecto, quo nocturnum cæ-
 lum vel Macrobius teste significatur, cuius stellæ
 quasi innumeri oculi ab ex oriente Sole enecari
 videntur, dum eorum aspectus hominum oculis
 eripitur. quæ allegoria elegantissimis decantata
 est versibus à Pontano primo libro de Stellis.
 Porro somnum ac vigilantiam, ortum atque obi-
 tum Sole auctore fieri, qui temporum vicissitu-
 dines moderatur, indicabat virga Mercurij, de
 qua non nihil Homerus v. Odyss. & Virgil. iv.
 Aen. cuius hi sunt versus.

Tum virgam capit : hac animas ille euocat Orco
 Pallentes , alias sub tristitia Tartara mittit:
 Dat somnos , adimitque & lumina morte resignat.

Virgam hanc , siue caduceum ab Apolline traditum Mercurio sumpta ab eo lyra , refert ibidem Seruius , & Hyginus lib. Astronom. at Apollodorus lib. iii. lyram à Mercurio data scribit ob acceptos ab Apolline boues. at quum fistulę quoque cupiditate Apollo teneretur , quam itidem Mercurius compegerat , ut possessor illius fieret , cum virga permutauit , qua boues pascebant , eam Apollodorus Χειρῶν πάλαις appellat ; verū Martianus tricolorem facit , auream scilicet in summo , in medio glaucam , in imo nigram . Quid sibi vult huiusmodi figmentum Solis vis fortasse innuitur , quæ vniuersa pertingit . quippe auro cælum denotatur , colore glauco aér , atque aqua , terra verò inferiori nigredine . At de caduceo , ciùsque significatione videndum omnino , quod pluribus dissenserit Macrobius cap. xix. lib. i. Saturn. vnde reliqua etiam argumenta , quibus Mercurium Solem esse adstruit , petere vnicuique licet . Nec silentio prætereundum quod ait Athenagoras Apologia pro Christianis , Mercurij virgam symbolum fuisse concubitus Iouis & Rheæ , seu Cereris , ex quo orta Proserpina . siquidem id peregisse sub forma draconum traduntur . quod aetheris ac terræ coniunctionem designat ad frugum procreationem . idq; ad solis vim pertinere , nemo ignorat . Figuram caducei , qualem descri-

bit Macrobius, intuemur passim in nomismatibus, aliisque veterum monumentis. at diuersus abiit nostræ tabulæ sculptor, qui & duplice, triplicem vè nodum, & capita serpentum auersa, non introrsum spectatia (ut loquitur Seruius) effinxit. Virga caducei, si audiamus auctorem hymni in Mercur. qui Homero tribuitur, ex quodam trifolio videtur fuisse, siquidem τριπέτην nominat; verum in tabula arundinem esse cernimus ; idque non ex nihilo factum existimare licet. quid autem si dicamus sagittas indicari? ex arudine enim siebant, vnde pâsim apud poëtas arundo pro sagitta usurpatur. & sanè in hac tabula superior caducci pars similitudinem ferri habere videtur, quale sagittis insfigi solet. sagittis vero Solis radios significari, in superioribus demonstratum est. sed & virga latinis radius dicitur, Græca (ni fallor) origine πάλεος. Fistula etiam arundinea indicari potest; nam & hanc Mercurio tributam, præter Apollodorum, quem supra adduximus, referunt Isidorus III. Orig. & Albricus lib. de Deor. imag. quia vero è septem cannis compacta erat, septem planetarum orbes præmonstrabat, earumq; harmonicas conuersiones. qua de re Seruius, & Iunius Philargyrius ad Ecl. II. Virg. Scripturam quoque denotare arundo potest, quippe calamo, sive arudine scribi solitum apud veteres, Persius:

Inq; manus chartæ, nodosaq; venit arundo.
Ausonius:

Nec iam fissigedis, per calami vias

*Grassetur Gnidiæ sulcus arundini,
Pingens aridulæ subdita paginæ
Cadmi filiolis atricoloribus.*

At Mercurium litterarum fuisse inuentorem testantur Philo Biblius ex Sachoniathone Phœnicæ apud Eusebium lib. i. de Præp. cap. vi. Diodorus lib. i. Quintilianus lib. iii. cap. vii. Plutarchus lib. ix. Symp. Tertullianus de Corona mil. cap. viii. & de testim. animæ cap. v. & Cassiodorus Variar. lib. viii. epist. xii. Quod & de Apolline innuere Hyginus videtur. Quod si nummus C. Mamilij, quem vidi argenteum, ex uno latere Mercurij caput habens cum petaso, ex alio virum petasatu cum baculo, & cane, eam interpretationem reciperet, quam eidem adaptare tentat Pierius lib. Lvi Hierogl. metationem etiam intelligere per arundinem liceret. credidit enim Pierius, virum illum cum baculo esse Mamiliū cum arundine, ac notam in nummo L I M E T A N . putans hoc pacto distinguendam L I . M E T A N . limitibus metandis exponit, ignorans Mamilios Limetanos cognomine dictos fuisse, quemadmodum docet Fulvius Vrsinus in libro de Famil. Rom. qui etiam recte virum illum in nomismate Vlyssem esse existimat à cane domi agnatum post peractam peregrinationem. ex Telegono enim Vlyssis filio originem ducebant Mamilij, vt liquet ex Dionysio lib. iv. Liui lib. i. & Festo Pompeio. Cum pileo fingebaratur Vlysses, utpote peregrinantis habitu, itaque apud Heliodorum v.

Æthiop. Calasiridi Vlysses in somnis appareat κακῶν ἀδελφὸς τῆς κεφαλῆς ὑπεκείρθως pileo capiti superimposito. Nicomachum fuisse, qui primus Vlyssi addidit pileum, constat ex Plinio lib. xxxv. cap. x. atque id quidem vmbellatum (ut sic dicam) quale in nomismate inspicimus ad arcendas æstus, imbricumque iniurias. et si clamme non est, cum galericulo quoque pingi solitum Vlyssem, quemadmodum etiam Mercurium. quod innuit D. Hieronymus ad Fabiolam de vestitu sacerdot. Quartum genus est, inquit, vestimenti rotundum pileolum, quale pictum in Vlysse conficimus, quasi sphæra media sit diuisa, & pars una ponatur in capite. hoc Græci, & nostri Κέρα, nonnulli galerum vocant. Et sanè absurdū non fuerit existimare, Mercurium terminalem Deum, latifundiis metandis præpositū fuisse, nam mensuras inuenisse & pondera, testatur Diodorus lib. v. quum præterea Geometriæ inuentio nequaquam sit ipsi inuidēda, vt pote qui artiū repertror à Cassiodoro dicatur, & Geometria inter Mercurij administras à Martiano Capella cōnumereatur. Originem sumpsisse Geometriā apud Ægyptios testatur Herodotus lib. ii. Strabo lib. xvi. Seruius ad iii. Eclog. Virg. & Isidorus lib. iii. Orig. ob terminos possessionū confusos alluione Nili. nec ineptè quispiā putauerit, disciplinā hanc Ægyptios hausisse à Mercurio, à quo & Astrologiam doctos, testatur Iulius Firmicus. nam Geometriæ inventionem apertis verbis ei tribuit Homeri enarrator, quum ait: Ερμῆς ο Διός ργὴ Μάρτιος &

Ἄταρις τάν, ἐτῶς δὲ αἰδεῖποις πέντε μέγιστα εὑρε-
πέργαματα, καὶ μυστικῶν, καὶ παλαιότερος, καὶ γεωμετρίας.
Ἵπερ δὲ τοὺς Ελλήνας περάγων αὐτὸν ἀσκῆσαν, οὐδὲ τως
τοῖς γηρατοῖς αἰσθανεῖ, Mercurius Iouis ac Maiæ At-
lantiadis filius, dum inter homines ageret, quattuor ma-
xima inuenit, litteras, musicam, palæstram, & geome-
triā. propterea illum Græci quadratum effingunt, & in
gymnasiū dedicant. Denique illud ad memoriam
reuocandum est, adhibitam fuisse arundinem in
agrorum, aliatumq; rerum metationibus ; vnde
cap. xxl. Apocalypſ. qui ciuitatem Dei metieba-
tur, mensuram arundineam habuisse dicitur. &
apud Ezechielem cap. xl. calamus mensuræ no-
minatur, quo vtebantur ad dimensionem ædifi-
ciorum. cuius calami fit mentio apud Auctores
de limitibus agrorum, ac decem pedum fuisse di-
citur. quare hodieque instrumentum, quo metiri
aliquid solemus, nomen cannæ vulgo retinet.
Porro terminales deos non solum Mercurium,
sed & ipsum Apollinem, nec non Herculem, Bac-
chumq; creditos fuisse, ex iis, quæ mox addemus,
perspicuum fiet.

ENCARPV S.

EX implēxis frondibus, floribus, pomis, fru-
gumq; spicis, quod in tabula contuemur, in
sece pendens iugamentum lemniscatum (encar-
pus Vitruvio dicitur lib. iv.) telluris fœcundita-
tem vi Solis prouenientem dubio procul præ-

monstrat. atque hoc referenda totius tabulae interpretatione, ut mox videbimus. Sol enim est, qui per hiemem semina sicut, verno tempore sata euocat in herbas, ac flores, & state atque autumno percoquit, perficitque. non enim duabus hisce tantum, sed & reliquis etiam anni partibus fructus accepti feruntur. idq; designabant in Cereris sacris quattuor albi equi, quibus canephora curru vectae calathos floribus ac spicis refertos ad templum deferebant. quod ex Callimacho discimus Hymno in Cererem:

Δάματερ μέγα χαῖρε, πολύποθε, πουλυμέδιμνε.
Χ' ὡς αἱ τὸν κέλεφτον λευκότεχνες ἵπποι ἀγρυπνίαι
Τέσταρεστ ὡς ἄριν μεγάλη θεὸς θύεταισσα,
Λαμπεῖν ἔστι, λαμπεῖν δὲ τέρας, καὶ χεῖμα φέρει
Ηὔξει φθινόπωρο.

Ceres multum salue, multis alimentis abundans, multis medimnis.

Et quemadmodum calathum albis crinibus equi deferunt

Quattuor; sic nobis magna Dea, latè regnans,
Album ver, albam & statem, atque hiemem ferens
Adueniet, nec non autumnum.

omnia tamen, ut diximus, ad Solem referenda. is enim est, qui teste Platone in Crat. ποικιλὴ ιών τὰ γηγόρδια εἰς τῆς γῆς, suo cursu variè singit, quæcunque terra prolignit. & (ut Macrobij verbis utar) ipse generat uniuersa seminando, sowingo, producendo, alendo, augendōque. Quapropter ad Siciliæ indicandam vberatatem, Solis boues in ea insula stabulari fa-

bulatus est maximus poëtarum. (tametsi Plinius aliam huic figmento assignat causam lib. II. cap. xcviij.) licet enim sint boues per se fertilitatis symbolum, ut infrà se dabit occasio demonstrandi, id tamen magis sit perspicuum, quum earum dominum Solem perhibent. Planè verò nostro huic Encarpo affinis est ramus ille siue oliui, siue lauri, quem lana circumdatum omnis generis fructibus dependentibus ante Apollinis ædem statuerant Athenienses in Festo Pyanepsiorum, ut Suidas auctor est; qui addit, eodem Festo sacrum quoque fieri solitum Soli, & quattuor anni tempestatibus.

LYRA.

IN tabulæ vimbilico fita est lyra, seu cithara, ut singula pertinere numina indicetur, quorum insignia circumcirca sunt adiecta. Ac de Apolline quidem & Mercurio ambigit nemo, si quidem illum Musarum ducem dixerunt, & ferè nunquam sine lyra effingebant; hunc citharæ, fistulæq; perhibent inuentorem, atque adeo ipsius musices, ut suprà doctum est. Loquuti quoque sumus de Hercule Musarum, cuius imaginem cum cithara repræsentat antiquus nummus Q. Pomponij Musæ à Ful. Vrsino, alijsq; exhibitus. Ac citharedicam quidem à Lino Herculem didicisse tradit Apollodorus lib. I. Theocritus tamen in *Hercules* ait, Linum Herculi fuisse præ-

ceptorem in litterarum, & doctrinæ studijs, Eu-
molpum verò in musica. Herculis tamen magi-
stros nominatos reperio apud Euseb. de Præpar.
lib. x. cap. 11. non Linum tantùm, sed & Or-
pheum, & Musæum. Baccho verò nónne Musas
comites addiderunt, ut suprà palam fecimus?
nónne poëtarum præsidem indigitarunt? Audi
Horatium:

Bacchum in remotis carmina rupibus

Vidi docentem. -----

Sed & Callistratus in statuarum expositionibüs
meminit cuiusdam Bacchi statuæ lyram thyrso
fulcientis. Innuere autem Plutarchus videtur in
lib. de Animæ procreat. è Timæo, plerisq; deo-
rum data musica organa. eius sunt verba: οἵ τε πά-
λαι θεόλογοι πρεσβύτεροι φιλοσόφων ὄντες, ἐργαζα μάντοι καὶ
θεῶν συνεχίεις ἀγάλματον. ως λύραν που Εἰ αὐλὸν
αλλὰ γένερον οἰόμενοι θεῶν οἷας ἀρμοίαν ἔτι καὶ συμφω-
νταν, veteres theologi philosophorum antiquissimi statuis
deorum musica instrumenta in manus posuerunt, non
quasi eas lyra tantùm et tibia insignire vellent, sed ut
ostenderent, nullum esse opus, quod diis magis conueniat,
quam harmonia, et concordia. Verùm lyra hæc no-
stra Solis exprimit lyram, hoc est cælestes conuer-
siones, quibus Sol constitutus est moderator. Or-
pheus hymno in Solem:

Χρυσολύρε, κόσμος τὸν σταρμένον δρόμον ἔλκει,
*Auream lyram habens, concinnum mundi cursum
trahens.*

vsurpare κόσμον videtur Orpheus pro cælo, ut
incertus

incertus poeta ii. Anthologias mathematicorum
irridens vanitatem:

Xaīpolθ'oi τελ κόσμον δὲ πεπλανκότες ὅμιλα.
& apud Latiōs Lucretius:

----- micant æterni sidera mundi.
Catullus etiam:

----- concussitq; micantia sidera mundus.
& Maro:

----- vos ô clarissima mundi
Lumina.

nec non Horatius:

Si fractus illabatur orbis.

Manilius item initio Astron. & pluribus alijs locis. Præter poetas alij quoque scriptores. Plato in Timæo: ὁ δὴ πᾶς Σπαρὸς, οὐ κόσμος, οὐ τὸ ἀλλό, τὸ ποτὲ οὐ μετέρομφος μάλιστα δέχεται. Plinius lib. II. Mundum hunc, quod nomine alio cælum appellare libuit, &c. quin propriam esse cæli appellationem innuit Macrobius lib. I. in Somn. Scip. cap. xx. sed ipsum quoque cælum. quod verè mundus vocatur, &c. & lib. II. ca. XI. unde & mundanus dicitur, quia mundus propriæ cælum vocatur. Ac sanè Seruius ad v. Eclog. Virg. ex Porphyrio affirmat per Apollinis lylam, cælestem monstrari harmoniam. Crediderunt plerique ex antiquis philosophis, verè sonum excitari ex cælestium circulorum motionibus. at eam sententiam explosit iure optimo magnus Aristoteles. intelligenda est igitur vniuersi harmonia, cum in stellarum corporibus, orbium interuallis, conuersionum celeritatibus apto ordine

dispositis, nullo tamen edito sono, tum in concinna elementorum compage, ac etiam in temporum vicissitudinibus æquabili dimensione sibi mutuo succendentibus. quæ omnia regere Sol videtur dux (ut ait Cicero) & princeps, & moderator luminum reliquorum, mens mundi, & temperatio. Cæterum Apollinis lyram septichordem fuisse, liquet ex Macrobio i. Saturnal. lyra Apollinis chordarum septem tot celestium sphærarum motus præstat intelligi, quibus Solem moderatorem natura constituit. Sidonius quoque Epithal. Polemij, & Araneolæ ad idem exemplar seruatum ait esse septenarium numerum in lyra, cithara, fistula. sic apud Euripidem Iphigen. in Taur. Chorus de Apolline verba faciens nominat κέλαδον ἑταῖρός λύρας. Fabulam sectatur Callimachus hymno in Delum, quum ait, hunc numerum ideo ab Apolline electum, quia matre ipsum pariente modulantes olores septies insulam volatu cinxerant. Septenarium sanè numerum Phœbo sacrum esse tradit Plutarchus ix. Sympos. & lib. de EI apud Delphos. verum Fulgentius primo mytholog. Apollinari lyra decem dat chordas, quod humanæ vocis decem esse modulamina dicat. Ad nostram tabulam quod attinet, neutrum numerum seruasse sculptor videtur.

CVM VLI LAPIDVM.

PRætereundi in tabula non sunt lapidum cum muli, quibus clavæ Herculanaæ, Mercurialésq;

virgæ innituntur. neque enim temerè crediderim esse excupitos. Repetendum est igitur memoria hosce lapidum aceruos in triuijs erigi solitos à prætereuntibus in Hermularum honorem. Λίθοι στοιχεῖαν εἰς πύλων τῷ ἔρμῳ, lapides aggerati in honorem Mercurij dicuntur à Scholiaste Nicandri in Theriaca. in Anytæ epigrammate i. v. Antholog. cumulus ipse ita loquens inducitur:

Iερὸν Ερμαῖη με τοῦ δραγείκοντες ἔχεται

Αιθέρωποι λίθινον στοέργον. -----

Sacram Mercurio me prætereuntes fuderunt

Homines lapidum congeriem. -----

Hesychius, Ερμαῖος λόφος, τοὺς σωρὸς τῷ λίθῳ ἔρμου τοὺς
ἕστις ἐνορθώσεις πύλων τῷ θεῷ. Κάρδιος γάρ, Mer-
curialis aceruuus significat cumulos lapidum Mercurij in
vijs coaceruatos in eius dei honorem; est enim vialis: ac
profectò κάρδιον dictum esse Mercurium quasi
viarum præsidem, alibi quoq; testatur Hesychius:
Ερόδιος, inquit, Ερμῆς πούρω. quidnam est illud
πούρω? nihil sane. Phauorinus in lexico leguisse vi-
detur εἰς πάρω. at non satisfacit. neque enim tan-
tummodo in insula Paro Mercurium vialem ve-
nerabantur, ut Syntag. i. x.. de Dijs gent. sensisse
videtur Gyraldus deceptus, opinor, vulgata He-
sychij lectione. deprauatum esse locum autumo
ex scripturæ compendio, ut sæpe accidit, legen-
dumq; εἰς παρέδω. nam & huiusmodi lapidum
strues dictas inspicimus in Sybillinis carminibus
στοιχεῖαν λίθων συγχώματα.. ac de Mercurio ita.
Phurnutus: ίδρυται δὲ καὶ ταῖς ὁδῖς. καὶ κάρδιος λέγεται,

χρήσιμος, ὡς αἱ τῷ εἰς πάσαις ἀράξιν τὸν μόνον χρῆσθαι, in vijs collocatur, ac vialis dicitur, & dux, ut eo duce rebus in omnibus vterentur. præsertim verò εἰς ταῖς ἔδης ταῖς ἀδηλοῖς, in vijs ambiguis, ut ex Damasco refert Suidas; hoc est in triuijs, & quadriuijs. Proinde non prorsus assentior Isidoro aienti in glossis: *Mercurius*, *lapidum congeries in cacumine collumnam positus Mercurius in regione quadam clivosa ita conquerens inducitur lib. i v. Antholog.*

Oὐ γάρ φέτος χαρῆς ἐρμᾶς, οὐδὲ ἀκρολεφίτας,
Τὸ πλεῦν δὲ ἀποχρηπτοῖς καὶ τεραπονοῦσις.

*Non enim montibus delector Hermes, nec in collibus
versor summis,*

Sed ut plurimum itineribus gaudeo.

nisi mendum sit in verbis Isidori, ac dicamus, al ludere ad formam voluisse, qua struices illæ aggreditabantur. id enim siebat in colliculi, seu metæ speciem; ideoq; scorpiones vocabantur. Siculus Flaccus de Condit. agror. alij congeries lapidum pro terminis obseruant, & scorpiones appellant. & iterum: si verò pali lignei pro terminis dispositi sunt, aut congeries lapidum atenuatim congestæ sunt, quos scorpiones appellant, &c. ex eo quod σκορπίος Græcis dicebatur capillorum in pueris tutulus in conum fastigatus, vt Scaliger obseruauit Commen. ad Aetnam. Porrò statuebantur pro terminis huiusmodi acerui, quia in Mercurij honorem aggerati, qui terminalis est Deus. Dissimulare tamen nequeo, etiam in mōtibus id terminorum genus quando-

que posatum. patet ex verbis Frontini lib. de Coloniis, vbi de Agro Ecicylano loquitur : *Termini verò rotundi, & spatulae cursoriae constitutæ; per montes verò congettiones petrarum, & termini. Incertum, unde mos iste fluxerit. plures tamen originationes congérit Phurnutus :* τερματαρθον δὲ τοὺς λίθους τοῖς ἔρμαις. ἔκαστος τὸ παρίσταν, ἕτα πινάλιοντος τερματίστεις, ή ὡς χρήσιμόν πικῇ κατανοεῖν τὸ παρὸν αὐτοῦ ἔκαστος ποιῶν, δῆλο τὸ καθαίρειν τὸν ὄδον, εἴ τε μέρτυ ποιώμενος τὸν ἔρμην, εἴ τε ὡς ὑποσημαχινόμενος τὸν εἰς αὐτὸν πικῆν, εἰ μηδενὶ ἄλλο ἔκειν τερματεύκειν αὐτῷ, εἴ τε σκληρὸτε πονοῦ παρίστο τὸ ἀφίδρυμα ποιῶν, εἴ τε τερψίς σύμβολον τὸ σκληρῶν μερῶν συνεῖναι τὸν τερψόρικὸν λόγον, hoc est, accumulat Mercurijs lapides, quicumq; enim illac præterit, unum adiicit, siue tanquam utile quid faciens, quodq; omnium communiter intersit, dum via purgatur, siue obtestans Mercurium, aut ut venerationem ipsi exhibeat, si nihil præterea habeat, quod ei offerat; siue ut Mercurij collocationem prætereuntibus faciat manifestiorem; aut innuat, ex modicis partibus orationem constare. Ex caussis, quas affert, prima valde arridet. ut enim sus Cereri, Baccho mactabatur hircus, quia hic vitæm lædit, ille segetes, ita Mercurio viarum præsidii struem erigebant saxorum, quæ per vias sparla impedimento videntur esse itineribus. Huc forasse respexit Virgilius in epitaphio insignis cuiusdam latronis.

Monte sub hoc lapidum tegitur Ballista sepultus:

Nocte, die tutum carpe viator iter.

siquidem peremptum grassatorem viatoribus

infestum sub aceruo lapidum tumularunt, quasi Mercurio viatorum deo tropheum erigerent, aut anathema quoddam dicarent. Fors autem veram huiusc consuetudinis caussam prætermisit Phurnutus. quum enim supersticio inoleuisset Hermas statuendi ad terminorum custodiam, aut viarum indicium, id persæpe rusticorum manus fiebat, qui falce pro scalpro vtebantur. Virgilius in Culice:

Ifli falce deus colitur, non arte politus.

nec absurdum fuerit existimare, quosdam sat habuisse, saxa coaceruare rotundum lapidem ad capitibus similitudinem in fastigio adaptantes. postea vsu inualescente, quum sacri censerentur Mercurio huiusmodi acerui, erigi quoq; cœperunt ad ipsius simulacra. Nescio, an quid tale voluerit Scruius à Danielio publici iuris factus, cuius haec sunt verba ad VIII. Aeneid. dum loquitur de Mercurio, filiisque Chorici Arcadiæ regis: *quem quum illi in monte dormientem inuenissent, manus ei amputauerunt; unde & ipse Cyllelius, & mons dicitur.* nam Graci uox aliquam mutilatos parte corporis dicunt. unde etiam hermos vocamus quosdam stimulos in modum signorum sine manibus. videtur legendum unde etiam Hermas vocamus quosdam tumulos in modum, &c. nisi pro stimulos, quis malit stipes. tam enim lignei, quam lapidei statuebantur Hermæ. Vlpianus Demosthenis scholia: ξύλα, ἡ λίθοι πράσινοι οἵστε ἔχοντες ἀψίν ερμοῦ ἐπάνω. κάτω δὲ τῷ πλάτῃ τὰ οὐρηδηματα, ligna seu lapides erant qua-

drati, Mercurij faciem desuper habentes, subter verò in corporis planicie epigrammata.

Ouidius II. Fastor.

Termine, siue lapis, siue es defossus in agro.

Stipes, &c.

Tibullus lib. I. Eleg. prima.

Nam veneror, seu stipes habet desertus in agris,

Seu vetus in triuio florea ferta lapis.

Lactantius lib. I. cap. xx. Et huic ergo publicè supplicatur, quasi custodi finium deo, qui non tantum lapis, sed etiam stipes interdum est. at videntur statuæ omnes priscis temporibus informi illa forma effingi solitæ, vnde Hermarum nomen datum singulis.

Tzetzes Chiliade xii.

Epuñs τῇ σύμπας ἀρπιὰς & ὁ οὐρεὺς τὸ λήθων,

Hermes & omnis statua, & cumulus lapidum.

quin Strabo lib. xv. Herman appellat hominem quandam brachiis carentem. Scribit verò Tzetzes Chiliade prima, statuas prius effingi solitas sine manibus sine pedibus. primum fuisse Dædalū, qui manus addidit, pedesq; & perfectas effecit; vnde orta fabulosa persuasio, moueri solitas Dædali statuas. Idem testatur Suidas, & Themistius Orat. xvi. apud quem pro τεταῦνος, rescribendum coniectaueram τεταύλωες, aut quid similes; at Petauij assentior viro docto, & eleganti, qui monet, illa voce non quadrupedem eo loco significari, sed informem statuam, ac pedibus indistinctis. quadripedem dicerem, hoc est quadrato pede, modo per Latinos censores licet. Ut verò ad la-

pidum congestiones reuertamur, eius moris originem ad fabulam deflectit Didimus ex Anticlide ad xiv. Odyss. ait enim, Mercurium propter Argi necem reum coram diis à Iunone actum, iudicum sententiis damnationem euasisse, calculosq; omnes atros albosq; ad eius pedes à iudicibus proiectos. exinde consueuisse mortales, quos in media via lapides offendenter, ad latus in cumulum coaceruare honorandi Mercurij gratia. quod si nobis quoque licet in sectandis fabulis ἐλληνίσιν, sciendum, tributam fuisse Mercurio τὸν ἀρχῆ τοῦ θεοῦ μαντικῶν, vaticinationem per calculos, quā ex Apolline didicisse, refert Apollodorus Atheniensis lib. iii. atque horum etiam trahi posset consuetudo illa coaceruandorum lapidum. Quid vero dicendum de Hercule Saxano; siquidem & Hercules non minus quam Mercurius vialis deus, ac terminalis censebatur. Pluribus patere potest argumentis, at abunde testabuntur versiculi ex Epigrammate Leonidæ lib. i. Florileg.

Ω τὰν δέ τίχυρτες αἴταρπιτόν, οἵ τε ποτ' ἀγεός
 Δαμόθεν, οἵ τ' ἀτάρας ἀγεῶν νεῖσθε ποτ' ἀκεὶ πολιν,
 Αμμεσέρων Φύλακες, Λισσίδεοι, ὅνομεν Ερμᾶς,
 Οἰον ὄρης μ', οὐπος δὲ περγος Ηρακλέους, &c.

Qui hanc properatis viam sive ad agros

Ex oppido, sive ab agris tenditis ad urbem,
Nos terminorum custodes duo dij, quorum hic quidem
Mercurius,

Vt vides me, hic autem Hercules, &c.
Nec mirum, hosce deos terminis, atque itineribus
præfectos

præfectos fuisse, quum vtrumque maria, ac terras circuncursantem finxerit antiquitas, illum tanquam nuntium, hunc tanquam singulas regiones ab infestis monstribus, & tyrannis liberantem. Quin ait Dionysius Halicarn. Herculem in desertis locis vrbes condidisse, flumina diuertisse, quæ campos inundarent, excisis petris aperuisse vias in montibus, semitas in viis, aliaq; molitum, quæ mortalium usui esse arbitratus foret. Porro Herculis Saxani mentio est in antiqua inscriptione Tiburtina. id cognomentum fortasse a deo aequaliter est ex fabula, cuius meminere Aeschilus in Prometheus, Strabo lib. iv. & Hyginus lib. Astron. Aiunt siquidem innumera barbarorum multitudine oppresso quondam Herculi deficientibus telis Iouē suppetias tulisse magna vi lapidum, quibus ille se tutatus hostes fugauit. Aliam de saxis enarrat fabulam Apollodorus libro secundo; Hercule nimirum obsidente Ilium, Telamonem, qui cum eo erat, priorem ingressum esse urbem; quumq; Herculem id ægrè ferre animaduertisset, proximos adiacentes lapides colligere aggressum, Hercule verò quid nam faceret interrogante, aram se Herculi Callinico excitare, respondisse: eamq; rem ab Hercule laudatam. Tertia ex Ouidio addi potest lib. vlt. Metamor. de iudiciariis calculis. nam quum Mycilius quidam damnandus esset, voto Herculi facto calculi omnes, qui nigri in urnam demissi fuerant, albi extracti sunt. Sed nonne & Apollo terminalis, vialisq;

E X P L I C A T I O
deus ? id arguit nummus Augusti, cuius ectypa
hic exhibemus sumptum

ex commentarijs Læuini Torrentij ad Suetonium. nisi forte in radiorum conjectatione eadem hic fuerit pictoris hallucinatio, quæ ipsi Torrentio imposuit in nummo Louis Anxuri, de quo superius. Verum qui Augustum recordatur filium se Apollinis ambitiosè venditantem, facile sibi persuadebit, terminum cum fulmine ab eo cusum in nomismate ad suum illum σπεῦδε βρασίος indicandum, Apollinis, siue Solis caput magis quam alias numinis prætulisse. sanè enim Apollinis simulacra eodem, quo quadrati Hermæ, opificio quandoque elaborata, suggesterit Pausanias lib. viii. Nec ab re Αγύδης, hoc est viarum præses vocatus est Apollo, ut Macrobius asserit, eiusq; simulacra quemadmodum & Mercurij, Herculisq; in vijs statuebantur. docet Phurnutus; αγύδης δὲ ἐπονομάζεται δεόντως ιδρωθεὶς κατὰ τῆς αγύδης. καταυγαῖδι γὰρ τάῦτα, τῷ πληροῖ φωτὸς αἰστέλλεται. Agyeus meritò nominatur, ut pote cuius statuę in vijs collocantur. has enim exoriens irradiat, et lumine implet.

propterea statuarum Apollinis Agye in non semel
meminit Pausanias. Non absimili nomine appellabuntur lapides quidam Apollini dicati, quos in
vestibulis statuebant. Suidas. ἀγγειος δέ ἐστι κίονεις οὗτοι
λίθοι. οἱ ιστοι ταῦτα τὸ θυραῖον. Ιδίους δὲ φασίν αὐτούς εἰς Διόλ-
λανος, οἱ δὲ Λιονίου. οἱ δὲ ἀπό Φοῖνης. Agyeus est cippus in
acumen desinens; quem pro foribus collocaunt. hosce vero
dicunt quidam Apollini sacros esse, non nulli Baccho,
ambobus alijs, hic sanè lapis simulacrum illud. So-
lis siue Heliogabali apud Phœnices referre vide-
tur, quod nihil aliud esse tradit Herodianus lib. v.
quam ingens saxum ab imo rotundum, ac sensim
fastigiatum, ad coni propemodum formam.
Quod vero sacrum etiam Baccho censembaratur, in-
de palam fit, ipsum quoque Bacchum viarum pra-
sidem existimat. quum enim & is terrarum
orbem obiisse dicatur, quid mirum, si vias optimè
callere putaretur? Apud eos sanè, qui vetera mo-
numenta colligunt, non paucas videre est ter-
minales statuas, hoc est quadratos Hermas cum
Bacchi capite, siue etiam Priapi, qui Bacchi filius,
necnon Panos, Sileni, satyrorum, qui eiusdem co-
mites ferebantur, hinc Siluanus tutor finium Ho-
ratio dicitur. ac Bacchi simulacula ante fores adiū-
statui solita, testatur Suidas verbo Μωεὶ πηγες. nam
de Mercurijs notares ex Thucidide, aliisque iter
enim recte auspicari credebant salutato deo iti-
neris praeside. ut apud Petronium nauem conse-
suri adorant sidera, quæ nauigationi praesesse pu-
tabant. Viatores itaque quum in Hermas incidis-

sent, lapidem venerabundi in cumulum proiec-
bant, cuius rei mentio quoque est Proverb. cap.
xxv. *sicut qui lapidem mittit in aceruum Mercurij, ita*
qui tribuit insipienti honorem. sic habet vulgata ver-
sio, quam tuerit præ cæteris Martinus Delrius in
Adagial. sacris, ubi etiam fusè hunc morem per-
sequitur, at Beda recte interpretatur, eum, qui
stulto honorem defert, perinde errare, atq; is, qui
vanum Mercurij numen colit, nam lapidum illa
proiectione in aceruum quoddam erat (ut diximus)
venerationis genus. Eleganter vero Proverbiorum
auctor stultum præcipue confert Mercurio,
qui apud Ethnicos disciplinarum Deus habeba-
tur, quasi eorum quoque sugilleret stultitiam, qui
id cedebent, & vanitatem carpat yani illius cul-
tus. ut omittam stolidos, ac bardos Hermulis illis
comparari solitos, qui capite tantum insigniti cæ-
tera informes erant: Iuuenalis sat. VIT.

Nil nisi Cecropides, truncosq; simillimus Herme.

Cæterum prophanus hic mos ad hanc usque
diem traductus viget: quibusdam locis penes ru-
sticos, ac prossus ignaros homines, siquidem iter
facientes saxa, aut glebas ad facella congerunt,
quæ in triuijs, aut quadriujs excitari solent. Inter-
rogati quidam in agro Patauino, cur id agerent?
nimurum (responderunt) ut viæ fastidium alleuc-
tur, idq; aiebant ab antiquis quasi per manus tra-
ditum. Porro apud veteres quoque non modo
saxa, sed & glebas existimari potest in acer-
uum coniectas, ut de cespitibus videtur in-

nuere Festus Auenus in Ora maritima:

Est Herma porrò cespitum munitio.

P A R S A L T E R A

SCitum est, quod animaduertit Tertullianus, Ethnicos, ubi fabularum puderet, quas de Dijs commenti fuerant, ad interpretationem rerum naturalium confugisse, ac dedecus suum ingenio obumbrasse. Diaboli ea fuit versutia, ut specie lucis excæcaret, quemadmodum aiebat Laetantius, nam quum doctis viris nequaquam satis esse inspiceret poetarum auctoritatem ad falsas de dijs opiniones comprobandas, ansam præbuit immorandi, ingeniumq; exercendi circa moralia ac physica interpretamenta, ut hoc saltet nomine inania illa figmenta, quæ vulgaribus hominibus impôsuerant, neutiquam damnarent. Empedoclem præcipue deorum naturas ad clementorum facultates adaptasse testatur Athenagoras. Sed & passim id receptum, liquet omnibus, qui libros euoluunt. Hoc quoq; voluisse tabula nostræ auctorem, nullus dubito. ac aliqua forsitan superstitione ad id ductus fuit, obseruare enim licet, effigies illas, quæ mysticas rerum naturalium allegorias continerent, pro amuletis habitas. hinc turpiculæ illæ res, quæ pucris collo suspendebantur, ut Varro ait, ad auertendum fascinum. hinc Hori imago tot annularibus gemmis scalpta, tot æreis præbijs cusa. atque alia hu-

iusmodi. apud eos sanè , qui vetera monumenta
conquirunt, asseruantq; quamplures inspexi gem-
marum sculpturas, quæ tabulam nostram æmula-
ri videntur. duas ex his exprimendas hic curauit,
in quibus Mercurialis virga in clauam Hercula-
nam abit. altera verò & spicas habet, & papauera.
altera Delphinem , & Amaltheæ cornu. Per Del-
phinem signi-

sicari Apollo poterat, qui in eum pisces com-
mutatus quondam dicitur, quemadmodum re-
fert Homerus hymno in Apoll. ut omittam in
antiquis etiam nummis Delphinem inspici tripodi
superpositum. sunt etiam qui existiment, apud
Lycophronem sub nomine Δελφίνος στέλεσθαι Solem
intelligi. atque ex hoc pisce Apollinem cognos-
minatum esse Δελφίνον testatur Porphyrius lib.
II. de Abstin. ac fortasse sacri censebantur del-
phines Apollini, siue Soli ob pernicitatem , &
præradiantes oculos;

----- δέ γέ γάρ βέλος ὡς τε θάλασσαν

Ιππανται, φλεγει τε σέλας πέμπεσσιν ὀπωκαῖς

Οξυπότοι. -----

----- nam teli instar per mare

Volant, flammeumq; lumen emitunt oculis

Acutissimum. -----

ait Oppianus Halieut. lib. II. Et sanè non aquati-
lium modo bestiarum , sed & terrenarum omniū
esse Delphinum velocissimum tradit Aristoteles
lib. I x. cap. xivii. de Hist. anim. quod & ipsum
refert Aelianus lib. XII. hinc Plinio lib. IX. cap.
viii. *Ocyor volucre, ocyor telo dicitur. ac de naturæ*
leonis (quem Soli sacrum esse docuimus) cum
delphino similitudine vide eundem Aelianum
lib. xv. cap. xvi. Porrò copiæ cornu indicare
Bacchum poterat , is enim fructibus præerat (vt
mox ostendemus) autumniq; censebatur domi-
nus. ac de autumnalibus pomis ita loquutus est
Ouidius ix. Metam.

Incessit, totumq; tulit prædiuite cornu

Autumnū. -----

Verūm vbertatem rerum atq; affluentiam hisce
designari symbolis , nemo non percipit. claua
Herculis finalorum indicat depulsionem , Mercurij
virga largitionem bonorum. siquidem apud
Homerum hymno in Mercur. Apollo caduceum
Mercurio spondens ita loquitur:

Ολβί, ἐ πλάνη δύον τελευταῖα παθόδοι,

Felicitatis, & diuitiarum dabo pulchram virgam.

id terra., marique contingere optabant , ideoq;
cornu illud Amaltheæ , & Delphinum adiece-
runt. nam, yt canit Phocylides apud Stobæum,

Ἄγος γάρ τε λέγουσιν Αμαλθίας κέρας ἔι,

Agrum esse dicunt Amaltheæ cornu.

felicitatem. Quocircà, si diuinare licet, tabula nostræ auctor eam fortasse pro amuleto in sua quapiam villa ad agrorum conspectum affixerat, ut Soli vbertatis largitori hoc honore exhibito, rerum fœcunditatemi ex agris prouenientium sibi polliceretur, siue ex æqualiter librato quattuor clementorum temperamento, siue ex quattuor anni temporibus felici decursu succendentibus. Neque diuinationem hanc nostram proflus irrisum ibit, qui legerit apud Constantimum Cæstrem lib. II. ad herbam disperdendam, quæ leguminibus infesta, appingi à quibusdam in testis consueisse Herculem leonem suffocantem, easque testas in angulis, medioque aruo apponi solitas. adeò superstitionibus addicta erat antiquitas.

Q V A T T V O R A P O L L I N I S A R T E S.

Quod si non omnino quis amet, allegoriam elicere physicis rationibus fultam ex fabulosis hisce argumentis; scire tamèn aveat, quid tabula vniuersa denotet, hoc est, quid sibi voluerit Tabula auctor, dum quattuor illa numina, siue eorum παράσημα simul coniunxit, satis sibi factum fortasse putauerit, si dixerimus, quattuor Apollinis attributa innui, sagittandi scilicet peritiam, diuinationem, musicam, medicinam. quæ Callimachus Hymno in Apollinem hisce versibus enumerat:

Τεχνὴ δ' αὐτοῦ φίλος ὁ τις πόσιος οὐασος Απόλλων.
 Κεῖνος οἰρευτικὸς ἐλεγχόμενος, κεῖνος δοιάδη,
 Φοίβος γὰρ καὶ πόζον ὀπτιγρέπεται καὶ δομή.
 Κεῖνος δὲ θελατικὸς καὶ μετένθετος· οὐδὲν Φοίβος
 Ιντεργίη διδάσκων αὐτούς βλαχούς θανάτου.

Arte præterea nemo tam copiosus, quam Apollo.
 Ille sagittatorem sortitus est virum, ille poetam,
 Phœbo enim et sagitta curæ est, et carmen. (item)
 Filius etiam sunt calculi sortilegi, et vates. ex Phœbo
 Medici didicerunt depulsionem mortis.
 & Horatius carmine seculari:

Augur, et fulgente decorus arcu
 Phœbus, acceptusq; nouem camenis,
 Qui salutari leuat arte fessos
 Corporis artus.

Apud Quidium quoque i. Metamor. Phœbus
 ipse Daphne fugienti hæcce quattuor artes iactat.
 Sed & apud Maronem xi. Aeneid. Iapis medicus
 iisdem muneribus à Phœbo donatus traditur.
 Apollo itaque arcu pharetraq; instructus, qualem
 in tabula: inspicimus, iaculandi artem, peritiamq;
 designabit, hoc enim præcipuum eius munus.
 quod sit, ut tām sāpe apud Homerum, alioq; poe-
 tas ἐκετηβόλος, ἐκετηβολέτης, ἐκετηβόλος, κλινητός, αρ-
 γυετός, χρυσόποξ, πέζοτης, πέζοφόρος audiat, ut & à
 latinis scriptoribus cognominatur iaculator, sa-
 gittarius, sagittiger, sagittipotens, arcu potens, ar-
 citenens, pharetriger, vulnificus. vnde telorum
 deus à Tertulliano καὶ ἔξοχον dicitur in libro de

Corona milit. At vaticinatio per Bacchum intelligetur, siquidem in Thracia adytum fuisse ferunt Libero patri consecratum, ex quo ederentur oracula à vaticinatoribus, qui plurimo se mero imbuissent, quod Macrobius primo Saturnal. ex Aristotele, qui Theologumena scripsit, didicisse se refert. & liquidò Euripides de Baccho laquens:

Mā̄ns d̄ ō d̄aīμas ō d̄e. κ̄ γ̄ρ̄ βαχχθόμας,

Kai t̄ μενώδες, πατέριος πολλω ἔχει.

Vates vero deus hic est, etenim ipsa bacchatio,

Ipsaq; insania magnam vaticinandi vim habet, quod & Plutarcho lib. de Oraculo defectu probatur. quapropter in Bacchi certaminibus victoris præmium Tripus erat, congruus veritatis index, ut lib. II. ait Athæneus, quia scilicet non mentionantur ebrij,

Condita quum verax aperit precordia Liber, ut inquit Horatius. Medicinam nemo ambiget per Herculem significari, cui αλεξικόν cognomentum adhaesit, quiq; mortem vicisse traditur. eius siquidem institutum fuit orbem peragrare, ut ingruentes passim morbos depelleret, quos poete tyrannorum, monstrorumq; nominibus indigitarunt, utpote corporum carnifices, ac voratores. os γρ̄ νεάδων θεων, οὐ το γρ̄ νεάδων νοσού φελεγοναι αἱ οὐκεπε, ut enim à feris, ita & à morbo corruptiuntur carnes, ait Artemidorus lib. secundo cap. L ix. sed & cap. xii. leonem efferratum, præfigire morbum tradit; esse enim morbum ex

feræ similem. ut mirum non sit, attributum Hes-
culi exuum leonis tanquam Auerruncō, mor-
borumq; triumphatori. Musicam vero per Mer-
curium innui, quis eæ inficias? si enim musicæ
inuentor fuisse fertur, primusq; lyræ compactor,
qua non tantum Amphionem, sed & Apollinem,
musasq; ipsas instruisse dicitur. Philostratus pri-
mo Iconum: τὼ λύρῃ τὸ σφισμα τρῶτος Ερμῆς πί-
ξασαι λέγεται κερατίνη δύοιν, τὰς ζυγάς καὶ χέλους. καὶ δύοις
μὲν τῷ Απόλλωνι τὰς Μούσας, Αμφιόν τῷ Θεοβαΐδᾳ δύ-
οις; lyrām scitum inuentum primus Mercurius compe-
gisse perhibetur, ex gemino cornu, iugo, & testudine; &
post Apollinem. Et Musas, dono dedisse Amphioni
Thebano.

QUATVOR MUNDI ELEMENTA.

SAtius tamen duco, physicam interpretatio-
nem tabulæ argumentis accōmodare. quumq;
lyram in medio inspiciamus musicæ indicem,
mundanam vero musicam fateatur Boetius ex
quattuor elementis constare, quod & Sidonius
innuit in Epithalamio Polemij, & Araneolæ,

Harmoniam dicens etiam, quod quattuor istis

Sic sedeant elementa modis, &c.

existimari iure potest, quattuor hisce numinibus
quattuor vniuersitatis initia adumbrari, quippe
quæ à Sole regi videantur, vimq; omnem sibi
congruentem haurire. atque hoc trahunt quidam
quadrigas Soli tributas. Martianus;

Quatuor ali pedes dicunt se fluctere habentis,
 Quod solus domites, que dant elementa, quadrigam.
 Tertullianus etiam, & Isidorus de coloribus agē-
 tes, quibus vtebantur Circenses agitatores (Circus
 enim Soli consecratus) prēter alia, que adhibent
 interpretamenta, primis quatuor principijs eos-
 dem accommodant, russum igni, album aéri,
 atquæ cœruleum, qui Venetus dicebatur, terræ
 viridem, quem prasinum appellabant. Iaculator
 itaque Apollo ignis erit symbolum ob eius ele-
 menti vim acutam, ac penetrabilem. nam & Por-
 phyrius apud Eusebium tertio de præparat. igni-
 tam in Sole vim Apollinem dictam refert. *Διπλή τε*
αντίστροφη πάλωσις, εἰς radiorum ipsius vibratione.
 quanquam pro ἀντίπαλωσις mallem *αἱαπάλωσις*:
 neque enim facile sit obuiam apud scriptores
 vox illa πάλωσις. Sanè verò si veterimos poetas,
 & philosophos excutias, haud temere aliud penes
 ipsos reperies ignis elementum, quam Sōlem, aut
 etiam cœlū ipsum, quem æthera nominabāt. Aëra
 Mercurius refert, qui alatus ideo fingebatur, ac
 tam ad superos, quam ad inferos volitare, fluidus
 enim aët est, periusq; volantibus, nec minus su-
 periora pertingens, quam inferiora. audi Se-
 necam de aëre ita loquentem. *I. natur. quæ. hic*
est, qui cælum, terramque connectit, qui ima, ac
summa sic separat, ut tamen iungat. Separat quia
medius interuenit: iungit, quia utrique per hoc inter
se consensus est. atque huic pertinere posset Mer-
curij etymon, si Arnobio assentiri liceret existi-

manti, sic dictum, quasi medicinum. Id etiam indicat veteris gemma.

sculptura, symbola praefigentes quattuor elementorum, cuius ectypion ex Abrahami Gorlæi dæstyliotheca desumptissimus fulmine enim ignis designatur, aqua Delphine, terra trunko arboris radicibus euulix, aer vero Mercurij caduceo. ac sanè sedem ei constituebant in aere. vnde inter cæteros dæmonas, quos Dio lib. Lxxi. à quodam mago euocatos scribit ad pluviam eliciendam, nominat quoq; Eryx & decior. Porro aquam meritò Bacchus denotabit, quum eum existimarent veteres mythologi πόνος ὑγρας φύσις κλειστός, καὶ αρχήρ, naturæ omnis humida dominum, auctoremq; ut ait Plutarchus lib. de Iside & Osir. ideoq; appellatus ὕδως, ut præter cundem Plutarchum asserit quoq; Suidas testem laudans Clidemum. At ex Herculis armis clava sciliçet, ac leonina terrâ innuit non inepte quis censeat clava siquidem plantas designare potest, animalia leo, quæ duo terra gignit, alitq; nam αἰτια γενέσεως, καὶ σημεῖον γένεων ὁμοία, καὶ φυτῶν τοῖς, causa est generationis ad perpetuationis

animalium simul omnium, & plantarum, ut ait Philo de mundi opifici. Herculanam clauam ex olea fuisse, patet ex Apollonij Rhodij lib. iv. qui eam vocat ἔλανον : siue ex oleastro, quippe illam Theocritus Βάκτρον ἐπηρεφέος κατέβοι, & iterum ἄγριόν nominat, atq; id genus arboris hocce symbolum præ cæteris idcirco geret, quod longissimæ sit vite, ut Theophrastus, & Plinius tradididerunt, ac tantam habeat cum terra affinitatem, ut siccii caudices infossi germinare dicantur. Virgilius I. Geor. 11. 100. *οὐδέ τινα προσώπου περιπλανήσεται*

Quin & caudicibus sectis (mirabile dictu)

Truditur è sicco radix oleagina ligno.

quin Theophrastus II. de Hist. plant. oleam penitus aliquando adustam regerminasse tradit, & lib. v. idem accidisse cardini ianuae oleagino, & poculo in limum proiecit. Eius rei causa esse videtur, quam idem Theophrastus primo de Causa plant. cap. III. innuit, huiusmodi scilicet plantas ob sui corporis pinguedinem, ac spissitatem exsiccatu difficiles vitale illud, ac genitale seruare principium, & minimè siccias esse, quum siccæ videantur. Quocirca nihil erat caussæ, cur Pausanias fidem ægræ accommodaret narrationi de clava Herculis, quam terræ olim infossam germina emisisse tradunt. Leonem vero, nemo est, qui ambigat, præcipuum esse ex brutis animantibus, & quendam in cæteros sortitum esse principatum, ac propterea magnæ matris tutelæ adscriptum, quæ telluris dea dicebatur; quemadmodum dra-

coniem tribuerunt Cereri, quæ pars humi frugum conceptrix, Proserpinęq; mater à serpendo nuncupata; aquilam Ioui ætheris, aërisque domino; Delphinum Neptuno maris præsidi. Quapropter sub poeticis fabulis, quæ tam Bacchum, quām Herculem ignis vi ad superos translatos referunt, illum videlicet ex combusto matris vtero, hunc ex ardente in Oeteo vertice pyra, physica ratio latere videtur. nam quum Herculem terram, aquam verò Bacchum dixerimus, terreas exhalationes, aqueosque vapores caloris opè ad superiora eleuatos intelligere possumus.

QUATTUOR ANNIS TEMPORA;

AT verò crediderim potius, quattuor temporum vices, quibus annus concluditur, huiusc tabule symbolis designari. id enim præcipuum Solis munus, ut signiferum percurrat circulum,

Temporibusq; parem diuersis quattuor annum.
(vt canit Virgilius) efficiat. nam veris clementem temporem, (verbis vtor Macrobij lib. i. in Somn. Scip.) torridum cancri, ac leonis æstum, mollitiem autumnalis aurae, vim frigoris, inter utramque temperiem, omnia hæc Solis cursus; et ratio dispensat. quin singula hæc Solem ipsum esse, videtur fateri vetus poeta illo versiculo:

Sol æstas, autumnus, hiems; Sol ver quoque gratum. tam ob caussam quadrupes ab Orpheo in hymnis dici Sol videtur.

Kεῖσθαι ἐχων αἰρᾶν τε τεαβάμοι πασὶ γερβίων,
Temperamenta habens temporum, quaternis pedibus
tripudians.

nec aliunde ortum poëtarum figmentum quadrigas Soli tribuentium . idq; idem Orpheus innuit, quum ait : τετράρων ἀρια διώκων. quattuor temporum currum agens. (sic enim legendum, lex carminis iubet, non ut in vulgatis codicibus τετράρον) quam sententiam amplecti visus est Commentator Germanici Cæsar is, quum inquit: *Huic quoque illam obcaussam, quod aut quadripartitis temporum varietatibus anni circulum peragat, id est verni, aestatis, autumni, & hiemis; aut quod quadriperiito limite diei metitur spatum . . . . decurtatum locum sanare poteris hoc additamento, quadrigam adscriperunt. nam eadem ferè verba habet Fulgentius II. Mytholog.* *Huic quoq; quadrigam adscribunt illam ob caussam, quod aut quadripartitis temporum varietatibus anni circulum peragat, aut quod quadrisido limite diei metatur spaciun. consonat etiam quod ait Isidorus xvII. Orig.* Quadrigas ideo Soli iungunt , quia per quattuor tempora annus vertitur, ver , & aestatem , autumnum , & hiemem. Quoniam vero Circus (ut diximus) Soli consecratus erat , quattuor colores , quibus agitatorum factiones inducebantur , & currus ornabant , appositi crediti sunt quattuor anni tempestatum symbola fuisse. Tertullianus aperte docet lib. de Spectacul. cap. ix. *Albus*, inquit, hie mi, ob niues candidas , rufus eius aestati ob Solis ruborem noti erant , & paulò inferius : *prasinum* vero terræ

matri, vel Verno, Venetum caelo, & mari vel autumno. Sic Isidorus: Russos aestati currere voluerunt, quod ignei coloris sint, & cuncta tunc flauescant: albos hiemi, quod sit glacialis, & frigoribus uniuersa canescant: veri prasinos viridi colore, quia tunc pampinus densatur. at integrum desiderari periodum, nemo non videt, deest enim quod de veneto, cæruleouè colore autumnali tempori adscriperat; nec mihi proclive medicinam facere loco mutilo, ac tantum non conclamato absque veterum codicum ope, quin & suspecta sunt postrema illa verba: quia tunc pampinus densatur. Corippus lib. i. de laudib. Iustini liquidò satis de Circensium factionum coloribus, corumq; significatione cecinit, cuius hi sunt versus:

*Solis honore noui grati spectacula Circi
Antiqui sanxere patres, qui quattuor esse
Solis equos, quadam rerum ratione putabant,
Tempora continui signantes quattuor anni.
In quorum species, signis, numerisq;, modisque
Aurigas totidem, totidem posuere colores,
Et fecere duas studia in contraria partes,
Ut sunt aestiuis brumalia frigora flammis.
Nam viridis, vernis campus ceu concolor herbis,
Pinguis oliua, comis luxu nemus omne virescit.
Russeus aestatis rubra sic veste refulgens.
Ut nonnulla rubent ardenti poma colore.
Autumni Venetus ferrugine diues, & ostro
Maturas vuas, maturas signat oliuas.*

*Acquiparans candore niues, hiemisq; pruinam,
Albicolor viridi * socia coniungitur una.*

Coripi versus quibusdam locis castigauit. masculis, quæ supersunt, eluendis imparem (vt ingenuè fatear) me agnosco. nec decet periculum facere, vbi operam te lusurum sciueris. Perperam verò Cassiodorus Variar. lib. II. Epist. LI. de ijsdem coloribus agens album autumno assignat, cœruleum hiemi, nam & Martianus Capella lib. primo de Nupt. Philolog. Solis coronam duodecim gemmarum quadripartito ordine describēs, eandem cum Tertulliano, Isidoro, & Corippo colorum rationem sequutus est. dat siquidem æstati Lychnitem, Astritem, Ceraunon ignei coloris gemmas, quæq; idcirco à lucerna, ab astro, à fulmine nomen sumpserit de primis ita Dionysius Periegesi:

----- αἰσθετος κακλὸς λύπος, οἷος τις αἴσηρος

Μαρμαϊρων, λυχνίς τε πυρός φλογὶ πάμπαν ὄμοιν,

----- asterius pulcher lapis, ceu quedam stella

Splendens, & lychnis flammæ ignis omnino similis.

Asteritem etiam, siue asterium inclusam veluti stellulā gerere affirmat Isidorus. at Plinius lucem illam appellat pupillæ similem. idem & lychnitem ex ardentibus gemmis esse tradit, & ab accensis lucernis dictam. & ex Plinio Isidorus, qui addit: *huius duplex facies, una quæ purpura radiat, alia quæ cocci rubore.* quod ex Solino sumptissime videtur, cuius hæc sunt verba cap. LV. *Duplex ei facies, aut in purpuræ emicat claritatem, aut meracius suffunditur*

cocci rubore. De eadem gemma Lucianus de Dea Syria, Nonnus v. Dionys. Priscianus Periegesi, alijque. Cerauniū etiam rubidum esse indicat Isidorus, quum inquit: *cui color pyropo rubenti, & qualitas ut ignis.* & Claudianus de laudib. Serenæ:

----- *Pirenæiq; sub antris*

Igneæ fulmineis legere ceraunia nymphæ.

Quas verò gemmas Solari coronæ ab hieme appositæ Martianus scribit, ex sunt Hydatis, adamas, crystallum, glaciem posteriores referre videntur. at hydatis, seu hydratis (vt alij legunt) ab aqua nomen habet. Estantea ea, quæ Plinio, & Isidoro Enhydros dicitur? ille candidam esse prohibet; hic ita loquitur lib. xv i. Orig. cap. xii. *Enhydros ab aqua vocata, exundas enim aquam, ita ut clausam in ea putas fontanam scaturiginem.* quæ verba ex Solino desumpsit extremo cap. xl. Cæterùm virides gemmas verno tempori adscribit, smaragdum scilicet, Scythidem, & Iaspidem. smaragdi color vitidis notus omnibus. De scythide patet ex eodem Martiano, qui alibi *scythis vireta* nominat. fortean verò eiusdem est generis cum smaragdo, sed preciosior, nam smaragdos, qui in Scythia reperiuntur, nobiliores esse affirmat Isidorus. quod & Priscianus Periegesi innuere videtur. Dilutiori colore sunt iaspides, ac fortasse ijdem quoq; smaragdi, nondum tamen perfecti. tradit enim Theophrastus lib. de lapid. repertā olim in Cypro gemmā, cuius dimidium iaspis, dimidiū smaragdus erat, tanquā nōdum ab aqua immutatus. Autumni gemmæ in Solis corona

dicuntur à Martiano Hiacynthus, Dendrites, Heliotropios. Hiacynthū cœrulei coloris esse testatur Isidorus, violacei Plinius, dilutioris tamen, quām sit in amethysto. At Solinus cap. xxxii. id quandoque euenire afferit, quia eā gemma virtijs non parcè obnoxia pingi enim nitore cœruleo, quum inculpabilis est. *flucticolor* ab eodem Martiano alibi dicitur. Heliotropius verò teste Plinio porraceum præ se fert colorem sanguineis venis distinctum. vulgo dicitur *diaspro*. Quis sit dendritidi color, haud facilè inuenio. scio quandam huiuscē gemmæ speciem ab eodem Plinio appellari albam. ac, ni iudicij fallor, varietatem, quæ Autumno assignatur, indicare voluit variis hisce gemmis Martianus. potiorem tamen locum cœruleo dedit colori, qui purpureo affinis. ac autūnus ipse appellatur ab Horatio *purpureo varius colore*. ad liuorem vterque vergit. nam frustra sunt, qui credunt eundem esse purpureum cum coccineo, hic rūbidus est. cœrulæus esset ille, subfuscus tamen, ni distingueret permixtus quidam rūbor. quo circa purpureum pauonis esse collum subindicit Tertullianus lib. de pallio. ac sanè pruna, aliaq; poma autumnalia pūrpurascere videntur. vuæ præcipue. quin & vites ipsas Naso purpureas dixit,

Et de purpureis collectæ vitibus vuæ.

Corippus ad maturas quoq; oliuas eum colorem refert, vt ex suprà adductis versibus videre est. at in vuarum racemis auctor libelli de coloribus,

quem Aristoteli quidam tribuunt, nonnulli Theophrasto, puniceum agnoscit, vinaceum & cyanum. εριότε μέν, inquit, φρέσκον γίγνεται φοινικόν, τὸ δὲ μέλαγρον τὸ ἐδαφικόντα πάλιν εἰς τὸ οινοπόν, τὸ δὲ πελευτικόν γίγνεται κυανοειδές, interdum primum sunt punicei, sed atro in se consistente in vinosum mutantur: deniq; sunt cyanei. Perbellè vero cum Martianæ Solis corona tabulae nostræ conuenit. ut enim æstiuas ille gemmas in fronte collocat, ita nobiliorem in tabula sedem Apollinis effigies, eiusue symbolum occupat. quoniam æstas per Apollinem, per Bacchum autumnus, hiems per Herculem, per Mercurium ver intelligitur, ut mox singillatim examinabimus. Id fortasse aliquis existimauerit morem Atheniensium respiceret, qui à solstitio æstiuo anni principium statuebant, ut auctor est Simplicius in v. Physicor. Aegyptij quoque annum ab æstate ordiebantur, quo tempore Nili incidit incrementum, & alluvio. Porphyrius de Antro Nympha. Αἰγυπτίοις ἀρχέτους, ψυχή ὁ ὑδροχόος τῶν Ρωμαίων, ἀλλὰ νερχίνος, Aegyptijs anni exordium non aquarius, quemadmodum Romanis, sed cancer est. Solinus cap. xxxv. de Nili augumento agens: quod tempus sacerdotes natalem mundi iudicauerunt, id est terrium decimum Kalendas Augusti. adi & Scaligerum lib. II. de Emendat. temp. Verum iure primas æstati tribuunt, qui de Sole agunt, quum Sol majoribus eo tempore polleat viribus, ac suum quodammodo domicilium teneare dicatur. Itaque Remigius monachus Antisio-

dorensis, qui claruit anno Christi Dcccxxx, & commentarium in Martianum conscripsit, cuius integrum exemplum in Tigurina bibliotheca extare tradit Gesnerus: in Vaticana fragmentum tantum asseruatur: frons, inquit, totius anni est ætas, flagrantior scilicet, & eminentior pars. Sic Aratus in enumeratione signorum zodiaci à Cancro orditur. quod & Hyginus in Astronominicis animaduertit, quum ait: *Aratus non, ut cæteri Astrologi, ab ariete duodecim signa demonstrat, hoc est vere incipiente, sed à cancer, hoc est ipsa æstate.* Idem quoque in calce libri quarti sic loquitur: *Annum voluerunt esse, quum sol ab æstiuo circulo redit, & zodiacum ad id signum, unde incipiebat, permettitur.* Quoniam verò ex quattuor anni partium æqualiter librata vicissitudine harmonia quadam promanare videtur vniuersi seruatrix, concinnè in tabulæ medio eius rei indicem exculptam videmus lyram, quemadmodum enim musicæ vis in eo sita est, ut variæ vocum intensiones, remissionesque. sonique tum acuti, tum graues congruenti temporum mensura dispositi in dulcem coëant concordiam, ita Sol tanquam citharedus quidam, mundi partes omnes pulsans, seruataq; velut ad numerum temporum symmetria, calida cum frigidis associat, cum siccis humida, pulcherrimumq; efficit temperamentum, quippe (vt ait Plinius lib. I. cap. xxxix.) *Solis natura temperando intelligitur anno.* vt verius in illum quadret, quod de Orpheo apud Cassiodorum legimus Variar. lib. II. in unum con-

uentum contraria vota collecta sunt, & fidem dicente lyra omnia sibi aduersa crediderunt. Porro Orpheus in hymnis Apollinis describens lyram, in acuto sono æstatem, in graui inferiorum chordarum hinc mem intelligi ait, ver autem in cōcentu Dorio. Versus ipsos non grauabor apponere:

Eis ὑπάρχειν τελεῖαι δημοπλασταί,

Δωπιοι εἰς ταῖς πολυχρόνου ἀετοῖς αἴθοις.

Doricæ harmoniæ appellatione usus est ad medium tonum indicandum, quoniam hanc præ cæteris ad mediocritatem tendere, constat ex Aristotele lib. VIII. Politic. cap. v. quin cap. ultimo eandem esse ait τὸ μέσον τὸ οὐδετέρων. In fragmen-to incerti scriptoris, quod Censorino olim tributum, postea à Lud. Carriore auctiūs editum, ita scriptum reperio: Organum quondam habuit tres intensiones, grauem, medium, & acutam. inde Musæ quoque tres olim æstimatae; Hypate, Mese, Nete. & mox: quas animaduertisse cum resonantia suavitatis in arcu sororis Apollinem tradunt, & intendisse protinus citharam. tum notasse, quod adstrictiora fila nervorum in acumen excitarentur, graibus responderent remissa. indefecisse tres primos, de quibus supra dictum est. Id tamen tribuit Mercurio Diòdorus, atque ad temporum varietates respexisse affirmat; sic enim loquitur lib. i. de Mercurio agens: λύρα τε δέ πειν, ωδὴ ποιῶσαι τείχερδον, μημονάμενον τὰς κατ' οἰναυτὴν τελεῖαις γόδας τὸ οὐδετέρων οἰνάδας φθεγγός, οἶξιν, & βαρύν, τελεῖον. οἶξιν μέντος τὸ θέρας, βαρύν δὲ δόπον τοὺς χειμῶνος, μέντος δὲ τὰ τελεῖα, Lyram à se invenitam trichordem fecit.

fecit, anni tempora imitatus. tres enim tonos induxit acutum, grauem, & medium. acutum ab aestate, grauem ab hieme, medium à vere desumptum. Sed cur Autumnum prætermisit? an fortasse cum vere confuditur discriminat enim tamen vere, quām autumnus (licet diuersa ratione) hiemem ab aestate, ac profecto videntur antiquiores triplicem tantummodo anni divisionem statuisse, idcirco tres numero Horas finixerunt. Mineruamque sub qua aërem intelligebant, τριηγένεια ideo dictam scribit Diodorus, quod ter in anno naturam mutat, vere, aestate, hieme. asserit quoque idem auctor, existimatum ab Aegyptijs Osirim, & Isidem, Solem videlicet & Lunam τὸν αὐρηλίαν καὶ τὴν διοκεῖν, τὴν Φορτίαν τὸν διδύμοντα τηλεσπέου ὥπαις ἀρχήν τηνοι τῶν τε θεῶν ἀπαρτίζοντας, τὴν τε ἐδρῆν, τὴν τε μετρητὴν, mundum uniuersum gubernare, nutrientes, & augentes omnia, tripartitis temporibus inuisibili motione circuitum perficientibus, vere scilicet, aestate, atque hieme. latinus interpres, qui hiemis loco autumnum hic nominauit, pro χειμεριᾳ videtur legisse, ἐπωρῳ in suo exemplari nisi incuria fuit peccatum. Ad Veterem itaque trium temporum imitationem tribus chordis instructa fuit lyra. nec abs non erit putare, id animaduertisse, qui τὴν μεσοῦν proximam addiderunt τριτολινοῦ, ut quatuor anni tempora aptius imitarentur. Quin tetrachromum Mercurio attributum, scribit Macrobius primo Satur, ea. xix. & Boetius, qui tam respectum fuisse habitum ait ad quattuor

vniuersitatis elementa. sic enim loquitur lib. v. de Musica. cap. xx. simplicem principio fuisse musicam refert Nicomachus, adeo ut quatuor nervis tota constaret. idque usque ad Orpheum durauit; ut primus quidem nervus, & quartus diapason consonantiam resonarent. medijs verò ad se inuicem, atque ad extremos diapente, ac diatesseron, ac tonum. nihil verò in eis esset inconsonum, ad imitationem scilicet musicæ, qua ex quatuor constat elementis. cuius quadrichordi Mercurius dicitur inuentor. Fit itaque, ut seruata temporum harmonia genitalis plantatum vis, satq; omnia hieme compressa congruum concipient vigorem ad germinandum. quod euenit laxata verno tempore humo. at illa æstiuus calor maturat, perficit Autumnus, colligitq;. Quapropter de Sole signiferum obeunte ita cecinit Aratus:

----- οἱ τέτεροι ἡγέται
Κύκλοι, δέξονται πάντας ἔπικρατοι ὁραι,

----- eoq; circa hunc eunte

Circulum, adolescent omnes frugiferæ tempestates.

Id verò (ut & supra diximus) indicare videtur ἔγκρηπτος in tabula excultus, qui florum, frondiumq; pomorum item, & frugum pulcherri-
mum coronario opere habet contextum.

A P O L L O. A E S T A S.

Præcipuum Apollinis munus sagittandi peri-
tiam esse diximus. ex quo facile patet om-
nibus, æstiuum designari tempus, quum scilicet

vehementiore iactu solares radij terram percutiunt, ut proinde tunc iaculator merito Sol apparet. quiq; cæteris anni temporibus obtusus quodammodo videbatur, acutus per æstatem dici possit, quemadmodum nominat Horatius lib. I. epist. x.

----- *ubi gratior aure*

Leniat & rabiem canis, & momenta leonis,

Quum semel accepit Solem furibundus acutum.

& Hesiodo dicitur *μύρος ὥξεος ἡλίοιο, robur acuti Solis.*

Narrant fabulæ Hygino teste, datas à Vulcano Apollini sagittas, nimirum ut æstiūs ardor designetur. nam Vulcanus ignis est. Iis præcipue Apollo usus esse fertur, quum Pythonem interfecit, ingentem scilicet draconem ex aquis ortum. *Πυθώ nihil est aliud, nisi putredo, siquidem ex imbris, qui plurimi defluunt hiberno tempore, collectæ aquæ, stagnantesq; modico superueniente calore corruptuntur.* eas postmodum vehementes æstiūi Solis radij exsiccant, hinc putredo tollitur; dataque ansa Poëtis, Pythonem Apollinaribus sagittis de medio sublatum. *canendi.* Physicam non minus rationem deiectus Phaëton, imperfectiq; Cyclopes habent. Adurebat terram Phaëton, Apollinis filius. cum iratus Iuppiter in flumen detrusit. at Apollo Cyclopes fulminum fabricatores sagittis interfecit. Phaëton ex græca nomenclatura lumen est. Solis vero filius dici potest, quod lumen è Sole progigna-

tur. ideoq; Apollo λυκήενς Homero dicitur, & vocatur Sol à Pindaro vii. Olymp. ὁ γενέθλιος αἰ-
τηρος ταῦτης, generator radiorum pater, quemadmo-
dum etiam Ode II. αὐτὸς nominat ταῦτα οὐσία,
diem Solis filium. Phaëton tæum incendium exube-
rantem Solis calorem indicat, teste Philostrato
primo Imaginum: ταῦτα τοῖς μὲν σόφοις, πλεονεξίᾳ
τοῖς δὲ δόχει τῷ πυράδδους. ποικαῖς δὲ, καὶ διωγόφοις,
ἴπποι, τριάρμα, καὶ συγχέται τὰ νερά, hæc sapientibus
quidem affluentia quædam ignis fuisse videtur. à poëtis
vero, & pictoribus equi, & currus, ac cælestia confun-
duntur. Iratus Iupiter nihil est aliud, nisi aër nu-
bibus, & tempestatibus conturbatus, qualem hic
mali tempore ut pluſimum inspicimus. unde &
hiemem pro tempestate poetæ usurpant; sicut vi-
cissim serenus accipitur pro miti, sedato, hilari. ita
que Cassiodoro lib. i. Var. clementia serenitas no-
minatur. & Antonius Pius serenus & clemens ab
Ammiano dicitur. Lucanus lib. iv. de Cæsare:
at facilis Cæsar, vultuq; serenus.

hinc à Sidonio lib. iv. epist xii. serenitas latitiae op-
ponitur nubilo maroris. Perturbatus itaque aëris ac
nubilosus post Phaëton tæum incendium, hoc
est post ardores æstiuos lumen ipsum nubibus
tanquam flumine obruit. siquidem & Aristoteles
in Meteor. ex vaporibus, qui eleuati in nubes
coeunt, indeq; in pluuias soluuntur, perpetuum
quasi flumen sursum ac deorsum ferri ait. Sol au-
tem redeunte postea estate resumptis viribus nu-
bes ipsas radiorum iætu veluti sagittis con-

ficit, disperditque. nubes enim sub Cyclopum nomine à poetis intelliguntur, quippe quæ fulminum sint effectrices. Poetica quoque fictio est Hiacynthi puéri internecio proiecto ab Apolline disco, quæ tamen à naturali ratione interpretationem sumat. Disci formam Soli esse, philosophi quidam crediderunt, & præter ceteros Philolaus Pythagoricus. eapropter figmento datus est locus, ut qui in æstiuis feruoribus à Sole minus sibi cauerent, iij dicerentur disco Apollinis percussi. Cæterum quum Hiacyntus flos sit eam quoque significationem elicere possumus, ut flores nimio æstu flaccescere, enecariq; dicantur. Apollini verò dicata præcipue erat inter plantas laurus, inter aues coruus, de quibus ita Albricus, quum de Apolline loquitur: *Iuxta autem illum erat viridis laurus picta, & coruus niger desuper volitans pingebatur, auis scilicet ipsi deo consecrata.* laurus quidem, quia arbor est perquam calida, ac sicca, & quodammodo ignea, ut afferit Porphyrius apud Eusebium II. de Præpar. Euang. & Constantinus Cœl. xi. de Agricult. cap. IIII. coruus verò, quod solus contra rerum naturam in medijs ipsis æstiuis feruoribus ouiparos pulluleat fatus, ut inquit Hyginus lib. I. Mytholog. quæ omnia satis aperiunt, cestatem per Apollinem significari.

B A C C H V S A V T V M N V S.

HAUD erit operosum argumenta indagare, quibus Baccho adscribitur Autumnitas; ne-

que enim se iungi queunt. vt scitè pronunciarit
Lucretius lib. v.

*Jnde Autumnus adit, graditur simul Euius Euani.
& Virgilius secundo Georgic. Bacchum allo-
quens:*

----- tibi pampino grauidus Autumno.
Floret ager; sumat plenis vindemi a labris.
Bacchus enim vitis est dominus. at Pindarus v.
Nem. vocauit τίπειραν ματέρ̄ οινάδας ωπω̄ εγι, autum-
nitatem teneram matrem floride vitis. quanquam cæ-
teris quoque fructiferis plantis Bacchus præficie-
batur: & ipsi tanquam arborum tutori Græci sa-
crificabant, vt testatur Plutarchus v. Sympos. quæ
III. quamobrem Artemid. lib. I. Οἰεροεπίκαιο,
c. xlii. Διένυσος, inquit, τοῖς γεωργίοις συμφέρει τοῖς τὸ^η
ξυλικὸν καρπὸν γεωργεῦσι, μάλιστα ἀμπέλους, Bacchus
agricolis conductit arboreum fructum colentibus, præser-
tim vites. & à Phurnuto appellatur τῶν ἡμέρων δί-
δυων ὕπισκοπος, καὶ δοτήρ θεός, cicurum arborum tutor,
datorq; deus. quare ei tanquam Autumni domino
fructus omnes acceptos ferebant, quod pluribus
auctoritatibus euincere conatur Athenœus libro
tertio. Quapropter apud Athenienses, vt tradit
Demarchus in certaminibus Dionys. per diem
festum Bacchi gestabant virgines aureos cani-
stros, in quibus erat fructuum omnium primitiæ
impositæ. Huc etiam referendum, quod Bacchi
filium dixerunt Priapum hortorum, fructuumq;
custodem. quin multi vnum, eundemq; faciunt,
ac propterea Priapus dñeptator, inquit Rhurnutus,

οὐ τῇ δέξιᾳ χειρὶ ποστεῖνει, πότεροι ἐπεὶ πότῳ χρῶνται
 τοὺς τὸν καθάρον τῷ ἀμπέλῳ, falcem dextera manu
 protédit, utrū quia hac utantur advites purgādas. Sunt,
 qui credant, Dionysij nomen Δῆ τὸν οἰζωντί, de-
 duci, ut videre est apud Artemidorum lib. II. an
 quia fructus hausto calore æstatis Autumno po-
 stea perficiuntur? Nam Bacchum existimabant
 vim ipsam genitalem fructuum, & plantarum, vt
 liquet ex Porphyrij verbis apud Eusebium III. de
 Præpar. euang. τὸν ἀκεφαλόν, ἡδόνας τῷ φυτευτικῷ
 σύναψι, στόρωσ ὄνοματί, fructuum, & in summa
 plantarum omnium virtus, Bacchus vocatur. Hinc
 Dionysius de situ orbis, solutum in Arabia ex ob-
 suto Iouis femore Bacchum scribit, quod ea re-
 gio plantarum ferax sit, è quibus aromata, pretio-
 siq; liquores sumuntur. Quod verò fabulantur
 Poetæ ex ardente matris aluo extractum Bacchū,
 id Autumni ortum respicit, qui quum æstatem
 subsequatur, ex eius prodire vtero quodammo-
 do videtur, lubet enim hanc fabulæ interpreta-
 tionem hic adaptare, quum' alioqui sciam, apud
 nonnullos pér Bacchum vinum intelligi, siue
 vuam, per Semelem ipsam vitem, Solis calorem
 per fulmen. quod Athenagoras Apologia pro
 Christianis ijs verbis innuit: Λέ της ἀμπέλου καρ-
 πον, Διόνυσον. ή Σεμέλην, αὐτῷ τῷ ἀμπέλῳ, ή κεραυνὸν τῷ
 ιηλίῳ φλόγα. Præcipua verò consideratur in Au-
 tumno inconstantia, & varietas, cum propter
 tempestatem ipsam, modò, calidam, quandoque
 frigidam, aliquando temperatam, tum ob po-

morum varietatem. atque ideo Bacchum ipsum
multiplici forma, variaq; specie effingebant, vt
Plutarchus prodit lib. de EI apud Delphos, & in
Epigrammatibus μυειόμερφος appellant. quò etiam
spectant vestes vario florum genere contextæ,
quas Bacchum induere solitum testatur Diodo-
rus, de quibus & Ouidius II. Metamorph:

Purpuraq; & pictis intextum vestibus aurum.
id enim Phurnutus insinuat ijs verbis, de Baccho
loquens: τὸν τῆς ἐσθῆτος αἰδηνὸν τὸν ποικιλίαν παρε-
σποτῆς ὀπωρέας. *vestis floriditas autumni varietatem*
exhibet.

HERCVLES HIEMS.

Herculem Græci, Latiniq; barbatum, hirsu-
tumq; effingere solebant, (vnde Sidonio in
Panegyr. Auiti Aug. dicitur *Tirynthius hirtus*) si-
cūt hodieque pictores hiemem, qum cæteras
anni partes iuuenili specie forment. est enim
hiems quasi anni senium, siquidem verna tempe-
stati initium tribuamus, vt plerisque veterum
mos fuit. Pellibus erat indutus, quoniam hisce
per hiemem vtimur ad frigus defendendum.
Clauæ gestatio arbores indicare videtur hiemali
répore frondibus expoliatas. Trinoctium singūl
poetæ in eius generatione consumptum, vt lon-
gas significant hibernas noctes. Ei verò inimici-
tias cum Iunone intercessisse aiunt, quia Iuno, aér
est, ijsq; per hiemem iratus vt plurimum videtur,
frigore

frigore scilicet assiduisque pluviis contristatus.
Voracitatem Herculis quis nescit? Vide, quid de ea loquatur Athenæus initio lib. x. extant etiam festiua quædam epigrammata primo Anthologias, & Callimachi lusus Hymno in Dianam. ac decimam ei volebant Romani, forsitan ut voraci, largiterq; cœnanti, si Plutarchum audimus, quæst. Rom. xcviij. neminem verò fugit, animantes omnes hieme voraciores esse, quum eo tempore innatus calor, qui per æstatem laxato corpore dispersus erat, ac imbecillior effectus, à circumfuso frigore intus cohibitus, & quasi constipatus vires sumat ad cibum facile conficiendum. vnde bruma, quasi βρῶμα, vt innuit Isidorus lib. v. cap. xxxv. Quin & ipsamet hiems omnia vorare videtur, quæcunque aut ex vernalibus herbis, aut ex messibus æstiuis; aut ex pomis autunalibus seponere confueuimus. dictuſq; est Hercules βρῶμα (fabulam narrare supersedeo passim obuiam) quod boum labores consumat hiems: sic enim & a Virgilio primo Georg. & ab alijs fruges vocantur. nam & Varroni ii. de Re rust. cap. v. dicitur bos socius hominum in rusticō labore, & Cereris minister. Eamque ob caussam veteres copiam designantes cornu bouis frugibus, & pomis refertum effingebant. cuius etiam rei videnda interpretatio Socratis apud Stobæum serm. Liv. & legendus Vegetij prologus lib. iii. de Re veterin. qui ait, bubus debere alimenta, quicquid ali potest, hinc legimus apud Salomonem xiv. Proverb. ubi

plurimæ segetes, ibi manifesta est fortitudo bousis. Quid
verò causæ est quòd quum Hercules plures exant
lasse dicatur labores, eosque difficillimos, inter-
fecti tantum leonis insigne gestat? Aestati quām
maximè aduersatur hiems, quæ quum terras obsi-
det, Leonem videtur superasse, hoc est vim æsta-
tis acriorem ex leone ardentissimo sidere manan-
tem. Hercules itaque hiemis gerens symbolum
meritò deuicti leonis trophæum ostentat. Cæte-
rū depulsor malorum præcipuo encomio Her-
cules cognominatus est, quę appellatio & hiemi-
conuenit. videtur enim hiems Autumnum ex-
trudere morbosissimam anni partem, de qua Hip-
pocrates lib. II. aphor. ix. & xxI. quod propter
cæli varietatem euenire tradit Cornel. Celsus lib.
I. cap. III. vnde letifer Iuuenali vocatur Autum-
nus, Horatio verò Libitinæ quæstus acerbæ. nec
tantum debacchantes morbi superuentu hiemis
abscedunt, sed & fructus ipsi autumnales no-
xiū humorein per hiemem abijciunt. Martialis
vocat

----- poma hiberna maturescientia capsæ,
de quibus ita Iuuenal is Sat. XI.

----- odoris mala recentis,

Nec metuenda tibi, siccatum frigore postquam
Autumnum, & crudi posuere pericula succi.

Nec forsitan abs re nostra est, quòd hiemali
tempore sacrum Hercul iiebat, ad diem scilicet
xiI. Kal. Ianuarias, vt refert Macrobius II. Satur.
cap. xi. quóque niuosus, perpetuáque hieme

damnatus locus in Alpibus Herculi consecratus erat, de quo Petronius :

*Alpibus aërijs, ubi Graio nomine vulsa
Ascendunt rupes, nec se patiuntur adiri,
Est locus Herculeis aris sacer. hunc niue dura
Claudit hiems, canoque ad sidera vertice tollit.
Cælum illinc cecidisse putes. non Solis adulti
Mansuetus radijs, non verni temporis aura,
Sed glacies concreta riget, (sic lego) hiemisq; pruinis
Totum ferre potest humeris minitantibus orbem.*

Videndum etiam, num ad hicinis significacionem trahi possit Græcus nummus Herculis caput præ se ferens populea corona redimitum, & in parte postica Phaëtontem curru paterno excussum. nam ex Phaëtonis casu Hiemem innui, superius demonstratum est, quum de æstate verba habuimus.

M E R C V R I V S V E R.

DE V M Verni temporis fuisse creditum Mercurium, apertè insinuat Martianus Capella lib. i. de Nupt. Philolog. ijs verbis. Tunc vero consipieres totius mundi gaudia conuenire: nam & tellus floribus luminata, quippe Veris deum confexerat subuolare Mercurium, &c. Remigius Monachus, de quo superius verba fecimus, ad hunc Martiani locum ita notat: quod & ipse fertur præesse seminibus maris, & terræ, & ipse est dictus Faonius. vnde hanc sibi crucerit sententiam, haud sanè scio, videor tamen

quædam subodorari posse argumenta, quæ in medium proferam. Zephyrus, seu Fauonius (vt & alij venti) non minus quam Mercurius, alatus volitansque singitur à poetis. at notandum præcipue quod de viuisque alis refertur. nam quum Mercurio (vt cum Apuleio loquar) super tempora pares pinnula emineant, Zephyro itidem alata finixerunt tempora. siquidem ipsum Philostratus lib. i. Iconum appingit επτην τῷ κεραφῷ, ἡ ἀβρῷ τῷ εἰδεῖ, alatis temporibus, & venusta forma. quæ postrema cum Mercurij quoque specie conueniunt, qui apud Lucianum in dialogo Mercur. & Panos, formositatem iactat, & ei ab Apuleio facies decora, & succiplena tribuitur: vnde Galenus in Suasoria, formosum passim effungi solitum, tradit. id autem Mercurio fortasse tributum propter vernalem faciem terræ, quæ cæteris formosior, vt verbis utar D. Augustini, v i I. de Ciuit. cap. xxv. Quoniam verò Zephyrus flat ab occasu equinoctiali ver inchoans, vt inquit Plinius, Mercurium fabulati sunt, Atlantis esse nepotem, qui mons est Mauritaniæ ad occidentalem plagam situs. ideoq; Virgilius de Mercurio Aeneam adeunte ita loquitur iv. Aen.

Materno veniens ab auro Cyllenia proles.

haud enim mihi dubium, quin ad hanc de Mercurio, Zephyroq; opinionem alludat. nam & Iouem ita Mercurio loquentem inducit.

*Vade age nate, voca Zephyros, & labere pennis.
aptissimis hic poëta & significantibus vti solet*

vocibus, sequit peritissimum veteris theologiae ostendit, quod pluribus locis aperit Seruius. temerè Statius Mercurio dat *Nosos*. id enim tantum curae est minorum gentium poetis, ut ea usurpent, quæ carmini, quoquomodo quadrent; dumque auribus blandiantur, nihil ulterius pensi habent. secus vatum princeps, qui penitiores fatigant insenserere sensus doctioribus perscrutandos. ac sane fabulosa illa Mercurij legatione, admonitum significare voluit Aeneam temporis ad nauigandum idonei. Iupiter enim Aeneæ curam gerens aer esse videtur abscessu hiemis mitior redditus ipse Mercurius Faunus est Veris pater, ut Claudiano dicitur. Etenim *ver*, teste Plinio lib. ii. cap. xiii., aperit nauiganibus maria, cuius in principio Faunus hybernum molliunt cœlum. & πλοντικες à Satyro cognominatur Zephyrus, de quo vide quædam epigrammata primo Anthologias. Placet etiam quibusdam, Pleiadas πληιάδες πλέια appellatas, quod suo exortu nauigandi tempus ingentant. at Mercurium Maia ferunt genitum una ex Pleiadibus. Ipsum quinetiam mercaturæ deum statuerunt, quod mercatura quam maximè nauigatione iuuetur. Natalem nauigationis appellat Vegetius V. de re milit. diem sextum Idum Martiarum, licet periculose adhuc maria tentari dicat usque in Idus Maias. ideo *Maijs Idibus* (verba sunt Pauli ex Sexto Pompeio) mercatorum dies festus erat, quod eo die Mercurij aedes esset dedicata. qua de re Liuius lib. ii. quin natum eadem luce

Mercurium prodit Martialis eo versiculo ex lib. XI.

Maia Mercurium creastis idus.

nisi ad eandem templi dedicationem alludat, quasi tunc natus Romæ dici queat, quum eius ædes dedicata est. quo sensu Natale Salutis nominasse Tullius videtur IV. Epist. ad Atticum, ut & ab alijs obseruatum. At profectò vernum illum mēsem à Maia Mercurij parente nuncupatum, quidam suspiciunt, quod Censorinus, Festus Pompeius, & Ouidius testantur. sed & vetus poeta:

Mensis Atlantigenæ dictus cognomine Maiæ.
alius item:

Maius Atlantiados gnata dignatus honore.

Porrò fabula de Mercurij cum Venere congres-
su, ex quo procreatus Cupido, ut Tullio placet
III. de Natu. deor. aut Hermaphroditus, ut Oui-
dius, alijq; dixerit, aptissimè vernum tempus desi-
gnat. Cupido siquidem cupiditatem illam in-
nuit, qua ob benignum verni aëris temporem ad
Venerem omnia excitantur, procreationique
inhiant. de qua Lucretius Venerem alloquens:

Nam simul ac species patefacta est verna diei,

Et reserata viget genitabilis aura Fauoni,

Aëria primùm volucres te, Dina, tuumq;

Significant initum percussæ corda tua vi.

& apertius Columella de Cultu hort.

----- nunc sunt genitalia tempora mundi,

Nunc amor ad coitus properat: nunc spiritus orbis

Bacchatur Veneri, stimulisque Cupidinis astus
Ipse suas adamat partes, & fætibus implet.

& mox:

Hinc maria, hinc montes, hinc totus denique mundus
Ver agit hinc hominum, pecudum, volucrumque
cupido,

Atque amor ignescit menti, sicutque medullis,
Dum satiata Venus facundos compleat artus,
Et generet varias soboles, semperque frequenter.
Prole noua mundum, vacuo ne torpeat quo

Nec silentio prætereundum, quod Plutarchus
in amatorio ex nescio cuius sententia Amorem
Fauonij filium facit. Per Hermaphroditum verò
non incepè herbas intelligemus, quæ verno tem-
pore in lucem crumpunt. nam quemadmodum
Hermaphroditu ambiguum sexum tribuerunt;
ita plantis vim inesse tam maris quam fœminæ te-
statur Porphyrius apud Euseb. de Præp. Euang.
sic enim de Baccho loquitur plantarum præside.
Ἐτι δὲ θηλύμορφος, μελίσσας τέλος τεστὶ τέλῳ γένεσιν τῶν ἀκρο-
δρυῶν αἱρέει θηλυν διώματα, muliebri formis est, promis-
cuam indicans virtutem generationis plantarum. Phur-
nutus quoque Bacchum θηλύμορφον effigi soli-
tum scribit, & in Bacchico triumpho, quod præ-
se fert vetus marmor in ædibus Hasdrubalis Mat-
thæij, Bacchus ipse curru vehitur vultu, & cultu
muliebri. Aristides quoque Orat. in Bacchum,
viroque sexu præditum affirmat. οὐτ' ἂξει τὰ αἱρ-
πτα τε καὶ θηλυς ὁ θεὸς, ὡς φασι. propterea ἡ masculus
est, & famina is deus, uti aiunt. At quod Mercur-

rium Fauonium esse ostendimus, quis nos vetat, & copulatam ei Venerem illam ipsam herbarum ac florum deam putare, quæ Græcis Chloris à viriditate, Latinis Flora dicta est à floribus, de qua Ouidius iv. Fastorum addicetus enim tam Floræ, quam Veneri mensis Aprilis, quem Maius statim sequitur Mercurio dicatus, ut ait Plutarchus in Numa. Quapropter Venerem hortorum esse deam, docent nos Varro initio lib. de re rust. & v. de ling. lat. necnon Plinius. lib. xix. cap. i v. ac sanguine apud Catullum in elegia de Coma Berenices ipsa Venus Chloris dicitur: sunt enim synonima in eo poëmatio Venus, Arsinoë, Chloris, Zephyritis. neque, si aliter interpreteris, poetæ mentem capias. Veneri dicata fuit Berenices coma, quæ quum postridie in æde non repertiretur, ubi posita fuerat, in cælum esse translatam fabulatus est Conon. fingit verò Catullus, seu potius Callimachus, suum à Venere equum ea in re ministrum adhibitum. is equus non est Pegasus, ut docti viri credidere, sed Luciferi equus, quæ Veneris stella est; de quo Venus ipsa apud Claudianum ii. de Raptu Proserp. ita loquens inducitur:

*Dum meus humectat flauentes Lucifer agros
Roranti prouectus equo. -----*

meminit etiam Ouidius ii. Tristium:

Hos utinam nitidi Solis prænuntius ortus.

*Afferat admisso Lucifer albus equo.
nec non secundo Amorum, eleg. xi..*

Hec

*Hæc mihi quamprimum cælo nitidissimus alto
Lucifer admisso tempora portet equo.*

Et xv. Metamorph.

----- *quumq; albo Lucifer exit
Clarus equo.*

Nam quum Berenicæ coma inter astra foret recipienda, doctè Callimachus de Venere agit, tanquam de stella. porrò singulares equi stellis tribuebantur. Laetantius , seu Lucretius Statij interpres ad vi. Theb. *Quadrigas dant Soli, bigas Luna, equos singulos sideribus.* Nec absurdè alatus à Callimacho fingitur is equus ad notandam eius stellæ celeritatem. nominatur verò, *Memnonis unigena*, tanquam ab Aurora profectus , quia nimirum matutinum sidus censetur Lucifer. Vocatur is equus à Claudio Aethon, & Aurora nuntius dicitur, Paneg. in iv. Hon. Cons.

Quinetiam velox Auroræ nuntius Aethon.

Qui fugat hinnitu stellas, roseoq; domatur

Lucifero, quoties equitem te cernit ab astris

Inuidet, inq; tuis manuulis spumare lupatis.

ac ne qua supersit dubitatio , eundem esse cum Aurora equo, colligere licet ex ijs Seruij verbis ad xi. Aen. *Aethon nomen equi, quo etiam Auroræ equus vocatur,* Aethonis vero vocabulum ab ar-dendo deriuatum est. idémque nomen dat Ouidius vni ex Solaribus equis , & ipsem Claudio-nus vni ex quadriga Plutonis , ac præterea vni ex Amoribus, qui Veneri famulantur. vt omittam Hectoris equum apud Homerum , & Pallantis

apud Virgilium. Venus itaque eadem, quæ Lucifer, & quæ Chloris, seu Flora herbarum florumq; dea. Quocirca ad locum illum Ausonij, seu quisquis auctor fuit Elegiæ de Rosis, quæ etiam Virgilio attribuitur, ad eum inquam locum :

*Sideris, & floris nam domina una Venus :
quemadmodum & mox :*

*Communis Paphiq; dea sideris, & dea floris,
rectè Pomponius Sabinus : Venus quæ mane Lu-
cifer. Flora & Venus idem sunt. ut meritò de Vene-
re pronunciarit Pelignus poëta iv. Fastorum:*

*Flla satis causas, arboribusque decit.
vis enim seminalis stirpium videtur esse; vnde ele-
ganter in Peruigilio Veneris :*

*Ipso venas, atque mentem permeante spiritu
Intus occultis gubernat procreatrix viribus,
Perque cælum, perque terras, perque ponrum subditū
Peruum sui tenorem seminali tramite
Imbuit.*

ac profectò eadem credita est, quæ natura om-
nium parens. Artemidorus lib. II. ἀγαθὴ δὲ καὶ χεο-
ρησ. φύσις γὰρ εἴη καὶ μητήρ τῆς θλωριῶνται. bona est &
agricolis, natura enim & mater uniuersorum esse credi-
tur. iure igitur Mercurio copulatur. quem præesse
seminibus maris & terræ dixit Remigius. At vero
quemadmodum Mercurium, ut docuimus; vene-
rabantur mercatores tanquam nauigationis præ-
sidem, ita rustici eodem mense Maio sacrum ipsi
faciebant, veluti satis omnibus vitam ferenti; non
soli tamen, sed cōiunctim cum Flora. quapropter

legimus in antiquo Kalendario Rustico : S A-
CR V M. MERC V R. ET. FLOR A E. atq;
hinc etiam arguere licet, Mercurium eundem esse
cum Zephyro, Floram verò cum Venere con-
fundi , quid attinet toties inculcare ? dicendum
potius, ex vtriusq; coniunctione ver excitari, flo-
res oriri. Itaque in Peruigilio Veneris:

Ipsa turgentes papillas de Fauoni spiritu

Vrget in toros patentes. -----

hoc est florum ytriculos (ut alicubi nominat Pli-
nius) in latos calices aperit. At Lucretius libro
quinto ita poëticè ludit:

It Ver, & Venus, & Veneris prænuntius ante

Pennatus graditur Zephyrus vestigia propter:

Flora quibus mater præspargens ante viai

Cuncta coloribus egregijs, & odoribus implet.

nam quòd Floram à Venere videtur quodammodo separare, poëtarum morem sequitur , quibus deorum conductit multitudo ad fabulas confingéadas. Quòd verò Zephyrum facit nuntium Veneris, id quorundam opinionem fulcit aientium, ventos deorum esse internuntios ex loco Virgiliano Ecloga nI.

Partem aliquam venti diuum referatis ad auras.

quod sententiam firmat de Mercurio deorum nuntio, quem Zephyrum diximus esse creditum. Id verò in memoriam reuocat locum illum in Psal. cII. *Qui facis angelos tuos spiritus, quo Hebrei expositores, teste Genebrardo, post R. Salomonem intelligi aiunt, Deum ventorum uti ministe-*

rio tanquam nuntiorum, quem sensum & Ianse-
nius ingerit. Cæterum nolim quisquam labatur
putans, Chlora ventum esse Iapiga ex veteri
Glossario, in quo scriptum: *Clorēs, iānūξ ἄρεψ,*
deceptus emendatione Io. Meursij in Exercita-
tion. Criticis, & Bon. Vulcanij in notis ad Glos-
sar. qui reponunt *Chloris*. licet id blandiretur fa-
bulæ de Zephyri & Chloridos coniunctione; nam
occidentalis quoque ventus est Iapyx. siquidem
in Glossario legendum *Corus*, vel *Caurus*, qui ven-
tus idem est cum Iapyge, ut disserit Phauorinus
apud A. Gellium lib. II. cap. xx i. Quòd verò ex
Labeonis, aliorūmque sententia tradit Macro-
bius, Maiam Mercurij matrem creditam esse ter-
ram, id etiam pertinere huc potest; palam enim
est, oriri ventos ex terreno halitu. ideo ventorum
parentes à Philochoro apud Suidam nominantur
Tellus, & *Sol*; ab alijs cælum, & terram: Munus
quoque Mercurij fuisse, legimus apud Lucianum,
Iouis palatium verrendi: id quod & Zephyri opus
indicat, qui ab aëta hieme vernam inducens sere-
nitatem *detergit nubila cœlo*, ut de albo Noto alicu-
bi ait Horatius. cælum enim, hoc est aër, Iouis est
domus, & verrere apud Lucretium, Maronem,
Lucanum; aliosq; passim venti dicuntur. Quòd
autem ait Plinius lib. xvii. cap. xxxiv. Fauonium
in plantas afflatu nutricium exercere, id adum-
brari à poetis, alijsq; fabulatoribus videtur, dum
aiunt, Mercurium Bacchi fuisse nutricium. vnde
& cuiusdam Mercurij statuæ meminit idem Pli-

nius lib. xxxiv. cap. viii. Liberum patrem in infantia nutrientis. esse enim Bacchum plantarum antistitem, superius demonstrauimus, vitis præsertim, cui sustentaculum adhibetur arundo. quo fortasse spectat in tabula nostra Mercurij virga sub arundinis schemate. innituntur enim vites arundinibus, quemadmodum pueruli nutricijs, qui propterea *Baſili* dicebantur (vt hodieq; nutrices Italico idiomate *Balie*) quia infantes gestare soliti, vt docet Pignorius meus in pererudito Commentatio de Seruis. ad quorum similitudinem de pedamentis vitium ita loquutus in Anglic. Hist. Malmesburiensis lib. iv. *Hic præxitur ager vineis, quæ vel per terram repunt, vel per baſulos palos in celsum surgunt.* Creditus est quoque Mercurius virgæ ſuæ ope vitæ, necifq; auctor. quosdam enim ad vitam euocare, alios (vt ait Prudentius in Symmachum) damnare neci. nam Fauonius, vt Theophrastus inquit lib. de Ventis, *τοὺς κερπούς, τοὺς μὲν φελέπι, τοὺς μὲν τεῖφει, fructus alios corrumpit, alios fouet.* perdit enim, quum calidus atque æstuosus æstiuo tempore à mari spirat; seruat, quum frigidam flat auram. Arietem quinetiam Mercurio tribuerunt. Itaque in antiquæ gemmæ sculptura Mercurius arietis insidet; & in alia apud Pompeium Pasqualinum pabulum ex frondibus arietis præbet. & ita de ariete loquitur Artemidorus lib. i I. cap. xii. *ἡ γὰρ ταξὶ τὸ ζῷον, ἡ Ερμῆς τερόμυσται ἐτή σχῆμα, velox est animal, eique Mercurij species creditur inesse.* Tutelam arietis ideo

ram, ut Varro auctor est lib. iv. de ling. lat. & ii. de re rust. cap. viii. nec non Plinius lib. viii. ca. xlviij. & antiquus Persij interpres ad Sat. II. Sic deglabratō corpore Sacerdotes Isidis fuisse scribit Lactantius Firmianus lib. i. cap. xxi. nam & caput decaluare soliti, & reliqua membra depilare. Ipsi quoque serpentes Mercuriali virgæ annexi ver quodammodo subindicant, etenim huiusmodi animantes sanitati adscribuntur, neque sine his aut Hymeniam cernimus in veterum monumentis, aut Aesculapium medicæ facultatis deum, ut etiam monet Macrobius primo Satur. cap. xx. porrò ver præ cæteris anni partibus saluberrimum esse, & experientia docet, & testatur Hippocrates lib. iii. aphor. ix. nec non Cornelius Celsus lib. ii. cap. i. ac de Mercurio ita loquitur Phurnutus: οὐδὲ τὸν ὑγελαν αὐτῷ σωμάτιον; unde & sanitatem ei copulauerunt. Videmus etiam serpentes verno tempore vetus ab ijcere exuuium, quod Aristoteli v. de Hist. animal. cap. xvii. vocatur κέλυφος ή ἔπος. idque Plinius lib. viii. cap. xxiii. vernare dicit. Statius vero iv. Thebaid. ita canit:

----- ceu lubricus alta

*Anguis humo verni blanda ad spiramina Solis
Erigitur liber senio.* -----

quapropter Artemidorus lib. ii. Oneirocr. cap. xiij. per draconem ait significari χρόνον, διό το μῆνος, Εἰ δέ ποδιδύσκεσθαι τὸ γῆρας, γῆ πάλιν γείρειν, tempus, propter longitudinem, & quod exuat senectam, ac rursus iuuenescat. Fabulam de serpente, qui effi-

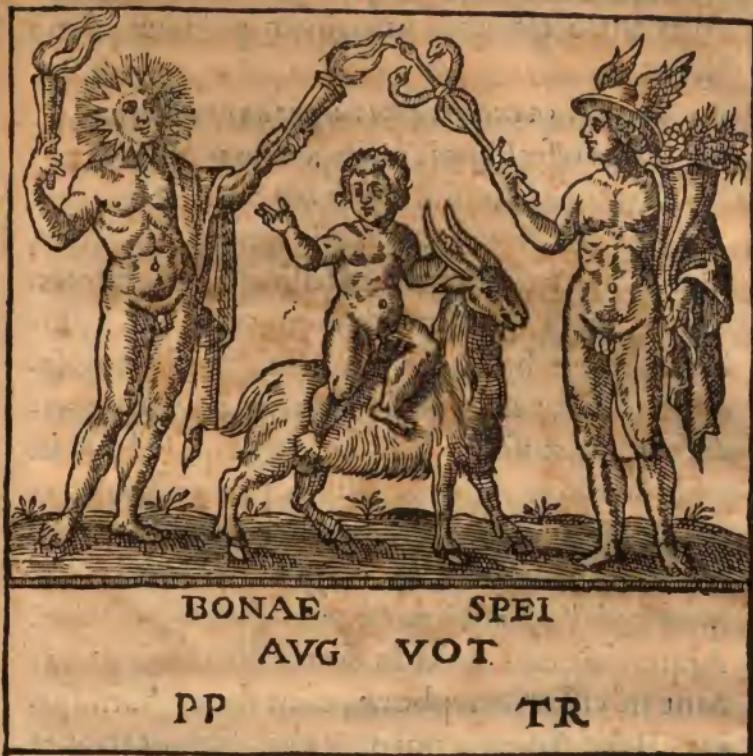
cax ad arcendam senectutem remedium adeptus
esse perhibetur , videre est apud Nicandrum in
Theriaca, & Aelianum lib. vi. de Nat.animal.ca.
L. i. Annum sanè redeunte vere dicimus adoles-
cere, propterea quòd non tantùm apud plerosque
ex nostris Theologis, sed & apud Ethnicos vetus
fuit opinio,rerum hanc vniuersitatem suum ver-
no tempore habuisse initium,quod Maro indicat
secundo Georgic. ijs versibus:

Non alios prima crescentis origine mundi

Illuxisse dies. -----

& quæ sequuntur. Et auctor Perugilij Veneris:

Ver nouum, ver iam canorum, vere natus orbis est.
seu, vt alij legunt , *Ver renatus orbis est.* Macrobius
lib. i. in Somnium Scip. cap.xxi. *Aiunt , incipiente*
die illo, qui primus omnium luxit, id est quo in hunc ful-
gorem cælum, & elementa purgata sunt, qui ideo mundi
natalis iure vocatur, Arietem in medio celi fuisse. Et
rursum: *Aiunt enim in hac ipsa genitura mundi Ariete*
(vt diximus) medium cælum tenente horam fuisse mundi
nascentis. Eius rei symbolum (ni fallor) expressum
videmus in antiquo marmore Romano, cuius
cætypon hic damus. Puellus enim hirco insi-

dens, quasi tener orbis ac fœcundus à Sole temporum moderatore ad Mercurium veris præsidem allegatus innouationem anni significare videtur. BONAE verò SPEI inscriptum est marmor, nam ex verna herbarum frondiūmque germinatione spes frugum cōcipi solet. cámque ob rem sacrum ex herba antiquitus Cereri siebat. Phurnutus: τοῖς δὲ θεοῖς Δημήτρει χλόεις θύσαι, μέτα παρδείας καὶ χαράς, idōntες χλωράγντα, καὶ αὐθονίας αὐτοῖς ελπίδα ἔπιθυμώτα, verno tempore Cereri virentem herbam cum gaudio, et lusu sacrificant, videntes omnia

germinare, ac ubertatis spem pretendere. eius sacri mentio est apud principem poëtam primo Georgic.

*In primis venerare deos, atque annua magna
Sacra refer Cereri, lætis operatus in herbis,
Extremæ sub casum hiemis iam vere sereno.*

Quid sit hoc loco, *lætis operatus in herbis*, non omnino videntur intellexisse interpres. innuit poeta, non in pratis tantum, sed adhibita quoque herba fieri consueuisse id genus sacrificij. *lætas* verò non hic accipit, quemadmodum initio eiusdem libri *lætas segetes*, sed alludit ad hilaritatem, qua id festum peragebatur, ut docet Phurnutus. Porro Atheneus lib. xiv. vocatam ait Ὡ Δημητρα ὅπε μὴ χλόν, ὅπε δὲ ισλώ. Cererem modo herbam virentem, modo fasciculum tritici. Atque huic est, quod in sacris Eleusinijs gestabant in cistis Canephoræ, cum flores, tum spicas. Haud tamen ignoro, & alias significationes huic marmori adaptari posse; veluti quod de Baccho diximus, nutricium habuisse Mercurium. erat enim hircus Baccho sacer. quin ait Phurnutus, εἰποτε τις τὸν τράχηλον, illum ipsum esse hircum. & quum infans esset, in hædum conuersus dicitur Διόνυσον (inquit Apollodorus lib. iii.) οὐεὶς εἴποτε αἱλαῖς, τὸν Ἡρακλεόν τε καὶ τὸν Βακχον Iuppiter in hædum transformauit, ut eum Junonis ira subduceret. addita vero Solis effigies cum facibus, ad ardorem indicandum, ex quo prodijisse fertur Bacchus, ut supra monuimus. Quod

si quis ea capri figura ad capricornum cœleste sidus allusum puzet, marmoris allegoriā ad Augusti genituram trahet, de qua Suetonius cap. xciv. Sol verò sive Apollo ideo exculptus, quia eum Augustus patrem iactabat. At Mercurius cum caduceo, & Amaltheæ cornu pacem, terumque afflictionam præmonstrat: isenī propria appellatione θύτης ἐδιέ dicebatur. teste Aristide Orat. pro Rhetor. Cæterū ut ad Mercurium Veris parentem reverentur; quod lib. ii. tradit Pausanias, Herculis clauam Mercurio consecratam regerminasse, ad rem, qua de agimus, referendum est; diximus enim Herculananam clauam arbores denotare hiberno tempore frondibus exutas, quas Mercurij numen, hoc est verni temporis virtus conuestit. Fabula etiam, quæ de Panos ortu fertur, eum scilicet ex Mercurio in hircum versō, & Penelope genitum, ipsum indicat mundum verno tempore exortum, de quo nuper loquuti sumus. Est enim Pan ex mythologorum omnium sententia rerum vniuersitas. at per Mercurium Ver significari, iam docuimus. qui in hircū versus dicitur ad notādam eius temporis fœcunditatem, quippe ver ἡ ἔργον μαρτίν, tempus est fœcundissimum, ait Theophrastus tertio de caus. plant. ac sanè hircum ipsum tanquam fœcunditatis indicium ab Ægyptiis adoratum, prodit Diodorus lib. i. Penelope verò pro rerum genitrice natura, seu pro hyle capienda est, quæ telas texere, & retexere idcirco dicebatur, ut re-

rum vicissitudo, ortusque & interitus indicantur. atque hanc eius figmenti expositionem esse autum. Quod verò Verusius quidam Mercurij filius ab Hygino nominatus, si quis ad nominis etymon respiciens (modo ex Græcis non deflu-
xerit) Mercurium ex eo Veris parentem innui,
opinatus fuerit, eius ego sententia haud inuitus
subscripsericim.

FINIS.

HIER. ALEANDRI IVNIORIS.

*Expositio argumentorum in Zona exculptorum antiquæ
statuæ ex albo marmore.*

AD P A V L U M G V A L D V M
Archipresbyterum Patauinum.

QVAESIVISTI à me, Paule Gualde, vt quæ mea esset sententia de statua illa mutila, quæ Romæ nuper eruta apud te asservatur, deque argumentis, quæ signis parùm extantibus insculpta visuntur in eiusdem statuæ zona, depromerem. Eam equidem prouinciam lubens suscipiam. nam, etsi non sum nescius, infra tuam expectationem fore, quæ in medium sum prolatus, satis tamen mihi fucrit, tñæ, vtcunque potero, morem gerere voluntati. Statua ipsa, siue statuæ truncus, quum carreat non capite tantùm, sed & brachiis cruribusque cuius speciem gesserit, haud facilè suspicari possumus; neque ego is sum, qui hariolari nouerim. si qua tamen ex ipsa zona elici potest conjectura, quum symbolum contineat Solaris virtutis, terrenæq; fecunditatis, ac spei oriturarum frugum, vt postea demonstrabimus, non ab re quis existimet, aut rerum parentem Natu-

ram, aut Tellurem matrem, Cybelem yè, siue etiam Iunonem; aut Vestam, quas non minus pro terra acceptas, ex mythologis liquet, ea statua significatas fuisse. Quis scit, an potius Veneris fuerit simulachrum? eam siquidem ita alloquitur Lucretius:

Quæ quoniam rerum naturam sola gubernas,

Nec sine te quidquam dias in lumen oras.

Exoritur, &c.

neque tamen qui pectus cingit, exornatque, cestus est Homeri carminibus nobilis: is enim Cupidinis parentem, atque amorum conciliatricem; nostrum vero cingulum ~~admodum~~ arguit; etenim & hoc cognomine insignitam fuisse Venetum tradit Phurnutus. Ipsum sane cingulum. (seu pectoralem fasciam dicamus) sigillis tametsi temporis iniuria penè fugientibus, iis tamen diligenter inspectis, exprimendam graphicè curauimus, ita, ut nullo negotio constare queat, quid præferat. Raptum scilicet Proserpinæ in eo agnoscimus, comites Deas sollicitas. Ceteram matrem cum lampadiis, bus queritatem, quid vero sibi velit Hercules Plutonis quadrigam præcedens, quid Iuppiter nubibus insidens, aperte mox conabitur. Subiecta sane zodiaci signa id efficiunt, ut hæc ipsa argumenta à fabulis disiuncta ad naturales rationes traducantur, ad agriculturam scilicet, quæ Soli præcipue debet, quicquid boni ad viatum percipit. is enim signiferum percurrentis circumflexum frugum semina per hiemem souet calore à

frigoribus circumcluso, & coercito: verno tempore in herbas educit: æstate, atque autumno maturat, perficitque. Subit verò dolore infelicem ethnicorum cæcitatem, quorum deus venter, ut verbis utar Apostoli. siquidem eos sibi deos constituebant, qui ventri inservirent, fruges nimirum, & fructus, terram præterea, ac Solem, Lunamq; tūm tempus, pluuiam, aërem, quæ omnia nascituris conducunt rebus alimento idoneis. ut minimè mirum sit, si nescio quis apud Menandrum suum agellum salutans ita loquitur:

Tὸ γέ φορε, τεστὶ καὶ κρίνω τέλε.

Quod me enutrit, id ego iudico deum.

Hoc præter eos, qui pleraque de diis fabulosa ad physiologiam detorquent, ex nostra zona palam fit. duodecim enim zodiaci signa, quæ subiecta inspicimus, nos commonefaciunt, ut Plutonem quadriga vectum, qui potiorem hic obtinet locum, pro Sole capiamus: cui itidem quadrigam veteres tribuerunt, seu pro Solari virtute, qua ex agricultura fructum percipimus. ac sanè quæ Plutoni tribuunt Parcas apud Claudianum, ea Soli conuenire videntur: sic enim canunt:

*Qui vitam, letumq; regis. nam quicquid ubique
Gignit materies, hoc te donante creatur,
Debeturq; tibi certis ambagibus aui.*

Verūm Pluto Sol inferus censendus est, de quo ita Macrobius primo Saturnal. cap. xix. Inferi autem nomen Soli datur, quum inferiore hemisphærio id est biemalibus signis cursum suum peragit; superi, quum

partem Zodiaci ambit aestiuam. Hibernus itaque Sol Proserpinam rapuisse dicitur, quia hibernis mensibus semina sub terris latent, ac solari vi fouentur, ut suo tempore in herbas erumpant. nam Proserpina, quam vel fruges aiebant esse, vel ari- dorum seminum virtutem, tunc ad lucem reduci, & reuisere matrem dicebatur. quo sensu Orpheus in hymnis sic tempora alloquitur:

Περπέφονη συμπαίκτορες, οινίκε μοῖρας ταύτης
Καὶ χάρεστε κυκλίοισι χρεοῖς περὶς Φως αἰδίωσι,
Ζώι χαερόμεναι, ἐ μιτέει καρποδοτείρη,
Proserpinæ collusores, quando Parcae illam
Et Gratiae circularibus choris ad lucem reducunt,
Ioui gratificantes, et matri fructuum datrici.

nam quod innuit, Parcarum opus esse, fructus in
apertum educendi, etymon Varronis in men-
tem reuocat aientis, Parcas à pariendo dictas, ut
est apud A. Gellium lib. III. cap. xvii. Porrò
quam intulimus significationem eiusdem raptus,
ea dilucidis verbisā Porphyrio traditur apud Eu-
sebiū de Præparat. euang. lib. II. cap. III. ἐπεὶ
δὲ (inquit) οὐκ εἰς γῆν βαλλομένων απερμάτων οὐδὲ τὸ
διώγματος, οὐδὲ ἥλιος πόσις οὐκέπειτα ήμισφαιρίου ίών ἔλκει τοῦ
τούτου χθινεύεις θυπάς. κέρη μὲν οὐδὲ διώγματος η απερμάτων χος.
πλεύτων δὲ οὐκέπειτα γῆν οὐδὲ ἥλιος, καὶ τὸν αὐθικὸν πεπενοῦσαν
κόσμον, καὶ τούτου χθινεύεις θυπάς οὐκέπειτα λέγεται πᾶς
κόρης, οὐδὲ ποθεὶ οὐδὲ Δημήτηρ κρυπτομένης οὐκέπειτα γῆ. quo-
niam vero virtus est quædam projectorum humi semi-
num, illam subtrahit Sol sub hemisphærium currens
hiemali tempore. Proserpina quidem virtus illa semi-
num,

num, Pluto verò Sol est terram subiens, atque occultum percurrens orbem, hibernumq; solstitium. atque idcirco raptam ab eo Proserpinam dicunt, quam sub terra latentem Ceres queritat. nec abludit Phurnutus, quūm ait: αρπάσας δ' ὁ οὐρανός τὸν θυγατέρα τῆς Δημητρεῶς ἐμυθεύην, οὐχὶ τὸν γενόμενον ἔπει τζίνον θνάτῳ τῷ πατρὶ καὶ γῆς αὐτούς τοὺς. rapuisse fertur Pluto Cereris filiam, quia frugum semina ad aliquod tempus terra occulantur. Sic Arnobius lib. i. ex Gentilium fabulis: ille qui raptam Dite à patre Proserpinam dicit, non, ut reris, in turpissimos appetitus viraginem dicit raptam, sed quia glebis occulimus semina, iſe sub terras Dēam, & cum Orco significat fœdera genitalis conciliare fœtræ. Nec verò me clam est, aut inferiorem hunc aërem, aut terrēnam vim per Plutonem apud quosdaim mythologos significari. verūm quamcunque tandem virtutem aut terra obſinet, aut aér ad progenerandas fruges, eam præcipue à Sole haurit, qui primus est naturæ satelles, mensq; mundi, & temperatio, vt aiebat Cicero. is enim viuifco suo calore sub terras immisso, ac hiemali frigore circa semina compresso, vires præbēt ad germinandum. ὁ γὰρ ἡλιος & μάνον δοκεῖ τὰ ζῷα γῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ ζῷα δύτερα φέτερα καὶ καλλίω ποιεῖ, videtur enim Sol non ea tantum, quæ super terram, sed & quæ sub terra sunt, uberiora, melioraque reddere, inquit Theophrastus lib. ii I. de cauf. plant. cap. iv. Quamobrem concinnè hiberno Soli Plutoni cere nomen, quod teste Platone in Cratylō à diuitiis deductum est, ut & Ditis apud Latinos.

Cicero II. de Nat. deor. terrena autem vis omnis, atque natura Diti patri dedicata est; qui Dis, ut apud Græcos πλάτων; quia et recidant omnia in terras, et orientur e terris. Hinc Orpheus hymno in Plutonem:

Πλούτονός μεν θρεῖς βροτίους καρποῖς διστρέψει.

Dimitias largiens humano generi fructibus annuis.

Plutoni tributa fuit galea, qua caput contegeret, quæ etiam in prouerbium abiit. Ea in nostro marmore non appareat, quippe exesum ea in parte erat. De huiusmodi galea ita Hesychius: Αἴδης κυρέν, ἀτάνατον τὸν νέφος, ὁ πολέμας αἰλούρος οἱ θεοὶ, ὅτῳρ γέλωσιν ἀλλήλοις μὴ γινώσκεσθαι, Orci galea, nubes quadam immortalium est, qua Dij circundantur, quum nolunt inuicem cognosci. Id Hesychius ex Homero sumpsit, qui Mineruam inducit Orci galea vtem, ne à Marte conspiceretur. Verum ad rem nostram propior accedit Porphyrius, qui apud Eusebium, πλάτων δέ (inquit) ὁ κόρης αρπάξ κύων μὲν ἔχει, τῇ ἀφενοῖς πόλευσούμενοι. irrepli error in illis verbis κύων μὲν, in quotum locum omnino substituo κυρέν, & sic interpretor: Pluto Proserpina raptor galeam habet, occulti poli symbolum. Sed, ut promam ingenuè, quod sentio, si hibernum Solem per Plutonem intelligebant, eius sanè galea nihil est aliud, nisi nubes, & nebulæ, quibus hiemali tempore Solis aspectus frequenter nobis subtrahitur. Porro idem Porphyrius, quod magis demonstrat, Plutonis figmentum ad Solem pertinere, ita loquitur de Cerbero tricipite: ὁ γ

κύνιον διτελέσθαι τελεί κύνοντες καρπῶν, εἰς τετράδια διηρεύεται.
 εἰς τὸν πεντετελέσθαι, ἐπειδὴ τὸ πεντετελέσθαι, ἐπειδὴ τὸ πεντετελέσθαι
 τοῦτο δὲ τοῦτο εἶχεν τοῦτον Βορέαν, ὁ διηλεῖ τοὺς ψυχὰς, κα-
 κεντακιών, ἀλλὰ τοῦτο δὲ τοῦτο, ἐπειδὴ (ita repono pro ijs)
 ψερπῆς ὁ πλάγτων, ὅτου αρπάση τὸν κόρην. eius autem
 canis fructuum generationem significat in tria diuisam,
 in sationem, conceptionēmque & generationem. haud
 enim à morte vocatus est, quod defunctorum animas
 possideat ad vorandum, sed à concipiendo, seu generan-
 do. cuius rei Pluto clargitores est, quum Proserpinam ra-
 pit. Proserpinam à Græca nomenclatura deri-
 uare videtur Tullius, quum ait secundo de Nat.
 deor. Is rapuit Proserpinam, quod Græcorum nomen
 est: ea enim est, quæ Ἐπερπήν Græcè nominatur, quam
 frugum semen esse volunt, absconditamque à matre qua-
 ri fingunt. Alij tamen à serpendo, seu proserpen-
 do, ut est apud Varronem lib. iv. de ling. Lat.
 Hinc Arnobius lib. II. adu. gent. & quod sata in
 lucem proserpant, cognominata esse Proserpinam. Ful-
 gentius lib. I. mytholog. Proserpinam verò quasi se-
 getem voluerunt, id est terram radicibus proserpentem,
 quæ & Ἐπερπήν Græcè dicitur: exetò enim Græcè cen-
 tum sunt. & ideo hoc illi nomen imponunt, quia centru-
 plicatum seges proferat fructum. D. Augustinus VII.
 de Ciu. Dei, cap. xx. In Cereris sacris prædicantur illa
 Eleusinia, quæ apud Athenienses nobilissima fuerunt;
 de quibus Varro nihil interpretatur, nisi quod attinet ad
 frumentum, quod Ceres inuenit, & ad Proserpinam,
 quam rapiente Orco perdidit; & hanc ipsam dicit signi-
 ficare fœcunditatem seminum. quæ quum defuisse quo-

dam tempore eadēmque sterilitate terra māreret, exortam
esse opinionem, quod filiam Cereris, id est ipsam fēcunditatem, que à proserpēto Proserpina dicta esset, Orcus
abstulerat, & apud inferos detinuerat. Idem quoque
cap. xxiv. dictam assērit terram quandoque. Pro-
serpinam, quod ex ea proserpant fruges. Aliam etymi-
rationem amplexus est Iulius Firmicus de Err.
proph. relig. *Frugum* (inquit) substantiam volunt
Proserpinam dicere, quia fruges hominibus, quum seri-
cōperunt, profint. Nec prorsus diuersus abit Phur-
nutus, qui κόρης nomen (nām & hēc Proserpinā
appellatio apud Grēcos erat) à saturando dedu-
cit. πλω κόρης (inquit) πεπονά, οἷς πόνον κέρει, η ταχεῖς δὲ
πεφεαται μέχει κόρευσθαι. Corum peperit, quasi saturati-
tatem: materia enim est alimenta p̄rebens ad satietatem
usque. Proserpinā raptum euensis finixerunt in
Sicilia, ad indicandam eius Insulā feracitatem,
aerisq; temperiem, quō etiam trahit Nātālis Co-
mes in sua Mythologia florū copiam, in quibus
colligēdis occupata erat Proserpina, quum à Plu-
rone raptā fuit. at in nostro marmore euersus ca-
lathus, & prolabant̄ flores hiemem denotare vi-
dentur, quo tempore herbis floribusq; expoliata
est terra. nisi quis malit eandem hic adaptare si-
gnificationem, quam fabulā exsecti Attinis sub-
esse aiebat Porphyrius. quod hisce verbis testatur
D. Augustinus lib. vii. de Ciuit. Dei, cap. xxv.
*Porphyrius philosophus nobilis, Attini flores significare
perhibuit, & ideo abscissum, quia flos decidit ante fru-
ctum.* nām segetes ubi defloruerint, turgescunt,

persicunturq; Cæterum Proserpina comites habuisse dicitur in decerpidis floribus Dianam, & Mineruam. Valerius Flaccus lib.v. Argonaut.

Florea per verni qualis inga duxit Hymetti,

Aut Sicula sub rupe choros, hinc gressibus herens.

Pallados, hinc carē Proserpina iuncta Dianē.

quas etiam in zona exculpas esse, neutiquām est ambigendum: eas nimirum, quæ pone currūm Plutonis visuntur manus protendentes quasi de raptu sollicitæ: nam etsi consumptum marmor præcipua Diana indicia nequaquam præbet, alteram tamen galeatam, & thoraca indutam satis demonstrat esse Mineruam. Tres hasce Deas vestem de collectis floribus Ioui contexuisse refert Diodorus Siculus lib. v. Quid hoc figmento ex cogitarunt veteres? Iouem Orpheus alijq; mundum esse, professi sunt, supernè quidem nudum, infernè verò veste coniectum. Infera mundi pars terra est, quæ floribus herbisq; tanquam veste operiri solet. id cùm ex terrena vi prouenit, tūm ex cœlesti. terrenam Proserpinā commōstrat, Minerua & Diana cœlestem, lunarem nimirum potestatem, quæ germinum incrementis nimirum quantum conducit *vdis ignibus nutriens leta semina*, ut inquit Apuleius. ideo Luna Orpheo dicta *φερεκάρπος*, & *πελεσφόερς*; & Diana

— *ἄγενοα καλεῖται περποίς* *ἐπόγαμης*,

— *educens pulchros fructus ē terra:*

Idq; occasionem dedit fabulæ Endymionis à Luna adamati, si Fulgētium audimus ita scriben-

tem extremo libro secundo Mythol. Pastorem Endymionem amasse ferunt, quod nocturni roris humor, quem aporrhaea siderum, atque ipsius Lunæ animandis herbarum succis insudat, pastoralibus profit successibus. Mineruam quoque ad Lunam pertinere (nam de Diana nulli non cognitum) perspicuum est ex D. Augustino, qui cap. xvi. libri septimi de Giu. Dei ita scribit: *Mineruam etiam, quia eam humanis artibus præposuerunt, nec inuenerunt stellam, ubi eam ponerent; eandem vel sumnum æthera, vel Lunam esse dixerunt.* Arnobius lib. III. Aristoteles (ut Granius memorat) vir ingenio præpotens, atque in doctrina præcipuus, *Mineruam esse Lunam, probabilibus argumentis explicat.* quin esse vim Lunæ acriorem, innuit Porphyrius apud Eusebium tertio de Præpar. ὁράσθε τὸν οὐρανόν, τὸν Αἰγαῖον οὐρανόν. quod Apollo in Sole, id Minerua in Luna est. dixerat autem ignitam Solis vim esse Apollinem. Itaque quod ad Coronam vnam cum Minerua Pluto dicatus esset, κατὰ την μουσικὴν αἴτιος, ut ait Strabo lib. ix. Solaris vis indicatur cum Lunari coniuncta ad frugum, fructuūmque generationem promouendam. continebant enim physicas rationes occultas illa ethnicorum mysteria, ut alibi monuimus. Sed & ipsam Proserpinam Lunæ adiunxerunt, quod passim notum: Diogenianus in Proverb. Αἴγαια γὰρ Απτούσις, γὰρ Ερέτνην, εἴη δοξοῦσιν, *Minerua; Diana; & Hecate seu Proserpina unum atque idem esse censemur.* Quocirca qui calor ex Luna promanat, Minerua est: humifica vis.

Diana, quain fontibus delectari, & comites habere nymphas aiebant: Proserpina verò, quatenus Lunaris virtus terræ immiscetur ad fruges, herbas, plantasque cæteras implendas. nam eadem quoque de causa Cererem ipsam Lunæ adscriebant, ut Porphyrius testatur apud Eusebium: qua de re adi Macrobium. Saturn. lib. i. cap. xvi. Iure itaque in fabula raptus statuerunt socias Proserpinæ Mineruam, & Dianam, quæ λαύριη κόρη ab oraculo nescio quo appellatæ sunt, ut apud Suidam, Io. Tzetzem, aliisque videre est, ad indicandum forsitan Lunæ candorem. Venerem quoque tribus illis Claudio addidit ad legēndos flores, quod & Hygino in fabulis probatum est. at in nostra zona pro Venere, quæ generandi possidet virtutem, excultus Cupido est supra currum Plutonis volitans. is enim ad Dianam & Proserpinam videtur quodammodo pertinere. audi. Tullium II. de Nat. deor. Diana item plures, prima Iouis, & Proserpinæ, quæ pinnatum Cupidinem genuisse dicitur, &c. ridere sanè venit in mentem, veterum de dijs fabularum futilitatem, quas quum vnicuique configere pro arbitratu votoque fas foret, proclivè fuit in discrepantiās prolabi. ex quo factum est, ut earum interpretes necesse habuerint, plures Ioues statuere, plures Proserpinas, plures Dianas, aliisque huiusmodi. vērum quis in déliramentis ineptiaruin constantiam requirat? quod attinet ad rem, qua de agimus, Cupido hic appetitionem illam

(vt ita loquar) denotat, qua inferiora hæc ad caelestia rapiuntur, illa vicissim seminalem vim immittere in terras amant ad rerum procreacionem. Itaque in extremitate zonæ partibus hinc Ceres pro terra, hinc Iuppiter pro cœlo, aut æthere seu potius aëre conspicuntur. Cererem sanè intelligentiam creditam fuisse, quæ per terram pergit, ex iis colligere est, quæ à Ciccone afferuntur. II. de Natur. deor. sed & pro terra ipsa capiebatur. Artémidorus lib. 1. Onocrocr. cap. XLIV. ἐπὶ τὴν Δημητρὰ πῆ γῆ τὸν αὐτὸν ἔχει λόγον Φασὶν οἱ σοφοί. Σύνδεσμος γέροντος, Εφεσίος καλέσται, καὶ βιόδεσμος, Insuper Cererem eandem cum terra rationem habere sapientes aiunt. largitrix enim, atque auctor vite, victusq; terra appellatur. Idecirco à gerendis fructibus ita dictam autumant. Cicero IL de Nat. deor. à gerendis fructibus Ceres tanquam Geres; casuque prima littera itidem immutata, ut à Græcis, nam ab illis quoque Δημητρη̄ quasi γημητη̄ nominata est. quæ denominatio & à Varrone comprobatur. lib. IV. de ling. Lat. audiēq; ab aliis arrepta. Arnobius lib. III. Terram quidam è nobis, quod cunctis sufficiat animantibus victum, matrem esse dixerunt magnam. eandem hanc alij, quod salutarium semen frugem gerat, Cererem esse pronuntiāt. Iulius Firmicus de errore prophatarum relig. Terram ipsam Cererem nominant, nomen hoc à gerendis fructibus mutuatum. pro gerendis mallem gerendis, vt etymo magis insistat. Seruius tamen in i. Georgic: à creando deducit, vt & Isidorus lib. VII. Orig. cap. XI. quum ait: Cererem id est

id est terram à creandis frugibus afferunt dictam, forte quia cereo antiquitus dicebatur pro creo. unde cerus manus, creator bonus, in carmine Saliari apud Festum. idque Scaligero in coniect. ad Varrorem magis placet. At Fulgentius lib. 1. mytholog. à Græca voce ζεῖα incepit satis etymologiam sumit, sic inquiens: Ceres enim Græcè gaudium dicitur, & ideo illam frumenti Deam esse voluerunt, quod ubi plenitudo fructuum sit, gaudia semper abundare necesse est. Quod vero attinet ad Δημήτρης etymon, idem quod Cicero testatur Diodorū Siculus lib. 1. ver- ficulum illum Orphei laudans:

Γῆ μήτηρ πολύτων Δημήτηρ πλευρόπερχε.

Et Philo libro de mundi opificio: μήτρα δὲ οὐδεὶς τὴν γῆν, πέρι οὐκτοῖς ταράζει τοῖς ἐδάξεις αὐτῶν Δημήτρας καλέσας; τῷ μητρὶς, καὶ γῆς ὀνομα σωματίου. mater etiam ad quandam similitudinem terra est, unde illam Demetram appellare antiqui voluerunt, nomen ex terra & matre conflatum. Dupliciter Phurnutus variat, quum de Cerere ita loquitur. Αφεδὲ τὸ μῆτρας Εγετού. Φυεῖ τῇ γῇ τρέφει πολύτας Δημήτρας, γιογεῖ γῆς μήτρας θεόντα. Η διὸς μήτρα, τὸ γένος εὖ τὸ τατέρω τοῖς αὐτοῖς αὐθόνος ἐφεισσάται τοῖς αἰδερτοῖς, δατεῖαθαι τῇ δατεῖαθαι, quod vero in star matris pariat, alaque omnia, Demetram nominarunt, quasi terra matrem: sive etiam Iouis, ut posse qui abunde hominibus ea suppeditarit, ac desperinerit, quibus vesci queant. addit insuper, dictam fortasse δημητρίαν quod scilicet inuenierit, quæ homines potissimum exquisant. Verum Platonī in Cratylō dici- tur Δημήτηρ, quasi Δημητρα μήτηρ, ab alimentorum

nimirum largitione. Ex his constat, Cererem pro terra habitam. At cur ei serpentes assignarunt? sic enim Cerereim alloquitur in hymnis Orpheus.

Αρπα δρακοντειον ουραλησσα χαλινοις.

Frēnatos dracones ad currum iungens.

Terram dracones præ cæteris animantibus commōstrare videntur, quod eam toto penè corpore perrepentes verrant. vel idem dicendum, quod in Proserpinæ etymo protulimus, significare videlicet aut radices, aut segetes ipsas, quæ quum parum attollantur, quasi per terras serpere dici queunt. sunt etiam qui existiment, obliquos arationum sulcos designari. at Io. Goropius Bacanuſ lib. xv. Hierogl. denotari putat aut terræ viginem, aut παλισθεοιδη, nam quemadmodum sata semina in segete renascuntur, ita serpentes senectutem exuentes quasi denuo nasci videntur. Huic nostræ Cereri filiam perquirenti cum draconium curru, penè geminus est antiquus denarius à Ful. Vrſino exhibitus libro de Famil. Roman. in gente Vulteia, & ab Ant. Augustino in Dialog. de veter. num. qui quidem si à doctis viris obſeruatus fuisset, haud ita facile vulgatum, probāmque lectionem in Minutio Felice sollicitassent, in cuius Octauio ita reperio: Ceres facibus accensis, & serpente circumlata errore surreptam, & corruptam Liberam anxia, & sollicita vestigat. iterum enim atque iterum moneo, iis, qui philologis studiis dant operam, non libros tantum euoluerdos esse, sed & veteres nummos, aliisque antiqua

monumenta excutienda. Quamobrem lectio illa *circundata pro circumlata*, quam ex Regio codice Des. Heraldus supponit, reicienda omnino est; neque eius audienda interpretatio affirmatis, id ipsum esse, quod ait Apuleius, *dextra lœuaque sulcis insurgentium viperarum cohibita*. siquidem Apuleius de Iside loquitur. at dices, quæ Isis Ægyptiis, eadem Ceres Græcis Romanisque, ut testantur Herodotus, Diodorus, Pausanias, alij. id me non fugit, sed verò aio, non eundem ytrique ornatum, ac diuersam fuisse significationem viperis, aspidibusque Isidis à Cereris draconibus, nec immorari operæ pretium in re omnibus obuia. Magis etiam repudienda correctio Io. Meursij in Hypocritico Minutiano, vbi pro *serpente circumlata* reponit *derepente circulata*. nam quod ait, apud nullos scriptores reperiri ea in re serpentum mentionem, eruditum profecto virum fugit ratio. Scio à quibusdam traditum, totam illam peruestigationem pedibus fuisse peractam, qua propter Callimachus mirari se ait, quo pacto Cererem per tot regiones ferre pedes valuerint. verum, ut est fabularum inconstantia, aliter alij tradiderunt. Apud Quid. v. Met. Ceres vbi ex Arethusa cognouisset Proserpinæ raptum,

curribus auras

Exit in æthereas. & apertius scribit idem poëta quarto Faſtorum, Sicula quidem loca pedibus à Cerere peragrata, at quum extra insulam abire vellet, currum conſcendisse.

Est specus exesi structurā pamicis asper,

Non homini facilis, non adeunda ferē.

Quō simulac venit, frānatos curribus angues

Iunxit, & rēquorēas sicta pererrat aquas.

Et fugit ad Syrites. cum iis, quæ sequuntur. Sed

& quum è Celei & Menālinæ domo abscederet,

Dixit, & egrediens nubem trahit, inq; dracones

Transit, & alifero tollitur axe Ceres.

neque enim Siciliam tātūm, sed vniuersam perer-
rasse terram traditur. Cicero act. vi. in Verrem:
quam quum inuestigare, & conquirere Ceres vellet, dici-
tur inflammasse tadas ijs ignibus, qui ex Aetna verrice
erumpunt, quas sibi quum ipsa præferret, orbem omnium
peragrasse terrarum. sed & in cœlum indagatum
iuisse. Naso eod. lib. iii. I. Fastor.

Quō feror immensum est, erratas dicere terras:

Præteritus Cereris nullus in orbe locus.

Errat & in cœlo

Medeæ quoque tribuunt fabulatores currum à
draconibus actum. ac sanè si fabulæ medullam
perscrutari velimus, non alia à Cerere Medea re-
periatur. nam & Macrobius lib. i. Saturn. cap. xii.
Maiam, hoc est terram, Bonam deam, & Medeam
vnam cāndētique creditam esse refert. Iasionem
Ceres adamauit, Medea Iasonem, quem agri co-
lendi rationem docuit: quò enim spēctat tauro-
rum subiugatio? aratio terræ? dentium draconis
fatio? exortus armatorum hominum? aurei vel-
leris adeptio? Aureum vellus opes sunt, quæ se-
getum vberitate parantur, dentes draconis, fru-

gum semina sulcis credita. viri hastati, spicæ armis armatæ. Haud igitur mirum, si Medeæ æquie ac Cereris datus fuit currus serpentum. Porro duas sunt faces, quibus & in nomismate illo, & in matrone nostro Ceres sibi prelucet. idq; & scriptorum testimonio memoratur. Ouidius quinto Metamorphoseon,

illa duabus

*Flammiferas pinus manibus succendit ab Aetna.
nam quum ambabus manibus id regisse dicat, duas
innuit fuisse faces. apertius tamen lib. iv. Pastor-
rum:*

Ilic accendit geminas pro lampade pinus,

Hinc Cereris sacris nunc quoque teda datur.

Arnobius lib. v. sumit faces geminas flammis comprehensas Aetneis, quibus sibi prelutens pergit ire quæsitum terrarum in regionibus cunctis. quas tamen Ouidius nominat pinus, eas Claudio ait fuisse cupressus. Quæ hisce facibus insit significatio, aperit Fulgentius primo Mytholog. iis verbis: *Hanc etiam raptam cum lampadibus mater querere dicitur, unde eis lampadum dies Cereri dedicatus est, illa vide- licet ratione, quod hoc tempore cum lampadibus, id est cum Solis feno re seges ad metendum cum gudio requiriatur. At quum eas succendisse dicatur ex Aetna, magis est, ut existimem cum Goropio, subterra- neum denotari calorem, qui seminibus vim im- pertit perequendi alimenta, aut augescendi. Ceterum non sufficiunt frugibus ut adolescentia materna officia, opus etiam habent genitoris*

auxilio, ideo exculpitus Iuppiter in extrema fas-
cia, quem pro cœlo capias licet, aut pro aëre; cœ-
lum enim rationem patris habere in rerum pro-
creatione, terram matris, ex Aristotele quoque
liquet, quum lib. i. de generat. anim. cap. ii. ita
scribit: οὐδὲ τὸ ὄχη τὸν γῆς Φύσιν, ὡς δῆλον εἰ μητέρα^ε
νομίζεται. Σεργόν δὲ εἰ οὐλίου, καὶ εἰ πτελεύθερον τὸν Τερπτόν
ὡς θυρῶν τες καὶ πατέρες τοιούτους. idcirco in uniuerso
quoque naturam terrae' quasi fæminam, matremque
existimant; cœlum autem, & Solem, & si alia sunt ge-
neris eiusdem, perinde ut genitores, patresque appellant.
Derolum sanè marmor Iouis faciem, ut & proxi-
mi Herculis, abstulit, at notæ supersunt, quibus
ij facile dignoscuntur. Iouem intuemur nubibus
insidentem, & seminudum, nam ut explicat Por-
phyrius ab Eusebio relatus lib. iii. de Præpar.
prouidâ credebatur esse, & viuifica rerum virtus.
sedere fingebatur, vt immutabilis eius soliditas
exprimeretur, nudabantur superiora, quoniam
conspicua est eadem virtus intellectualibus, ac
cœlestibus partibus; inferiora tcegebantur, vt in-
dicaretur, occultari mortalibus humi degéntibus.
Eandem propè expositionem affert Suidas verbo
ζεῖ, &c, vt appareat, ex Suida Geor. Codinus in li-
bello de Origin. Constantinop. Verum non tan-
tum creatrix rerum mens censemebatur Iuppiter,
sed quandoq; mundus ipse, quandoq; cœlum, aut
aer, &c, vt testatur præ ceteris Seneca lib. iv. quæst.
natur. cap. xlv. omne illi nomen conueniebat,
quo vniuersitatis procreatio innueretur, aut gu-

bernatio. Hinc de Ioue legimus apud D. Augustinum vii. de Ciuit. cap. ix. Deus est, inquit, habens potestatem caussarum, quibus aliquid fit in mundo. Ac principium, finisq; omnium nominatur ab Orpheo in hymnis.

Παντοχείθ', αρχὴ πόντων τε πελαθη.

Sed ad rem nostram ut proprius accedamus, D. Augustini verba in medium sunt afferenda ex eodem libro, cap. xvi. Ditem patrem, hoc est Orcum, terrenā & infirmam partem mundi. Liberū & Cererem præponunt seminibus, vel illum masculinis, illam fæmininis, vel illum liquori, illam verò ariditati seminum. & hoc utique totum refertur ad mundum, id est Iouem, qui propterea dictus est progenitor, genitrixq; quod omnia semina ex se emitteret, & in se recipere. Quare frugum fertilitas ei accepta ferenda: Hesiodus:

Ωδὲ κεν ἀσποστιν σάχες ράδοιεν εἴρεσ.

Εἰ τέλος αὐτὸς ὄντας Ολύμπιος ἐδόκει ὅπαλοι.

Sic quidem ubertate spica nutabunt ad terram,

Si finem ipse postea Iuppiter bonum præbuerit.

ac propterea ἀπηέρπιος vocitatum, liquet ex Ariani Epict. lib. i. cap. xxii. Hinc est, quod finixerunt fabulatores, raptum illum Proserpinæ ope & consilio Iouis effectum. Apollodorus lib. i. Biblioth. Πλούτος δὲ Περσιφόνης ἐγένετο, δῆλος οὐαρεργεῖτος, ἀρπασεν αὐτὴν κρύψα, Pluto amore Proserpinæ captus Iouis ope ipsam clām rapuit. Hesiodus in Theog. de Proserpina loquens.

——— τὸν Αἰδωρότος

Ηρπασεν τοῦτο μηδέσι· ἐδώκε δὲ μετίτετα Ζεῖ,

— quam Pluto.

Rapuit sua à matre : dedit autem cōsiliarius Iuppiter.
 At quum in marmore nostro Iouem inspiciamus in nubibus sedentem, cum scilicet, qui οὐ φύ-
 γεπέτης, & κελαγεφῆς, Homero, Hesiodo, aliisq; dici-
 tur, ὅτι verò Luciano & θέτος, ut & Arriano in
 Epicteto, & pluuius Tibullo : in eam sententiam
 ducor, ut putem, symbolum esse aëris nubibus
 obducti, atque imbres demittentis, tunc enim
 instar patris quasi vim seminalem in terram ma-
 trem infundere censemur. Vnde eleganter Lucre-
 tius lib. II.

Omnibus ille idem pater est, unde alma liquentes
 Humorum guttas mater quum terra recepit,
 Fœta parit nitidas segetes, arbustaque lata, &c.
 & elegantissime Maro lib. Georgic.

Tunc pater omnipotens facundiſ imbris aether
 Coniugis in gremium latet & descendit, & omnes.

Magnus alit magno permistus corpore fœtus.

nam quemadmodum sine aqua omnis arida ac misera agricultura, inquit Varro lib. II. de Re rust. ita
 usque adeo sunt pluuiæ fatis, cæterisq; plantis ne-
 cessariæ, ut vel ipsæ arundines quamvis in palude
 prognatæ non tamen sine imbre adoleſcant, teste
 Plinio lib. IX. cap. XVI. quod & casserit Aristoteles
 VIII. de Hist. anim. cap. xix. & Plutarchus quæſt.
 natur. cap. II. Iure itaque vocantur nubila ab Or-
 pheo in hymnis οὐρπνοῖς Εὔροι, & apud Sophoclem
 legitur οὐρπνοῖς νέδος, quasi segetes & alimenta nu-
 bibus debcamus, haud enim facile admittenda
 inter-

interpretatio illa Diogeniani paræmiographi:
μέγα πολὺ νυξηνόν. Atque illud est, quod scribit
Arnobius: *Jouem pro pluuiâ, Cererem pro terra vul-
tis audire, & pro Libera ac patre Dite submersionem se-
minis, atque iactum.* & rursus lib. v. Qui dicit, cum
sua concubuit Juppiter matre, non incestas significat, aut
propudiosas Veneris complexiones, sed *Jouem pro plu-
uia, pro tellure Cererem nominat.* & qui rursum per-
hibet, lascivias cum exercuisse cum filia, nihil de fœdis
voluptatibus loquitur, sed pro imbris nomine ponit Io-
uem, in filia significatione sementem. Tām enim Pro-
serpinam filiam, quām Cererem siue Rheam ma-
trem à Ioue sub draconis specie fuisse violatas,
tradunt fabulæ, testibns Clemente Alexandrino,
Athenagora, Nonno, aliisq;. Superest, ut de Her-
cule loquamur, quem ante Plutonis currum stan-
tem intuemur. Sed animaduertendum prius, vi-
deri quodammodo huiuscæ fasciæ opificem præ
oculis habuisse verba illa Varronis ex lib. I. de
Re Rust. quibus præcipuos agricolationis deos
complectitur.: *primum qui omnes fructus agriculturæ cælo & terra continent, Jouem, & Tellurem;*
*itaque quod ij parentes magni dicuntur, Iuppiter pa-
ter appellatur, Tellus terra mater, secundò Solem, &
Lunam, quorum tempora obseruantur, quum quæ-
dam seruntur, & conduntur. quippe inspiciuntur
in fascia Iuppiter cœli, siue aëris, Ceres terræ
symbolum: Pluto Solem, Minerùa & Diana Lu-
nam referentes. Hercules verò tempus signifi-
cat, siue temporis obseruationem. At quoniam*

(ut ita loquar) denotat, qua inferiora hæc ad cælestia rapiuntur, illa vicissim seminalem vim immittere in terras amant ad retum procreacionem. Itaque in extremis zonæ partibus hinc Ceres pro terra, hinc Iuppiter pro cœlo, aut æthere seu potius aëre conspicuntur. Cererem sanè intelligentiam creditam fuisse, quæ per terram pergit, ex iis colligere est, quæ à Cicrone afferuntur in I. de Natur. deor. sed & pro terra ipsa capiebatur. Artemidorus lib. I. Onirocr. cap. XLIV. επὶ θεοῦ Διὸν ταῦτα πρὸ γῆς τὸν αὐτὸν ἔχει λόγον φασσον οἱ σοφοί. Σειρωέσις γέροντος, Εφεσίος καλέσται, καὶ βιόδωέσις, Insuper Cererem eandem cum terra rationem habere sapientes aiunt. largitrix enim, atque auctor vite, victusq; terra appellatur. Idcirco à gerendis fructibus ita dictam autumant. Cicero II. de Nat. deor. à gerendis fructibus Ceres tanquam Geres; casuque prima littera itidem immutata, ut à Græcis, nam ab illis quoque δημιούρης quasi γερεντερη nominata est. quæ denominatio & à Varrone comprobatur. lib. IV. de ling. Lat. auideq; ab aliis arrepta. Arnobius lib. III. Terram quidam è nobis, quod cunctis sufficiat animantibus vietum, matrem esse dixerunt magnam. eandem hanc alij, quod salutarium seminum frugem gerat, Cererem esse proununtiar. Iulius Firmicus de errore prophatarum relig. Terram ipsam Cererem nominant, nomen hoc à gerendis fructibus mutuatum. pro gerendis mallem gerendis, ut etymo magis insistat. Seruius tamen in I. Georgic. à creando deducit, ut & Isidorus lib. VIII. Orig. cap. XI. quum ait: Cererem id est

id est terram à creandis frugibus afferunt dictam, forte
quia cereo antiquitus dicebatur pro creo. unde cerus
manus, creator bonus, in carmine Saliari apud Fe-
stum. idque Scaligero in coniect. ad Varronem
magis placet. At Fulgentius lib. 1. mytholog. à
Græca voce χαρά incepit satis etymologiam su-
mit, sic inquiens: Ceres enim Græcè gaudium dicitur,
et ideo illam frumenti Deam esse voluerunt, quod ubi
plenitudo fructuum sit, gaudia semper abundare necesse
est. Quod verò attinet ad Δημήτρης etymon, idem
quod Cicero testatur Diodorū Siculus lib. 1. ver-
sicolūm illum Orpheī laudans:

Γῆ μήτηρ πολύτευκτη Δημήτηρ πλαντωδότερη.

Et Philo libro de mundi opificio: μήτηρ δὲ ὡς θεία
τὴν γῆν, πολὺ ἐν τοῖς περιφέρειοις ἔδοξεν αὐτὴν Δημητραν κα-
λέσαι; τῷ μητρῷ, ἡ γῆς ὄνομα σωθῆσιν. mater etiam ad
quandam similitudinem terra est, unde illam Demetram
appellare antiqui voluerunt, nomen ex terra et matre
conflatum. Dupliciter Phurnutus variat, quum de
Cerere ita loquitur. Αλλὰ δὲ τὸ μητρός Εἶτα φύει τὴν γῆν
τρέφειν πολύτευκτην Δημητραν, οἰογει γῆν μητραν θεόν. Ηδος
μητρέας, τὸ καὶ αὐτὸς τὰ εἴτε αὐτοῖς αἴθοντος ἐφέσσαται τοῖς
αιδεῖσι τοῖς, δατεῖσα τὴν δαίνυσθαι. quod verò instar
matris pariat, alaque omnia, Demetram nominarunt,
quasi terræ matrem: sive etiam Iouis, ut pote qui abunde
hominibus ea suppeditarit, ac dispertierit, quibus vesci
queant. addit insuper, dictam fortasse κατον τὸ δικέν
quod scilicet inuenierit in qua homines potissi-
mum exquistant. Verum Platonī in Cratylō dici-
tur Δημήτης, quasi Διδότης μήτηρ, ab alimentorum

nimirum largitione. Ex his constat, Cereiem pro terra habitam. At cur ei serpentes assignarunt? sic enim Cerereim alloquitur in hymnis Orpheus.

Αρπασπάνοι τελοῖον οὐδὲ δέσμονα χαλώνις.

Franatos dracones ad currum iungens.

Terram dracones præ cæteris animantibus commostrare videntur, quod eam toto penè corpore perrepentes verrant. vel idem dicendum, quod in Proserpinæ etymo protulimus, significare videlicet aut radices, aut segetes ipsas, quæ quum parum attollantur, quasi per terras serpere dici queunt. sunt etiam qui existiment, obliquos arationum sulcos designari. at Io. Goropius Bacanus lib.xv. Hierogl. denotari putat aut terræ vliginem, aut παλιηθερίαν, nam quemadmodum sata semina in segete renascuntur, ita serpentes senectutem exuentes quasi denuo nasci videntur. Huic nostræ Cereri filiam perquirenti cum draconium curru, penè geminus est antiquus denarius à Ful. Vrsino exhibitus libro de Famil. Roman. in gente Vulteia, & ab Ant. Augustino in Dialog. de veter. num. qui quidem si à doctis viris obseruatus fuisset, haud ita facile vulgatum, probamque lectionem in Minutio Felice sollicitassent, in cuius Octauio ita reperio: Ceres facibus accensis, & serpente circumlata errore surreptam, & corruptam Liberam anxia, & sollicita vestigat. iterum enim atque iterum moneo, iis, qui philologiaz studiis dant operam, non libros tantum euoluerdos esse, sed & veteres nummos, aliisque antiqua

monumenta exutienda. Quamobrem lectio illa *circundata pro circumdata*, quam ex Regio codice Des. Heraldus supponit, reiicienda omnino est; neque eius audienda interpretatio affirmatis, id ipsum esse, quod ait Apuleius, *dextra lēuaque sulcis insurgentium viperarum cohīta*. siquidem Apuleius de Ilide loquitur. at dices, quæ Isis Ægyptiis, eadem Ceres Græcis Rōmaniisque, ut testantur Herodotus, Diodorus, Pausanias, alij. id me non fugit, sed verò aio, non cūdēm utrique ornatum, ac diuersam fuisse significationem viperis, aspidibūsque Isidis à Cereris draconibus. nec immorari operæ pretium in re omnibus obuia. Magis etiam repudienda correctio Io. Meursij in Hypocritico Minutiano, vbi pro serpente *circumlata* reponit *derepente circulata*. nam quòd ait, apud nullos scriptores reperiri ea in re serpentum mentionem, eruditum profecto virum fugit ratio. Scio à quibusdam traditum, totam illam peruestigationem pedibus fuisse peractam, qua propter Callimachus mirari se ait, quo pacto Cererem per tot regiones ferre pedes valuerint. verūm, ut est fabularum inconstantia, aliter alij tradiderunt. Apud Ouid. v, Met. Ceres vbi ex Arethusa cognouisset Proserpinæ raptum,

— curribus auras

Exit in æthereas. — & apertius scribit idem poëta quarto Fastorum, Sicula quidem loca pedibus à Cerere peragrata, at quum extra insulam abire vellet, currum concendiſſe.

Est species exēcē strūcturā pamicis asper,
 Non homini facilis, non adeunda ferē.
 Quō simulac venit, frānatos curribus angues
 Iunxit, & aequoreas siccā pererrat aquas.
 Et fugit ad Syrtes. cum iis, quæ sequuntur. Sed
 & quum ē Celei & Menālinæ domo abscederet,
 Dīxit, & egrediens nubem trahit, inq; dracones
 Transit, & alifero tollitur axe Ceres.

neque enim Siciliam tātūm, sed vniuersam perer-
 rasle terram traditur. Cicero act. vi. in Verrem:
 quam quum inuestigare, & conquirere Ceres vellet, dici-
 tur inflammasse tēdas ijs ignibus, qui ex Aetnæ vertice
 erumpunt, quas sibi quum ipsa præferret, orbem omnium
 peragrasse terrarum. sed & in cœlum indagatum
 iuisse. Naso eod. lib. iii. I. Fastor.

Quō feror immensum est, erratas dicere terras:
 Pr̄teritus Cereri nullus in orbe locus.

Errat & in cœlo
 Medeæ quoque tribuunt fabulatores currum à
 draconibus actum. ac sanè si fabulæ medullam
 perscrutari velimus, non alia à Cerere Medea re-
 perietur. nam & Macrobius lib. i. Saturn. cap. xii.
 Maiam, hoc est terram, Bonam deam, & Medeam
 vham eāndēmque creditam esse refert. Iasonem
 Ceres adamauit, Medea Iasonem, quem agri co-
 lendi rationem docuit: quō enim spectat tauro-
 rum subiugatio? aratio terræ? dentium draconis
 satio? exortus armatorum hominum? aurei vel-
 leris adeptio? Aureum vellus opes sunt, quæ se-
 getum vbertate parantur, dentes draconis, fru-

guim semina sulcis credita. viri hastati, spicæ aristis armatæ. Haud igitur mirum, si Medeæ æquè ac Cereti datus fuit currus serpentum. Porro duas sunt faces, quibus & in nomismate illò, & in marmore nostro Ceres sibi prælucet. idq; & scriptorum testimonio memoratur. Ouidius quinto Metamorphoseon,

illa duabus

Flammiferas pinus manibus succendit ab Aetna.
nam quum ambabus manibus id egiisse dicat, duas innuit fuisse faces. apertius tamen lib. iv. Pastorum:

Ilic accendit geminas pro lampade pinus,

Hinc Cereris sacræ nunc quoque teda datur.
Arnobius lib. v. sumit faces geminas flammis comprehensas Aetneis, quibus sibi prælucens pergit ire quæsumum terrarum in regionibus cunctis. quas tamen Ouidius nominat pinus, eas Claudianus ait fuisse cypressus. Quæ hisec facibus insit significatio, aperte Fulgentius primo Mytholog. iis verbis: *Hanc etiam raptam cum lampadibus mater querere dicitur,* unde èr lanipadum dies Cereri dedicatus est, illa vide- licet ratione, quod hoc tempore cum lampadibus, id est cum Solis ferno seges ad metendum cum gaudio requiriatur. At quum eas succendiſſe dicatur ex Aetna, magis est, ut existimem cum Goropio, subterra- neum denotari calorem, qui seminibus vim im- pertit percoquendi alimenta, aut augescendi.

Ceterum non sufficiunt frugibus ut adolescent materna officia, opus etiam habent genitoris

auxilio ideo exculpatus Iuppiter in extrema fas-
 cia, quem pro cœlo capias licet, aut pro aëre; cœ-
 lum enim rationem patris habere in rerum pro-
 creatione, terram matris, ex Aristotele quoque
 liquet, quum lib. i. de generat. anim. cap. ii. ita
 scribit: οὐκέτι τὸν θεόν την γῆν Φύσιν, ὡς θεόν τὸ μυτικόν
 νομίζουσιν. Θεοὺς δέ τὸν Λίλιον, καὶ εἰ πάτερναν τὴν Τιθύταν
 ὡς θυνῶντας καὶ πατέρες πατερότερούς τούς. idcirco in uniuerso
 quoque naturam terræ quasi fæminam, matremque
 existimant; cœlum autem, & Solem, & si alia sunt ge-
 neris eiusdem, perinde ut genitores, patresque appellant.
 Derosum sanè marmor Iouis faciem, ut & proxi-
 mi Herculis, abstulit, at notæ supersunt, quibus
 ij facile dignoscuntur. Iouem intuemur nubibus
 insidentem, & seminudum. nam ut explicat Por-
 phyrius ab Eusebio relatus lib. iii. de Præpar.
 prouida credebatur esse, & viuifica rerum virtus.
 sedere hingebar, ut immutabilis eius soliditas
 exprimeretur. nudabantur superiora, quoniam
 conspicua est eadem virtus intellectualibus, ac
 coelestibus partibus: inferiora tegebantur, ut in-
 dicaretur, occultari mortalibus humi degétabus.
 Eandem propè expositionem affert Suidas verbo
 ζεῖ, &c. ut appareat, ex Suida Geor. Codinus in li-
 bello de Origin. Constantinop. Verum non tan-
 tum creatrix rerum mens censebatur Iuppiter,
 sed quandoq; mundus ipse, quandoq; cœlum, aut
 aér, &c. ut testatur præ cæteris Seneca lib. iv. quæst.
 natur. cap. xlvi. omne illi nomen conueniebat,
 quo vniuersitatis procreatio innueretur, aut gu-

bernatio. Hinc de Ioue legimus apud D. Augustinum vii. de Ciuit. cap. ix. Deus est, inquit, habens potestatem caussarum, quibus aliquid fit in mundo. Ac principium, finisq; omnium nominatur ab Orpheo in hymnis.

Παντοχείθλ, αρχὴ ποντῶν τε πλαθυτῆ.

Sed ad rem nostram ut proprius accedamus, D. Augustini verba in medium sunt afferenda ex eodem libro, cap. xvi. *Ditem patrem, hoc est Orcum, terrenā & infimam partem mundi. Liberū & Cererem praeponunt seminibus, vel illum masculinis, illam fæmininis, vel illum liquori, illam vero ariditati seminum. & hoc utique totum refertur ad mundum, id est Iouem, qui propterea dictus est progenitor, genitrixq; quod omnia semina ex se emitteret, & in se reciperet. Quare frugum fertilitas ei accepta ferenda : Hesiodus :*

Ωδὶ χειρὶ δρόποισιν στάχυες νοσοεύεται.

Εἰ τέλος αὐτὸς ὄντας Οὐρανίος ἐδλούσπαζοι.

Sic quidem ubertate spicae nutabunt ad terram,

Si finem ipse postea Iuppiter bonum præbuerit.

ac propterea θησαύρων vocitatum, liquet ex Ariani Epist. lib. i. cap. xxii. Hinc est, quod finixerunt fabulatores, raptum illum Proserpinæ ope & consilio Iouis effectum. Apollodorus lib. i. Biblioth. Πλοεῖτος δὲ Περσεφόνης ἐγενέτης, οἵτοις οὐκ εργάζεται, ἡρπασεν αὐτὴν κρύφα, Pluto amore Proserpinæ captus Iouis ope ipsam clam rapuit. Hesiodus in Theog. de Proserpina loquens.

— iiii. Αἰδωροίς

Ηρπασεν δέ μηδές ἐδωκε δέ μετέτετα Ζεὺς,

— quam Pluto

Rapuit sua à matre : dedit autem consiliarius Iuppiter.
 At quum in marmore nostro Iouem inspiciamus in nubibus sedentem, cum scilicet, qui νεφέλης, & κελαυνός, Homero, Hesiodo, aliisq; dicitur, ӯνον verò Luciano & uenios, ut & Arriano in Epicteto, & pluuijs Tibullo : in eam sententiam ducor, ut putem, symbolum esse aëris nubibus obducti, atque imbres demittentis, tunc enim instar patris quasi vim seminalem in terram matrem infundere censemur. Vnde eleganter Lucretius lib. II.

Omnibus ille idem pater est, vnde alma liquentes
 Humorum guttas mater quum terra recepit,
 Fæta parit nitidas segetes, arbuscāque lata, &c.
 & elegantissime Maro lib. Georgic.

Tunc pater omnipotens fæcundis imbrisbus æther
 Coniugis in gremium latæ descendit, & omnes.

Magnus alit magno permistus corpore fatus.

nam quemadmodum sine aqua omnis arida ac misera agricultura, inquit Varro lib. II. de Re rust. ita usque adeo sunt pluuiæ satis, cæterisq; plantis necessariae, ut vel ipsæ arundines quamvis in palude prognatæ non tamen sine imbris adolecant, teste Plinio lib. ix. cap. vi. quod & cässerit Aristoteles VIII. de Hist. anim. cap. xix. & Plutarchus quæst. natur. cap. II. Iure itaque vocantur nubila ab Orpheo in hymnis οὐρανὸς νέφος, & apud Sophoclem legitur ὄμηνος νέφος, quasi segetes & alimenta nubibus debeamus. haud enim facile admittenda inter-

interpretatio illa Diogeniani paræmiographi:
μέγα πολὺ νύξηνδιόν. Atque illud est, quod scribit
Arnobius: *Jouem pro pluvia, Cererem pro terra vul-*
tis audire, & pro Libera ac patre Dite submersonem se-
minis, atque iactum. & rursus lib.v. Qui dicit, cum
sua concubuit Juppiter matre, non incestas significat, aut
propudosas Veneris complexiones, sed Jouem pro plu-
via, pro tellure Cererem nominat. & qui rursum per-
hibet, lascivias cum exercuisse cum filia, nihil de fædis
voluptatibus loquitur, sed pro imbris nomine ponit Io-
uem, in filiæ significatione fementem. Tām enim Pro-
serpinam filiam, quām Cererem siue Rheam ma-
trem à Ioue sub draconis specie fuisse violatas,
tradunt fabulæ, testibns Clemente Alexandrino,
Athenagora, Nonno, aliisq;. Superest, ut de Her-
cule loquamur, quem ante Plutonis currum stan-
tem intuemur. Sed animaduertendum prius, vi-
deri quodammodo huiusc fasciæ opificem præ
oculis habuisse verba illa Varronis ex lib. I. de
Re Rust. quibus præcipuos agricolationis deos
complectitur.: primū qui omnes fructus agriculturæ
celo & terra continent, Jouem, & Tellurem;
itaque quodd ij parentes magni dicuntur, Iuppiter pa-
ter appellatur, Tellus terra mater, secundò Solem, &
Lunam, quorum tempora obseruantur, quum que-
dam seruntur, & conduntur. quippe inspiciuntur
in fascia Iuppiter cœli, siue aëris, Ceres terræ
symbolum: Pluto Solem, Mineruā & Diana Lu-
nam referentes. Hercules verò tempus signifi-
cat, siue temporis obseruationem. At quoniam

addit Palladius industriam, quum ait lib. I. *bene colendi ratio quattuor rebus constat, aëre, aqua, terra, industria*, hanc etiam sub Hercule intelligere possumus, vt pote qui totam in laboribus, & ærumnis vitam transegerit. id quod ansam dedit Artemidoro labores præagiendi iis, qui cum Hercule conuersari, aut ab ipso arma accipere somnianterent. Eum vide lib. II. Oneirocr. cap. XLII. Quapropter scitè ab Hesiodo præfixus est titulus libro suo de agricultura, ἐργα, οὐ μέρα, nam per opera innuit, agriculturam esse artem, quæ non otio, inertiarè peragitur, sed industria, & labore. per dies significat, opera ipsa congruum requiri tempus. ac iure suum illum Persam idem poëta hoc pacto hortatur:

Ἐργάζου Πέρση διον γένος, ὁ Φρεσσε λιμὸς

Ἐχθαίρη, φιλέη δὲ ἐντέφασος Δημήτηρ

Αἰδοῖη. Βιότου δὲ τελώ πίμπλησι καλινόν.

Λιμὸς γάρ τι πάμπον δέργαστο σύμφορος ἀνδρί.

Operare, ô Persa diuum genus; ut te fames

Oderit, amet autem pulchre-coronata Ceres

Veneranda, victuque tuum implet horreum.

Fames enim omnino ignauo comes est viro.

& iterum;

Εξ ἐργῶν δ' ἀνδρες πολύμηλοι τ' ἀφνειοί τι,

Ex laboribus viri euadunt pecorosi, & opulenti.

& libro secundo.

Οὐ γάρ ἐπωσιεργός αὐτῷ πίμπλησι καλινόν.

Non enim labores fugitans vir implet horreum.

Itaque huiusmodi operationis symbolū fuisse

iactationem Gallorum magnæ matris, ex Varro-nis sententia refert D. Augustinus lib. vii. de Ciuit. Dei cap. xxiv. quod se apud eam iactant; præcipitur (inquit) qui terram colunt, ne sedeant, semper enim esse, quod agant. Atque hoc respexit Phurnutus, quum Proserpinam à ferendis laboribus dictam afferuit. ἐκάλεσθι δέ (inquit) ὁροφόις τὸν τὸν μῆτρας θυματέος, οὐχὶ τὸ βπίπονον ἔτι καὶ πόνων οἰσκεών ἐργασίδιν, οὐ ταῦτα πολὺταν ἀπομνηνός φέρεαθαι. Proser-pinam nuncupauerunt filiam Cereris, eò quod ærumnosa sit, laborumque patiens operatio, aut quod toleranter omnia perferat. At verò tempus quoque per Herculem commostrari, satis liquet ex Probi testimonio, quod in Expositione Tabulæ Heliacæ adduximus, quamobrem sic alloquitur Herculem Orpheus in hymnis: παμφάγε, παλγήστωρ, omnia consumens, omnia gignens. nec aliò spectabat voracitas Herculis passim decantata. nam & Sa-turnum (qui etiam temporis fuit adumbratio) filios vorare aiebant, sicque vocatum, quod sa-turetur annis, vt ex Tullio colligere licet lib. de Nat. deor. lubet verò hic describere, quod de Hercule tempus referente, deque rerum initiis ex Orpheo tradidit Athenagoras Apolog. pro Christian. οὐδὲ οὐδὲρ αρχὴ κατ' αὐτὸν ποῖς ὅλοις, δύπλον δέ τοι οὐδεποτε ιλὺς κατέση, εἰ καὶ σκατέρων ἐλυνθῆται ζῶον δράκων περιστεφυκῆσαι ἔχων κεφαλὴν λέοντος. Διφθ' μέσου δὲ αὐτῶν τετταῦρον περιστεφανόν, ὄνομα Ηερκλῆς, καὶ γεόνος. fuit aqua ex ipsis sententia rerum omnium principium, ex aqua verò lumen ortum est, ex utroque progenitum

animal draco , cui adnatum erat caput leonis ; medium autem hæc duo continebant faciem dei , cui nomen Hercules, & tempus. Quædam præterea subdit ad eam rem facientia. Sed minimè silentium hoc loco , Herculem hunc , quem temporis præsidem Orpheus facit , aut Græcum esse Alcmena genitum: hic enim Orphei coœvus , & in musicis fuit discipulus : sed fortasse Ægyptium illum , qui plus mille annis hunc præcessit , auctore Diodoro Siculo , quique inter duodecim primores deos fuit cōnumeratus , ut scribit Herodotus lib. I. etenim Ægyptij , à quibus suam hausit Orpheus theologia , quum rebus naturalibus deorum numen noménque tribuerent , easdem suorum appellatione Regum , qui iam pridem ex humanis excelsissent , insignibant. Itaque terram dixerunt Idem , Nilum Osirim , Herculem tempus. Græci autem non tantum labores Ægyptio adscriptos , sed & temporis significationem Thebano illi suo tribuerunt , quum fabulas ad physicam traduxerunt rationem , quod & ab aliis obseruatum scio . Illud igitur fasciæ argumenta sibi volunt ; ex semente hiberno tempore humi abscondita fertiliissimas parari messes , si à viuifica in primis vi Solis , qui res omnes (vt ait Macrobius primo Saturn.) infeminat , progenerat , nutrit , fouet , maturatq; , tūm ab idoneo foli vberc , ab aëris temperie , ac pluuiarum tempestiuo madore , ab humifisco calore Lunæ , ab agricolæ industria suo tempore præstata , fuerit adiuta , neque enim omnino ve-

rum est vetus adagium, ἔτος Φέρδοχι ἀργυρεῖ, annus
fructificat non humus, ut Theophrastus confide-
rauit cap. viii. libri viii. hist plant. nam & cætera
conferunt, quæ nominauimus, quæque huiusc
zonis symbolis continentur.

Porrò videtur huiusmodi symbolicus Proser-
pinæ raptus in vsu apud ceteros fuisse. nam vt illos
mittam, nobilium artificum opera, quorum me-
minit Plinius, alterum ex ære, alterū in tabula pi-
ctum, & quem incisum Tranquillus memorat in
quadam Neroniani annuli gemma: post confessū
commentarium duos Romæ in antiquis marmo-
ribus sculptos videre mihi contigit, alterum apud
Acorombonios, alterum in quibusdam Hispano-
rum ædibus è regione templi D. Ludouici, po-
steriorē hunc, quod à nostro haud prorsus discre-

pat, exprimendum hic curauimus. nam et si ali-
qua in parte vetustatis vim passus est, adiuti ta-
men non parùm sumus Mariangeli Accursij Dia-
tribis, qui liber Romæ cusus anno M. D. XXIII.
inter alias imagines deorum, aliarumque rerum,
quas ornatus gratia expressas in fronte gerit, mar-
mor hoc graphicè exhibet, quod integrum co-
tempore fuisse existimari potest. Ceres in eo vi-

situr iugatis draconibus vexta, vnicam tamen faciem gestans. præcedunt tres puellæ, quarum una alata. eæ forsitan aut Parcas adumbrant, aut Horas, quas cum Proserpina colludere aiebat Orpheus. de quibus vide omnino Natalem in Mythologia. quamuis Horas nudas, Parcas ueste indutas effingi solitas, scribat Artemidorus lib. II. præter has Minerua stricto gladio Plutoni minitatur Proserpinam currū auchenti. ipse verò Pluto barbatus est. num quia hibernū Solem significat? est enim hiems quasi anni senectus, ut diximus in Explicatione Tabulæ Heliacæ. At Plutonios equos non Hercules præit, ut in nostra zona, sed Mercurius quemadmodum & in marmore Accoromboniano, eosque ductare videtur; quod nimirum tam inferum minister crederetur, quam superum. verius tamen puto, ideo effictum, quia lucri deus censebatur, quod & de Hercule creditum, ut testantur veteres glossographi ad Horat. Sat. v. lib. II. & Persij Sat. II prouenit verò lucrum ex frugum copia. Subter ipsas quadrigas mulier iacet humili strata Amaltheæ cornu tenens, scilicet aut Copiam designans, aut Tellurem matrē; ut & marmor Accorombonianum præfert. desuper puellus cernitur non alatus, ut in nostra zona, sed elatis manibus fasciam tollens aut retortam uestem, quæ supra verticem curuatur in arcum. quo etiam schemate alata illa puella efficta est, quæ Cereris currum proxima anteit. habent quid simile & Ceres & Pluto, cum in hoc marmo-

re, tum in nostra zona. Ac vento quidem id tribui potest, capitis tegumenta, aliosuè amictus effundenti; siquidem Philostratus lib. I. Iconum Galateam describit vestem supra caput ad zephyros expandentem, ut sibi umbraculum faceret, currui velum: Achilles verò Tatius Europæ à taurō per mare vectæ peplū veli usum præbuisse in pictæ tabulæ enarratione commemorat. verum existimari facile potest, numina à veteribus hac ratione quandoque efficta. hinc Alfonsus Ciacconius in expositione Columnæ Traianæ ad num. cccxviii. simulacrum iuuenis intrà circumambientem amictum expressi, Solem orientem interpretatur, aut alium quempiam ex diis gentium. Præcipue verò id marinis diis, ac fluuialibus tributum, ut iis compertum est, qui vetera monumenta præ manibus habent. videturque hoc trahendum quod ait Virgil. lib. vii.

Contra autem magno mærentem corpore Nilum,

Pandentemque sinus, & torta ueste vocantem

Cæruleum in gremium, latebroſaq; flumina victos.

Si Oberti Gifanij castigationem probamus in indice Lucretiano reponentis *torta pro tota*. nam & Ausonius de Sarauo fluvio in Mosella sic cecinit:

Nauiger undisona dudum me mole Saranus

Torta ueste vocat. —————

vt in exaratis manu codicibus legitur. quamquā innuat Gifanius, tortam uestem, aut arcuatam tribui fluminibus ad indicandam fluxus obliquitatem. Non exerrauerit, qui symbola hujuscē

marmoris ad Eleusina mysteria referet, quæ aut eadem cum Samothracijs , aut altera ex alteris traducta , quemadmodum ex Diodori lib. III. & v. colligere est. proinde utraque iunctim nominant Ouidius il. de Arte aman. Tertullianus Apologetico , & Athenagoras Orat. pro Christ. qui obiectam ait impicatem Diagoræ πάτερ Ελευσίνης , επί τῶν Καβείρων δημόσιον μυστήριον . quod euulgaret Eleusinia , & Cabirorum mysteria. erant enim Cabiri Samothracum sacrorum praesides, atque iidem , quos in marmore inspicimus, Ceres , Proserpina , Pluto , Mercurius. Scholiastes Apollonij ad primum Argonaut. μυστηταὶ δὲ τῆς Σαμοθράκης τοῖς Καβείροις , ἐν Μνασέας Φοῖοι καὶ τὰ ὄνοματα . πεπαρφεῖσιν εἰσὶ τὸν Δριθύμον . Αξιέρεγος , Αξιόχερος , Αξιόχερος . Αξιέρεγος οὐδὲ σὺν έστιν ἢ Δημήτηρ . Αξιόχερος δὲ οἱ άδηνς . οἱ δὲ παρεστηθέντες πέταρχοις Κάρηιδος , οἱ Ερμῆς έστιν , ως ισορθοὶ Διονυσόδωρος . Initiantur in Samothracia Cabiris , quorum etiam nomina Mnaseas recenset. ij quattuor numero sunt , Axieros , Axiocersa , Axiocersus . Axieros Ceres est , Axiocersa Proserpina , Axiocersus Pluto : quartus additur Camillus , siue minister , isq; Mercurius est , quemadmodum tradit Dionysodorus . Camilli dicebantur sacerorum ministri , eoque precipue nomine appellabatur Mercurius , vt meminere Seruius & Macrobius . Itaque hæsitare non debuit ea in re Lud. Carrio in scholiis ad Valerium Flaccum . nam quos antiqui Casmilos , aut Casmillos , lenito nomine recentiores dixerunt Camillos , veluti etiam

Camœ-

Camœnas, quæ prius fuerant Casinœnæ, auctore Varrone. Idque doctissimus poëta Maro indicare voluit lib. xi. Æn. quum maternum nomen filiæ tribuit exigua ex parte immutatum, sic inquietens:

—matrisq; vocavit

Nomine Casmillæ mutata parte Camillam.

Apertè Varro lib. vi. de ling. lat. *Casmillus* nominatur in Samothraces mysteriis diuus quidam minister diis magnis, *Verbum græcum arbitror*, quod apud Callimachum in Pœmatiis eius inueni. at eundem Cabirorum ministrum Strabo lib. x. Κάμιλον appellat, siquidem suo seculo extrita littera id nomen enuntiabatur: quanquam (vt inconstanter variant fabulæ) parentem potius, quam ministrum Cabirorum fuisse ex Acusilaō Argiuo referat. Finiti mis quoque insulis ea sacra communicauerat Samothrace, véluti Lemno, quod ex Strabone liquet, & Imbro, de qua ita Eustathius in Dionys. perieges. ἦ δὲ Ιμβρος Θρακικὴ πόλις εἶναι τὸν οὐρανὸν δέδημον Κάμιλον. ἐπίκατο δὲ αὐτῷ ηγετὴ Ερυνᾶς, δὲ Ιμβρεμον λέγεσθαι οἱ Κάπες. est Imbrus Thracie insula sacra & ipsa Cabiris. porrò dij quidam Cabiri dicebantur. sed & Mercurius ibidem colebatur, quem Cares Imbrium vocant. Cabiros Varro videtur interpretari Deos magnos, non tantum iis verbis, quæ nuper adduximus, sed & libro III. quum ait: *Terra enim & cælum*, ut Samothracum finita docent, sunt dei magni. & paulò post: hi, quos Augurum libri scriptos habent sic, *Dinipotes*, & sunt

pro illis, qui in Samothrace Κορύβαντες. vide etiam; quæ ex Cassio Hemina profert Macrobius 11. I. Saturn. cap. iv. his consonat, quod monent Scaliger in coniectaneis ad Varronem, & Casaubonus in Comment. ad Strabonem, Cabir Hebræa, & Phœnicia lingua potentem significare; quamuis & Apollonij interpres, & Geographus ex Cabiris Phrygiæ montibus deducant. Dicebantur quoque Curetes, & Corybantes. Orpheus in hymnis:

Κυρῆτες, Κορύβαντες, αἰγάλεπες δύδιμωτείτε,

Ἐν Σαμοθράκη αἴγακτες. —————

Curetes, Corybantes, rectorésque potentes,

In Samothrace Dij. —————

itaque Dionysio cognominatur Samothracia Κορύβαντος ἀγα. quo loço Eustathius: Κορυβάντος ἄγα λέγει, σὺ γὰρ τὸν Κορυβάντεων μυστεῖα, Corybanticam urbem appellat, quòd illic essent Corybantum mysteria. Idem Eustathius: Σαμος Θεακτία, ἡ τις Καβείρων εἶχεν ιερό, οἱ ρχὴ Κορυβάντες ἐλέγοντο; Samothracia, ubi Cabirorum sacra, qui εἰς Corybantes dicebantur. Idem constat ex Strabone lib. x. qui etiam docet, huiusmodi deorum appellationem ad sacrorum famulos translatam, ac propè eosdem fuisse Cabiros, Curetes, Corybantas, Idæos Daëtylos, Telchines. Quòd verò in marmore præter quatuor illos Cabiros Minerua quoque sit addita, mirum nemini videri debet, quium apud Rhodios euulgatum fuisse tradat Geographus, ὡς εἰς Κορυβάντες δαιμονέσ τινες Αδελφοὶ καὶ Ηλίοις παῖδες, esse

Corybantes deos quosdam Mineruæ & Solis filios. Erant igitur Cabiri Samothracij, siue dij magni ex Varronis sententia (qui ridicula illa cærenoniarum arcanâ prodere non est veritus) Cælum, & Terra, Pluto & Mercurius cœlestem vim indicabant, Ceres & Proserpina terrestrem. Pluto nimis hiberni Solis calor est, Mercurius aër, qui eundem calorem terræ videtur cōmunicare. ideo effictum eo schemate inspicimus, quasi quadrigas ducat. Per Cererem significari terram sationibus aptam suprà docuimus ; per Proserpinam vim subterraneam. Varro lib. iv. de ling. lat. *Hinc Epi-*
charmus Enni Proserpinam quoque appellat, quod solet esse sub terris ; Proserpina dicta, quod haec ut serpens modo in dextram, modo in sinistram partem late mouetur. Huc enim spectabant Samothracia sacra, & Eleusinia mysteria, quæ lœtificas messium cærenonias nominat Apuleius. quod & Diodorus Siculus lib. iii. innuit ijs verbis : Καθόλου γάρ τοσδε τῷ πρό-
χαιρεν ποιητῷ καὶ μιθογέρῳ τὴν Δίμυτρα γάρ μητέρα
περισταζορθεῖσαν, σύμφωνα δὲ τοῖς ἔτη τὰ τε δηλουμένα
δέ τῷ Ορφικῷ ποιητῷ, ταῦτα ἐν τοῖς ὄρθιοις ἀριθμοῖς iso-
ρέψει τὰ τοιούτα μέρη. compertum est, ab antiquis poëtis ac fa-
bularum scriptoribus Cereris nomine terram matrem
appellari. consona quoque his sunt, quæ Orphicis carmi-
nibus manifestantur, quæque in mysterijs exhibentur,
quæ nefas est singillatim profanis enarrare. quocirca
aiebat Varro, mysticam in Eleusiniis ritibus si-
gnificationem nihil aliud fuisse, quam frumenti
inventionem, & seminum fœcunditatem, ut ex

D. Augustino supra indicauimus. ac propterea Samothracij Curetes , seu Cabiri dicuntur Orpheo Ὀρφεῖοι , & Φερέκαρποι . Igitur referuntur omnia ad agriculturam , & fructus inde enascentes. qui sanè scopus est , ad quem nostram hanc zonæ expositionem diximus.

CONFEcta hæc erant , atque adeo typis mandata , quum in alia duo marmora Romæ incidi raptum Proserpinæ præferentia. alterum in fronte positum pulcherrimæ porticus hortorum Quirinalium Ducis ab Altaems , alterum nuper affixum parieti ad impluuium vergéti ædium Hædrubalis Matthæi Marchionis Iouij. primum nihil distat ab eo , quod delineatum proximè exhibuimus ; nisi quod puer currum Plutonis superuolitans alatus est . Sed & tres pueræ inter Cererem Palladémque sitæ alatae omnes videntur. Alterum verò marmor longè diuersum est. Siquidem Mercurius non præcedit Plutonis quadrigas , sed vnâ ad latus currens singitur. ponè currum stat Iuppiter eo gestu effictus , ut adiuuasse raptū videatur. Duo itidem calathi euersi visuntur effusis floribus , quorum alterum puella quædam genu nixa tollere è terrâ nititur. alia puella propè Cererem alata fasciam manibüs erigit caput ambientem. at ipsa Ceres cum lampade non draconū cutru vehitur , sed biga eorum. quod singulare esse existimo ; neque (si hæc

monumenta excipias) id uspiam cernere mihi licuit. At quoniam datam mihi ansam video, nolim dissimulare, quadrigas Plutonis in fasciā nostrā quoruñdāni oculis diligentius intuentium non videri equorum, sed leonum. etenim supra monui, signa fasciæ adeo vetustate esse ambesa, ut nonnullis in partibus ægrè dignoscantur. Id verò non minus singularē putandum est. quis enim poëtarum; quis artificum Plutonem unquam finxit leonibus vestum? At quoniam Sola-re animal leo est ob caliditatem, non minus quam equus ob celeritatem, fulcitur hoc figmen-to nostra expositio, dum diximus Plutonis typο Solem intelligi suo calore semina fuentem hi-bernis mensibus humi latetitia. Illud etiam mo-nendum putaui, marmora singula, quorum supra meminimus, sepulchra fuisse. eorum scilicet (ut reor) qui mysteriis Eleusiniis iniciati essent. eo enim symbolo indicare forsitan volebant, æter-nam sese quietem naçtos esse. Isocrates in Panegyr. de iis initiationibus loquens: Επει πλετειν, οι μετέχοντες τε της τύβια πλευτης, Επει σύμποντος αἰώνος, ιδίους τας ἐπιδιας ἔχονται. & occultum illud sacrum, in quod recepti qui sunt, iij & de vita exitu, & de uniuerso aeo spes iucundiores concipiunt. Aristides in Panathenaica: Τις δέ προτοι πλετειν, ον τοις μετέχοσι Επει της τύβια πλευτης βελτίω τα περιματα γιγνεται δοκει, &c. Arcana illa mysteria, quotum qui sunt participes, meliori quoque in loco res eorum post vitæ exitum collocari existimantur, &c. Idem in Eleu-

sinia: διλλαδ πλιν τοτε κερδος της ιδεινούσπειας, οχι τον
πρώτον αγγειον, ούδε αγγειον της περιπέτερης γρείνειας θυσια-
λιαν τὸν λόγον τούτου απαλλάξαι, διλλαδ επειδή της πελοποννη-
σίων ἔχει τας ἐλατίδας οις αὐλαῖοις οφείλονται, καὶ τούτην
οὐτως τὴν Βορεόπολην κεισθείσιοις, αἱ διατριβές αμυνταρισταί εἰσι,
verum id lucri erat huiuscemodi conuentui, ut non tan-
tum sibi adesset praesens animi tranquillitas, non tantum
expiati liberique forent ab exactis temporis molestijs, sed
et suauiori spe afficerentur, melius etiam post obitum
secum actum iri, nec fore ut in tenebris sordibusq; una
cum profanis degerent. Sperabant nimirum in pio-
rum ecclsum iri se receptum. Suidas: ἐδόκειν οι μωά-
διοι εἰς τοὺς διατριβές μένεσθαι. quod & alij testantur.
atque ea persuasio immanc quantum addiderit
dignationis illis mysteriis: quo sit, ut nullo pacto
addubitem memorata monumenta iis adscri-
bere.

F I N I S.

TYPOGRAPHVS LECTORI,

*Quæ sequuntur, serius ad nos perlata sunt; quam ut
excidi suis locis possent. Quare quod reliquum erat,
ne illorum fructu careres, huc omnia coniecimus,
adnotatis paginis, ad quas referri singula debeant.*

ADDENDA SVIS LOCIS.

Pag. 8. vers. 20. post illa verba, & ita significa-
tur nomine *Ægyptio*: addatur Ammianus Mar-
cellinus lib. xvii. est autem obeliscus asperimus lapis
in figuram metæ cuiusdam sensim ad proceritatem con-
furgens excelsam, utq[ue] radium imitetur, gracilescens pau-
lis per specie quadrata in verticem productus angustum.

Pag. 16. vers. 6. post illa verba, *presens*, *preteri-*
tum, & *futuram*. adde, Eruhit fortasse, qui diuinationem ad Solem referant eâ quoque de causâ,
quam innuit Ammianus Marcellin. lib. xxi. his
verbis: *Sol enim (ut aiunt Physici) mens mundi no-*
stras mentes ex se se velut scintillas diffunditans, quum
eas incenderit vehementius, futuri consicias reddit.

Pag. 31. vers. 23. post illa verba, *contractus* pera-
gantur. adde, φως γδ επιπλοντος τρέπεται, ait Euripides
in Cyclope.

Pag. 47. vers. 2. post illa verba, *in corporis planicie*
epigrammata. adde, Hinc etiam qui pali diceban-
tur, ad quos tyrones se exercebant, ligneiq[ue] du-
bio procul erant, in Hermularum formam effin-

gebantur, ut cernere licet ex paumento tessellato veteri; quod Augustæ Vindelicorum extat, cuius accuratam delineationem addidit Cl. V. Marcus Velsorus politissimis suis Commentariis.

Pag. 54. vers. 13. post illa verba, *tripodi superpositum.* adde, Ac profecto sacrum fuisse Apollini apertis verbis tradit. Seruius ad iI. Aeneid.

Pag. 62. vers. 11. post illa verba, *Egulio tor decessor.* adde, Quanquam ad historiam quod attinet, falsum est quod scribit Dio, & tangit Claudianus Panegyrico in vi Consulatum Honorij. Ea enim pluia Christianorum precibus fuit impetrata, nempe legionis quæ postea dicta fuit fulminatrix.

Pag. 71. vers. 4. post illa verba, *tradit Gesnerus.* adde: & alia quædam extare audio penes alios.

Pag. 89. vers. 5. post illa verba, *clarus equo.* adde, Martianus Capella, lib. ii, an Solis remigia vigilarent, sonipesque Phosphori comeretur.

Pag. 96. vers. 21. post illa verba, *horam fuisse mundi nascentis.* adde, Eumenius Panegyrico Constantio dicto, *O tempus quo merito quondam omnia nata esse credantur.* De vere enim loquitur.

INDEX RERUM ET VERBORVM.

A

EGYPTIIS quod-
 nam anni ini-
 tiū pag. 70
 Aēr per Mercuriū
 rium significa-
 tus 61
 Āestas frons anni 71
 Āestas per Apollinem signifi-
 cata 74
 Āethon nomen equi Solis, Au-
 torae, Luciferi, Plutonis, He-
 storis, Pallantis 89
 Āeton nominatus vñus ex anno-
 ribus 89
 Āgyeus 51
 Albæ puellæ 111
 Alexandri Piccolominei de
 phiala sententia comproba-
 ta 18
 Alexicacus Apollo, & Hercul-
 es 28.59.82
 Amalthea cornu quid 55.56
 Amor Fauonij filius 87
 Amuleta 53
 Anni initium quibusdam āestas
 70. 71
 Anni triplex olim diuisio 73
 Apollinis quattuor artes 52

Apollo adolescens	14
Apollo āstas	74
Apollo Deus terminalis	49.50
Apollo ignis	61
Apollo intonsus	14
Apollo medicus	16
Apollo musicus	ibid.
Apollo pastor	17
Apollo sagittator	14.88
Apollo Sol	13
Apollo Solis filius	13
Apollo Solis pater	13
Apollo vates	15
Aprilis Veneri dicatus	88
Aqua per Bacchum significa- ta	62
Aratus illustratus	71
Arcuata fascia, seu vestis numi- nibus tributa	127
Argi fabula à Mercurio inter- ficti	32
Aries cælestē signum	94
Aries in Mercurij tutela	93
Arundines pluviām requirunt	120
Arundo in metationibus adhi- bita	37
Arundo quid significet	34.93
Arundo virtis sustentaculum	93
Asterites lapis	67

- Atheneus illustratus 98
 Atheniensibus quodnam anni initium 70
 Atlas cur Mercurij annus 84
 Attinis fabula quid significet 108
 Augusti genitura 99
 Aurea Hesperidum mala 29
 Aurei velleris fabula 116.117
 Ausonij vulgata lectio defensa 10
 Ausonius illustratus 90.127
 Autumni varietas 79
 Autumnus morbosus 82
 Autumnus per bacchum significatus 78
 Axierus, Axiocerfa, Axiocersus 128
- B
- B**acchi ad inferos descensus 24
 Bacchi comites Musæ 21.40
 Bacchi iuriurandum sub te^{cto} non siebat 24
 Bacchi nebris quid demonstrat 23
 Bacchi ortus, quid 81
 Baccho cur cornua data 23
 Baccho cur dantur lynxes, Pantheræ, tigres 23
 Bacchus à Mercurio nutritus 92
 Bacchus autumnus 78
 Bacchus Deus vialis 51
 Bacchus hædus 98
 Bacchus humidae naturæ dominius 62.119
 Bacchus idem qui Apollo, & Sol 21
 Bacchus intonsus 21.22
 Bacchus medicus 21
 Bacchus muliebrisformis 87
 Bacchus multiplice forma 80
- Bacchus plantarum præses 78
 79.119
 Bacchus totum orbem peragrauit 23
 Bacchus vates 21.59
 Baiuli puerorum nutritij 93
 Bon. Vulcanij emendatio Glo- sarij reiecta 92
 Boues fertilitatis symbolum 39
 81
 Bruma vnde dicta 81
- C
- C**abiri 128.129.131
 Caduceus Mercurij 33.34
 56.96
 Camillus 128
 Canephoræ in sacris Eleusinïs 98
 Cantharus bacchi poculum 17
 Casmillus 118
 Cassiodori error 67
 Catullus illustratus 88
 Ceraunium lapis 68
 Cerberus quid 106.107
 Cereo 113
 Ceteris sacra 38
 Ceteris sacram ex herba 97
 Ceres lunæ adscripta 111
 Ceres terra 112.131
 Ceres totum orbem peragrauit 116
 Ceres vnde dicta 112.113
 Chloris eadem quæ Venus 88
 Circenses' colores' 61.66
 Cilius in hederam conuersus 19
 Cissibium 19
 Cithara Apollinis quid 16
 Clava Herculis ex oleastro 63
 Clava Herculis quid significet 26.62.63.80
 Clava Herculis regerminans 99
 Claudianus illustratus 89.103

Colores factionū Circēliū	61.66
Coma Apollinis quid	14
Corippus emendatus	66
Cornua cur baccho data	23
Cornu copiae	55.56.81
Corona Iouis	8.7
Corona Mineruæ	13
Corona septem radiorum	13
Coruus Apollinis quid notet	17.77
Corybantes	130
Cotylus , & Cotyliscus bacchi poculum	18
Cupido Diana filius	111
Cupido Veneris , & Mercurij filius	86
Cyretes	130
Currus Cereris	116
Cyclopes interfæti quid	77.78
Cygnus Apollinis quid significet	17

D

Deglabrate	54
Dei vox absolutè pro Sōle	50
Delphines Apollini sacri	54
Delphinum velocitas	34.35
Delphin piscium princeps	16
Demetra vnde dicta	112.113
Dendrites lapis	69
Deorum multitudo apud Homerum	1.2
Def. Heraldi Emendatio Minutiana reiecta	115
Diana vis lunæ humifica	111
Diodori interpres notatus	73
Diodorus illustratus	72.73
Diogenianus notatus	110.111
Dionysij nomen vnde	79
Dionysius illustratus	79
Disci forma Soli data	77
Divinatio per bacchum significat	

ficata	59
Diui potes	129.130
Dorica Harmonia	72
Duodecim Herculis labores	
quid significant	25.26
Duodecim radij solares quid notent	12

E

Eleusinia mysteria è Samio-thraciis	118
Eleusinia sacra messium ceterimonie	131
Eleusiniis initiatorum spes	133.
134	
Encarpus	37.74
Endymionis fabula quid significet	109
Enodius	43
Ephialtes ab Apolline, & Hercule excætus	27
Ephialtes morbi genus	27
Equi albi in Eleusiniis sacrī	35

F

Faces Cereris	117
Fauonius, vide Zephyrus.	
Feræ morborum symbola	60
Fistula Mercurij inuentum	34
Fistula quid significet	34
Flora eadem cum Venere	88

G

Galerus Mercurij	32
Gallorum Magnæ matris iactatio quid notet	123
Gallus gallinaeus in tutela Mercurij	32
Gallus gallinaceus solare animal	32
Gallus gallinaceus Soli sacer	32

S ij

Gemmæ veteres explicatae	54.	Hesychius emendatus	43
62.93		Hiacynthi imperfecti fabula	77
Geometria à Mercurio tradita	36	Hiacynthus lapis	69
36		Hiems anni senium	80.126
Geometriæ origo	36	Hiems per Herculem significata	
Geryon ab Hercule dominus		80	
quid significet	29	Hircus fœcunditatis symbolum	
Germanici Cæs. Commentator		99	
emendatus	65	Homericæ allegoriæ	1.2.39.106
Glossarium vetus emendatū	92	Nora nude fingebantur	116
		Hydatis lapis	68

H

H Armonia vniuersi	41
H edera alba, & nigra	21
H edera Baccho sacra	20
H edera cur poëtæ coronantur	21
H edera remedium ebrietatis	20.21
H edera vase ornabantur	19
H elios vnde dictus	4
H eliotropius lapis	69
H eraclis etymoni	25
H ercules Ægyptius	124
H ercules hiems	80
H ercules industria	122
H ercules lucius dens	126
H ercules medicus	27.59
H ercules musicus	27.39.40
H ercules Sol	25.19
H ercules tempus	124
H ercules terram denotat	62.63
H ercules vates	28
H ercules vorax	81
H erculis arma quid significant	26.27
H erculis præceptores	39.40
H ermæ	46.47
H ermaphroditæ fabula	87
H ermulæ cur cum arrectis virilibus	29
H esperidum horæ	29

I

I Aculandi ars per Apollinem	
significata	58
I apyx ventus	92
I alpis lapis	68
I daï daëtyli	130
I gnis per Apollinem significatus	61
I ndia à Baccho subacta	24
I o. Meursij correctio Glossarij	
reiecta 92. Emendatio Mi-	
nutiana improbata	115
I ouis Anxuri effigies	67
I ouis corona	7
I sidori locus mendosus	66
I sidorus explicatus	44
I ubar vnde dictum	9
I uno aër	80
I uppiter aët	85.118
I uppiter cælum	118
I uppiter fœcunditatis auctor	
118.119	
I uppiter mundus	109.119
I uppiter pluvia	120
I uppiter viuifica rerū virtus	118

L

L Abores agriculturæ neces-	
sarij	122

Læuini Torentij hallucinatio		ficata	59
6. 7		Menander illustratus	103
Lapidum cumuli Mercuriales	43. 45. 48. 49	Mercurij commcatio	32
Laurea corona Iouis	7	Mercurij, & Veneris fabula	86
Laurus Apollinis	77	Mercurius aër	61. 62.
Leo animal Solare	26. 133	Mercurius Bacchi nutritius	92
Leonina pellis merculis quid notet	26. 60. 62. 82	Mercurius bonorum dator	99
Leonino capite sol effingebat- tur	27	Mercurius citharæ, & fistulæ inuentor	39. 60. 72. 73
Leonis cum Sole similitudo	9	Mercurius cur alatus	31
Leonis signum Solis domicili- lium	26	Mercurius cur deus lucrius	31
Litteras Mercurius inuenit	35	Mercurius cur fur	31
Luciferi equus	88. 89	Mercurius cur nuntius	31
Lucifer stella Veneris	88	Mercurius Lanificij auctor	94
Luna germinibus conductit	115.	Mercurius litterarum repertor,	
Lupus Apollini sacer	31	35	
Lychnis lapis	67	Mercurius lucif deus	126
Lynxes Bacchi	23	Mercurius mensurarum, & ponderum inuentor	36
Lyra Apollinis	16. 40. 71. 72	Mercurius musicus	31. 39
Lyra cur quadrichordis	73	Mercurius Sol	31
Lyra cur septichordis	73	Mercurius ver	83
Lyra decem chôrdatum	42	Mercurius Zephyrus	84

M

Maiæ Idus natalis Mer-
curij 86
Maia Pleias Mercurij mater 86
Maja terra 92
Maius mensis vnde dictus 86
Maius Mercurio dicatus 88
Mamiliorum origo 35
Marmora vetera explicata 87
97. 125. 132

Martianus Capella explicatus
67
Martianus tentatus 136
Medea eadem qua Ceres 116
Medicina per Herculem signi-

		N	Ebris Bacchi quid signi- ficer
			23
		Nimbus quid	6. 10. 11
		Nubes fecunditatis auctores	
		120	
		N	
		S	ij

Nummus Augusti	49	Physicæ fabularum interpretationes	53
Nummus C. Vibij illustratus	7	Pierij error	55
Numinus Commodi	56	Pileum Vlyssis	35.56
Nummus Græcus	83	Plantarum vis promiscua	87
Nummus Mamilij	35	Pleiades vnde dictæ	85
Nummus M. Vulteij	114	Pluto Iouis ope Proserpinam rapuit	119
		Plutonis galœa	166
O		Pluto Sol' inferus	105
Leagina corona Iouis	7	Pluto vnde dictus	105
Oleastrum exiccatu difficile	63	Pluuiæ satis necessariæ	120
Orci galea	106	Poëtae vinosi	21
Orpheus explicatus	64.72.104 105.109.132	Populea Herculis corona quid notet	28
		Porphyrius apud Euseb. cmentatus	61.106
P		Priapus cur bacchi filius	78
Anætia Venus	102	Proserpina Lunæ adscripta	110
Panos ortus quid indicet	99	Proserpina quid	79.97
Pan terum vniuersitas	99	Proserpina vnde dicta	104.123
Pantheræ bacchi	23	Prouerbiorum locus explicatus	52
Papauera fertilitatis symbolum	56	Psalmorum locus	91
Paramese cur lyræ addita	73	Purpureus color	69
Parcæ vestibus induitæ	116	Pyanepsiorum festum	39
Parcæ vnde dictæ	104	Pythonis imperfecti fabula	73
Parnassus Apollini, & baccho sacer	22		
Pausianas reprehensus	63	Q	
Pelles cur Herculi tributæ	80	Vadrigæ Solis quid	60.61
Penis generationi, & sationi tributus	30	Quatuor anni tēpora	64
Petuigilium Veneris illustratum	90.91.96	Quatuor Apollinis artes	57
Petronius emendatus	83	Quatuor mundi elementa	60
Phaëtonis fabula	75.83		
Phallus in pompa bacchi	24	R	
Phiala bacchi poculum	18	Adij diuinitatis symbolum	5.6
Phiala forma	18	Radij Solis duodecim	12
Philostratus illustratus	72.84	Radij Solis proprij	7
Phœnix radiatus	10	Radiorum septem corona	13
Phurnutus illustratus	95.98.102	Radius quid	8.9.10
		Radius vnde dictus	34